

T.C.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ANNE BABALARIN EBEVEYN DAVRANIŞLARININ VE EVLİLİK DOYUMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞE GÜL KAYA

GAZİANTEP
TEMMUZ 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ANNE BABALARIN EBEVEYN DAVRANIŞLARININ VE EVLİLİK DOYUMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞE GÜL KAYA

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BUĞA

GAZİANTEP
TEMMUZ 2019

TEZ ONAY SAYFASI

Öğrencinin Adı ve Soyadı: Ayşe Gül KAYA

Üniversite : Gaziantep Üniversitesi

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı ve Program: Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı

Tezin Başlığı: Anne Babaların Ebeveyn Davranışlarının ve Evlilik Doyumlarının İncelenmesi

Tezin Savunma Tarihi : 22/07/2019

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BUĞA
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BUĞA (Jüri Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Ali ÇEKİÇ

Dr. Öğr. Üyesi İsmail YELPAZE

İmzası

Dr. Öğr. Üyesi Erhan TUNÇ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Ayşe Gül KAYA

Öğrenci Numarası: 201621651

Tezin Savunma Tarihi: 22/07/2019

ÖZET

ANNE BABALARIN EBEVEYN DAVRANIŞLARININ VE EVLİLİK DOYUMLARININ İNCELENMESİ

KAYA, Ayşe Gül

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BUĞA

Temmuz 2019, xii + 101 sayfa

Bu araştırmanın amacı anne babaların ebeveyn davranışları ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmaya çocuğu ilköğrencisi olan 400 ebeveyn katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve Evlilik Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde ANOVA, t testi ve Basit Doğrusal Korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda anne babaların ebeveyn davranışlarının cinsiyete, eğitim düzeyine ve evlilik tarzına göre anlamlı olarak farklılaştığı; yaş, eşler arasındaki yaş farkı ve evlilik süresi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur. Yine evlilik doyumu ile cinsiyet, eğitim düzeyi ve evlilik tarzının anlamlı olarak farklılaştığı; yaş, eşler arasındaki yaş farkı ve evlilik süresinin anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur. Ebeveyn davranışları ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiye bakılırsa, evlilik doyumu arttıkça çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışları artmaktadır. Evlilik doyumu azaldıkça zayıf ebeveyn takibi, tutarsız disiplin ve dayakla cezalandırma davranışlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular ebeveyn davranışlarının evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Davranışları, Evlilik Doyumu, Anne ve Baba.

ABSTRACT**EXAMINING OF MOTHER AND FATHER PARENTAL BEHAVIOR AND
MARITAL SATISFACTION**

KAYA, Ayşe Gül

M. A. Thesis, Department of Educational Sciences

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ahmet BUĞA

July 2019, xii + 101 pages

The purpose of this research is to investigate the relationship between parental behaviors of parents and marriage satisfaction. 400 parents whose children were studying in primary school participated in the study. Personal information form, parental behaviors scale and marital satisfaction scale have been used in the research. ANOVA, t test and Simple Linear Correlation were used for data analysis. When it is looked in to the results; parental behavior depicts reasonable differences according to the gender, education level and marriage kinds but not depicts reasonable differences according to the age, age difference between spouses and duration of marriage. Marital satisfaction depicts reasonable differences according to the gender, education level and marriage kinds but not depicts reasonable differences according to the age, age difference between spouses and duration of marriage. As a result of the analysis to determine the relationship between parental behaviors and marital satisfaction, as marriage satisfaction increases, involvement and positive parenting increase. We conclude that as marriage satisfaction decreases, poor monitoring/supervision, inconsistent discipline and corporal punishment increase. Findings show that Parenting behaviors are related to marital satisfaction.

Key words: Parenting behavior, marital satisfaction, mother and father.

ÖNSÖZ

Öğretmen insanın şansdır, benim bu açıdan şanslı hissetmemi sağlayan, yüksek lisans sürecim boyunca akademik gelişimimi her anlamda destekleyen, pozitif yaklaşımını sonuna kadar hissettiğim ve bana her zaman destek olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sayın Ahmet BUĞA'ya,

Akademik gelişimime önem gösteren, bugünlere gelmemde büyük emeği olan ve her zaman desteğini hissettiğim canım aileme, özellikle bana desteğini hiç bırakmayan ve bu sürecin son düzlüğünde elinden gelen tüm yardımlarla bana destek olan canım ablam Hatice Özlem UZUN'a,

Son olarak bu uzun ve stresli tez yazım sürecimde her türlü desteği bana veren, nazımı ve kahrımı çeken, bana yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen can yoldaşım, eşim Hüseyin KAYA'ya en içten duygularıyla teşekkür ediyorum.

Ayşe Gül KAYA

Temmuz, 2019

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
EKLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.2.1 Alt Problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Sayıtlar	9
1.6. Sınırlılıklar	10

1.7. Tanımlar	10
---------------------	----

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Evlilik Doyumu	11
2.1.1.Evlilik ve Aile	11
2.1.2.Evlilik Doyumu	15
2.1.3.Evlilik Doyumunu Açıklayan Kuramlar	19
2.1.4.Evlilik Doyumu ve Ebeveynlik	21
2.2.Ebeveyn Davranışları	22
2.3. Konu İle İlgili Yurt İçinde Ve Yurt Dışında Yapılmış Olan Çalışmalar	31
2.3.1. Evlilik Doyumu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	31
2.3.2. Evlilik Doyumu ile ilgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	34
2.3.3. Ebeveyn Davranışları İle İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	36
2.3.4. Ebeveyn Davranışları İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	38

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli:	43
3.2.Evren Ve Örneklem:	43
3.3.Veritoplama Araçları:	44
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu:	44
3.3.2.Ebeveyn Davranışları Ölçeği:	44
3.3.3.Evlilik Doyum Ölçeği:	45
3.4.Verilerin Analizi:	46

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Demografik Bulgular	49
4.2. Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ile Evlilik Doyumu Ölçeği Puan Ortalamalarından Elde Edilen Bulgular	51
4.3. Cinsiyete Göre Elde Edilen Bulgular	53
4.4. Yaşa Göre Elde Edilen Bulgular	55
4.5. Eşler Arasındaki Yaş Farkına Göre Elde Edilen Bulgular	57

4.6. Eğitim Düzeyine Göre Elde Edilen Bulgular.....	59
4.7. Evlenme Tarzına Göre Elde Edilen Bulgular.....	61
4.8. Evlilik Süresine Göre Elde Edilen Bulgular	63
4.9. Ebeveyn Davranışları ve Evlilik Doyumuna Dair Elde Edilen Bulgular.....	65

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Cinsiyete Göre Bulguların Tartışılması	67
5.2. Yaşa Göre Bulguların Tartışılması	69
5.3. Eşlerin Arasındaki Yaş Farkı Değişkenine Göre Bulguların Tartışılması	70
5.4. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Bulguların Tartışılması	71
5.5. Evlilik Tarzı Değişkenine Göre Bulguların Tartışılması	73
5.6. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Bulguların Tartışılması.....	74
5.7. Ebeveyn Davranışları ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin Tartışılması	75

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.Sonuç.....	77
6.1.1.Ebeveyn Davranışlarının Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Sonuçları	77
6.1.2.Evlilik Doyumunun Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Sonuçları	78
6.1.3.Ebeveyn Davranışlarının Evlilik Doyumu İle Arasındaki İlişkinin Sonuçları	79
6.2. Öneriler	79
KAYNAKÇA	81
EKLER.....	92
ÖZGEÇMİŞ.....	101
VITAE	101

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların AEDÖ ve EDÖ’den elde edilen puanlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma, medyan, çarpıklık ve basıklık değerleri	47
Tablo 2. Araştırmaya katılan ebeveynlere ait sosyodemografik bilgiler	49
Tablo 3. Araştırmaya katılan ebeveynlerin Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve Evlilik Doyumu Ölçeğinden Elde Ettikleri Puanlara Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	51
Tablo 4. Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve Evlilik Doyum Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklem T Testi Sonuçları	53
Tablo 5. Alabama Ebeveyn Davranışları ve Evlilik Doyumu Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklem İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	55
Tablo 6. Alabama ebeveyn davranışları ve evlilik doyumu ölçeği puanlarının ebeveynin eşi ile arasındaki yaş farkına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ilişkisiz örneklem t testi sonuçları	57
Tablo 7. Alabama Ebeveyn Davranışları ve Evlilik Doyum Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklem İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	59
Tablo 8. Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve Evlilik Doyum Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Evlenme Tarzı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklem T Testi Sonuçları	61
Tablo 9. Alabama Ebeveyn Davranışları ve Evlilik Doyumu Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklem İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	63
Tablo 10. Ebeveyn Davranışlarının Kişilerin Evlilik Doyumları İle Olan İlişisini Belirlemek Adına Yapılan Basit Doğrusal Korelasyon Analizi Sonuçları	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Anne baba ve çocukların etkileşimi.....	21
Şekil 2. Belsky'nin Ebeveynliğin Belirleyicileri Modeli.....	28
Şekil 3. Abidin'in Ebeveyn Davranışlarının Belirleyicileri Modeli	29

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	93
Ek 2. Ebeveyn Davraışları Ölçeği	95
Ek 3. Evlilik Doyum Ölçeği	98

KISALTMALAR

APQ: Alabama Parenting Questionnaire

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği

Çİ: Çocukla İlgilenme

OE: Olumlu Ebeveynlik

ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi

TD: Tutarsız Disiplin

DC: Dayakla Cezalandırma

EDÖ: Evlilik Doyum Ölçeği

EU: Evlilik Uyumu

EA: Ebeveynlik Anlayışı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayıtlar, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırmanın odağı olan tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsan hayatında önemli bazı kilit noktalar bulunmaktadır. Bunların ilki iş hayatıdır. İnsan sevmediği işi yaptığı zaman hayat ona zindan olur. İşte geçirilen süre günün en az üçte birini oluşturmaktadır. İnsanın hayatındaki diğer önemli kilit noktası ise evlenmedir. Evlilik ise insanın erişkinlikten sonraya denk gelen uzunca bir dönemine karşılık gelmektedir. Evlilik kalitesi ile yaşam kalitesi doğru orantılı olarak değişmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003). Yaşam kalitesiyle orantılı değişen bir olgu, tabii olarak kilit noktası olmaktadır. Evlilik, kadın ve erkeğin aile yaşamına girmesine izin veren veya aile yaşamını kabul eden önemli bir sosyal sistemdir (Chandrakanth, 2015). Evlilik toplum tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde birlikteliği sağlayan bir yoldur (Özabacı, Körük ve Kara, 2019). Bununla beraber evlilik, kişilik gelişimi ve öznel mutluluğa katkı sağlayan bir kurumdur (Glenn, 1991).

Evlilik bireylere daha önceden hiç karşılaşmadığı roller veren, beraber aynı çatının altında yaşamak için fedakarlık yapmayı, birbirine alışmayı, evliliğin getirdiği değişime ayak uydurmayı sağlayan, toplumun temel taşı olan aileyi oluşturan bir sistemdir. Evlilik ile tek tek “ben olan” bireyler artık “biz olma” durumuyla karşı karşıya kalır ve buna adapte olmak için çaba sarf ederler.

Evlilik üç motivasyon ile temellendirilmiştir: biyolojik, psikolojik ve sosyal motivasyon. Biyolojik motivasyon, karşı cins ile ilişki yaşama, kendi neslinin devamını sağlamaktır. Psikolojik motivasyon, sevme-sevilme, kabul görme, ait

hissetme, kendi çocukları ile zaman geçirme ve güven gibi duyguları içerir. Sosyal motivasyon ise toplum tarafından kabul gören normlarla yaşamının verdiği haz, güvendir (Boran, 2003).

Evliliğin ilk zamanlarının önemli görevi her iki tarafın mutlu olacağı yaşam biçimini bulmak ve doyurucu cinsel hazza ulaşmaktır. Diğer önemli görevler ise, ortak sorumluluk almak, çatışmaları etkin şekilde çözmek, ailenin yeni üyeleriyle yaşamaya alışmaktır (Canel, 2007).

Bireylerin evliliklerinden duydukları duygular, beklentiler, davranışsal kazanımlar çeşitli kavramlarla ifade edilmektedir. Evlilik doyumu da bu kavramlardandır. Evlilik doyumu ile ilgili literatürde çok fazla tanım vardır. Evlilik doyumu kişinin evliliğindeki ihtiyaçlarının giderilmesi olarak tanımlanmıştır (Tezer, 1996). Evlilik doyumu evlilik süresince eşlerin birbirlerinden ve evlilikten sağladığı tatmindir ve evlilik doyumunun evliliğin uzun vadeli olması ile ilişkisi bulunmaktadır (Hamurcu, 2018). Evlilik doyumu genellikle kişinin kendi evliliğinin kalitesi ile ilgili memnuniyet durumuna atıfta bulunur (Guerro ve Eloy, 1992). Evlilik doyumunu etkileyen unsurlar kısaca 5S ile ifade edilebilir: sevmek, saygı duymak, sadakat göstermek, seks (cinsel hayat) ve sorumluluk duygusudur (Kanbir, 2018).

Evlilik toplumsal ilkeleri içine alan aileyi oluşturur. Aile kurumunun birçok işlevi bulunmaktadır. Bunlar, sevmek, sevilme, cinsel doyuma ulaşma, neslin devamını sağlama, çocuğun bakımını sağlama, toplumsal statü elde etme vs.dir (Özer, 2016). Sağlıklı ailelerin bu tür işlevleri yerine getirdiği, sağlıklı ailelerin ise işlevsiz olup işlevlerini yerine getirmedikleri söylenebilir.

Evlilik ve ailenin birbiriyle iç içe geçmiş olması, evlilik ve aile doyumlarını karşılıklı olarak etkilemektedir. Evlilikte yaşanan sorunlara mantıklı çözümler üretilmemesi evlilik doyumu azalttığı gibi, eşlerin ve çocukların da ruh sağlıklarının olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır. Twenge, Campbell ve Foster (2003) yaptıkları çalışmada ebeveyn olmanın evlilik doyumunda en büyük etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Evlilik doyumu sağlıklı ailelerin ana faktörlerindendir (Greff, 2000).

Ailenin tartışmasız en önemli görevlerinden biri çocuk yetiştirmek ve çocuğa bakmaktır. Güçlü aile, kaynağını güçlü evliliklerden alır, güçlü evlilikler ise sağlıklı çift ilişkisinden beslenir. Sağlıklı çiftlerin sahip olduğu çocuk da sağlıklı olmakta ve çocuk yetişkinlik hayatına kadar anne baba ilişkisinden beslenmektedir (Canel, 2007).

Çocuk ailesinin bir uzantısıdır ve ailesinde ne öğreniyorsa onu hayata geçirir. Ailesinden, anne babasından sevgi, ilgi, değer görmemiş bir çocuk hayata karşı dezavantajlı bir durumdadır. Anne babanın çocuğa olan tutumu ve davranışları çok önemlidir çünkü bu tutum ve inançlar ileride çocuğun hayatına yansıtacaktır nitekim, anne babaların çocuklarına olan tutum ve davranışları; ebeveynin kendi çocukluğundaki gelişimi, aile yapısı, ailesinde gelişirken kendi uyumsuzluklarının nasıl yorumlandığının sonucunu gösterir (Kaya, 2005). Bundan ötürüdür ki çocuğun anne babasından gördüğü tutum davranış önemli, bu tutum ve davranışların çocuğa nasıl yansıdığı daha da önemlidir.

Sigmund Freud'a göre çocuğun gelişiminde ilk dönem yaşantıları çok önemlidir. İlk çocukluk yıllarındaki yaşantılar ve bilinçdışı dürtüler davranışları etkilemektedir. Çocuğun bu çocukluk yıllarında geçirdiği yaşantılar kişiliğinin oluşumunda çok önemli etkilere sahiptir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2012). Erik Erikson'a göre çocuğun ilk yaşantıları önemlidir ve bunun yanında yetişkinlik dönemi yaşantıları da önemlidir. İnsan gelişimi 8 evreden oluşmaktadır. Bu evreler başarılı olarak tamamlanırsa kişiliğe olumlu nitelik eklenir. Ancak bu evrelerin tamamlanması başarısız olursa kişilik bu dönemdeki eksiklikten etkilenir ve zarar görür. Davranışçı kuram ekollerine göre davranışın sonuçları o davranışın sıklığı ile ilişkilidir. Bandura sosyal öğrenme kuramında çocukların başkalarının davranışlarını gözleyerek taklit ederek ve model alarak öğrendiklerini belirtmektedir.

Bağlılık, anne ve çocuğu birbirine bağlayan duygudur. İnsanın erken dönem ilişkilerinin önemini vurgulayan Bowlby'nin bağlanma teorisi, aile içinde yaşanan yakın ve mesafeli ilişkilerin doğasına dair en iyi açıklamaları getirmektedir. Bowlby'nin teorisine göre, ebeveyn-çocuk arasındaki sözlü ve daha da önemlisi sözsüz iletişim çocuğun gelecekteki kendi yaşantısına doğrudan yansımaktadır. Bağlılık ilişkilerinin kurulması, çocuğun bütünsel gelişimi için önemlidir. Bağlılık yoluyla güvende olduğunu benimseyen çocuğun benlik duygusu gelişir. Çocuklar bağlılık kurduğu kişiyle yakınlık kurar, onları taklit eder ve onlardan birşeyler öğrenmeye başlar. Annenin tutumu bebeğin kendisini güvende hissetmesinde önemli rol oynamaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2012). Çocuğun ebeveyni ile arasındaki bağlanma stili, ilerde kuracağı romantik ilişkilerine ve gelecekteki eşiyle arasındaki iletişime yansımaktadır (Segrin, 2004).

Çeşitli kuramlarda da görüldüğü üzere çocuğun ilk dönem yaşantıları kişiliğinin ve sosyal gelişiminin önemli yordayıcılarıdır. Ayrıca bireyin yetiştiği aile

ortamı ve aile fertleri ile olan ilişkiler, kişiliğin oluşmasında çok önemli bir rol oynar. Ana-babanın değişik davranış kalıplarına sahip olması, çocukların da zamanla bilerek veya bilmeyerek bu kalıpları benimsemelerine yol açar (Çiftçi, 1991).

Anne babanın çocuğa karşı sergiledikleri tutum ve davranışları, çocuğun ileriki yaşamında göstereceği davranışları, başvuracağı problem ve çatışma çözme davranışlarını etkilemekte ve geliştirmektedir. Anne-baba arasında uyumlu ilişkinin olmayışı çocuğun ileriki yaşamında uyum gücünü çekmesine neden olur. Anne-baba ve çocuğun ilişkisinin kalitesi, çocuğun topluma uyum becerilerinin yordayıcısıdır (Öngel Atar, Yalçın, Uygun, Çiftçi Demirci ve Erdoğan, 2016). Ebeveynler küçük çocukların ilk rol modeli oldukları için, ebeveynlerinin yardımı ile temel becerileri öğrenebilir ve sağlıklı yetişkin olabilirler (Çelebi Öncü ve Ünlüer, 2012). Eşler arasında kurulan dengeli ve sağlıklı ilişkiler çocuğun kişilik özellikleri ve davranışlarını olumlu yönde etkiler (Semiz, 1998 akt. Eminoğlu, 2007).

Ebeveyn davranışları, çocuk ve ergen gelişimindeki tüm dönemlerde suçluluk, sosyal beceriler ve okul performansı gibi gençlik davranışlarıyla sıklıkla bağlantılıdır (Gross, Fleming, Mason, ve Haggerty, 2015). Öngel Atar, Yalçın, Uygun, Çiftçi Demirci ve Erdoğan (2016) tarafından yapılan çalışmada madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde kontrol grubu ile kıyaslandığında anne baba birlikteliğinin düşük olduğu, ebeveynlerinde çift uyumun düşük olduğu, aile özelliklerinde ve aile içi etkileşimde “problem çözme”, “iletişim”, “roller”, “duygusal tepki verebilme”, “gereken ilgiyi gösterme”, “davranış kontrolü”, “genel işlevler” boyutlarında problem yaşandığı saptanmıştır.

Bu bağlamda bu araştırmada çocuğun gelişiminde ve çocuğun erken dönemde edindiği duygu, düşünce ve davranışlarda etkili olan ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Anne Babaların Ebeveyn Davranışları ile Evlilik Doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

1.2.1 Alt Problemler

Araştırmanın ana problemiyle bağlantılı olarak şu alt problemlere de cevap aranmaktadır:

1. Anne babaların cinsiyete, yaşa, eşiyle arasındaki yaş farkına, eğitim düzeyine, evlilik tarzına ve evlilik süresine göre ebeveyn davranışları anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Anne babaların cinsiyete, yaşa, eşiyle arasındaki yaş farkına, eğitim düzeyine, evlilik tarzına ve evlilik süresine göre evlilik doyumu anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca araştırma kapsamında belirlenen demografik değişkenlerin ebeveyn davranışları ve evlilik doyumu ile ilişkisinin incelemesi amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Evlilik doyumu, aile birlikteliği ve kişisel gelişimin önemli bir bileşenidir (Angusamy, Kuppusamy, Anantharaman ve Syafiqah, 2017). Evlilik doyumu evliliğin sürekli olması, huzurlu aile ortamı ve aile sıcaklığı, bireylerin psikolojik sağlıklarını etkilemesi yönünden aktif rol oynamaktadır. Kişilerin evliliklerindeki doyum, yaşamlarının birçok yönüne etki eder ve katkı sağlar. Tezer (1994) eşlerin evliliklerinden duydukları mutluluğun ve genel iyi oluş halinin, iş doyumundan daha önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Soylu ve Kabasakal (2016) evli kadınların evlilik doyumu ve yaşam doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Jouriles, Bourg ve Farris (1991) 6-12 yaş arası 1747 çocuk ile yaptığı araştırmasında evlilik doyumu ile çocuk davranış problemleri arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Fine, Voydanoff Ve Donnelly (1994) çocuğun genel mutluluk algılarının aile yapısı, ebeveyn depresyonu ve evlilik doyumu ile ne ölçüde ilişkili olduğunu araştırdığı çalışmasında çocuğun mutluluğu ile ebeveynlerinin evlilik doyumu arasında olumlu yönde ilişki olduğunu bulmuştur. Abalı (2017) 232 evli bireyle yaptığı çalışmasında ebeveynlerin çocukluk çağı travmaları ile evlilik uyumu ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ebeveynlerin çocukluk çağı travmaları ile evlilik uyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Lucey ve Fitzgerald (1989) evlilik uyumu ve çocuklarda davranış problemleri üzerine yaptığı çalışmada evlilik

uyumunun daha az çocuk problemleriyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır aynı zamanda ebeveyn ruh sağlığı ile çocukluk çağı psikiyatrik bozukluğu arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Annenin çocuğuyla olan ilişkisinin en önemli etmeni, doğumdan önce başlayıp doğumdan sonra da devam eden ilişkidir. Fiziksel temas anne-çocuk ilişkisinde büyük önem taşır. Fiziksel temasın az olması ya da hiç olmaması gelecekte görülebilecek bazı davranış bozukluklarının sebebi olarak gösterilmektedir. Annenin yokluğundan kaynaklanabilecek “duygusal yoksunluk” çocuğu zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim yönünden etkiler. Çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinin gerilemesine ve gecikmesine neden olabilmektedir. Oturmamış evliliklerde, planlanmadan dünyaya getirilen çocuklar anne-çocuk ilişkisini zedeleyen önemli bir unsurdur (Eminoğlu, 2007). Mutsuz evlilik sonucu, çocuğun annenin babadan yeterli ilgi görmemesi, ailenin maddi sıkıntıları, babanın çocuğu istememesi, annenin huzursuzluğunu arttıran ve anne çocuk ilişkisini sarsan sebeplerdendir. Yaşamın ilk yıllarında çocuk anne ve babasıyla yoğun ilişkiler içindedir. Dolayısıyla anne-babaların sergiledikleri davranışlardan çocukların etkilenmemesi mümkün değildir (Çiftçi, 1991).

Ebeveyn davranışları ile çocuk davranışı arasında güçlü bir ilişki vardır, bu da olumlu ebeveyn davranışlarının düşük çocuk davranış sorunu oranları ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Sebre, Jusiene, Dapkevice, Skreitule-Pikse ve Bieliauskaite, 2014). Amato, (1988) nun çalışmasında çocukken ebeveyn boşanması yaşayan bireyler, evlerinde yaşayan ve sağlam ailelerde yetişen bireylere göre daha olumsuz koşullarda çocuk sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Daha da önemli olan husus, ebeveynlerin boşanması ile evlilik ve aile yaşamına yönelik olumsuz tutumlar arasında bir bağın var olmasıdır.

Özbeklik (2006), kadınların evlilik kalitesi, annelik kalitesi ve evlilik ile annelik kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Eşin çocuk bakımına yardımı, kadının kendi annesiyle çocukluğunda yaşadığı ilişkiden memnuniyeti, çocuk sayısı, kadının eğitim seviyesi, stres yaratan hayat olaylarının varlığı ve kadının çalışma şartlarından memnuniyeti evliliğin kalitesinin belirleyicileri olduğu bulunmuştur. Kadının kendi annesi tarafından kabul edildiğini hissetmesi, çocuğun mizacı ve kadının çalışma şartlarından memnuniyetinin annelik kalitesinde belirleyici olduğu ortaya çıkmıştır. Evlilik kalitesi ile annelik kalitesinin pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Evlilik kalitesi ile annelik kalitesi arasındaki ilişkinin yönünün, kadının çocukluk yıllarında

gördüğü annelikle, stresli hayat olaylarıyla, çalışma şartlarından sağlanan doyum ve eşinin yaşıyla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Kaya (2003), 8-10 yaşları arasında çocuğu olan 84 anne baba ile çalışmıştır. Evlilik uyumu, çocuklardaki davranış problemleri ve anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarını araştırmıştır. Bulgulara göre, çocuk davranış problemleri, annelerin saldırganlık ve kin davranışı ile evlilik uyumu anlamlı olarak değişmektedir. Annelerin evlilik uyumu arttıkça çocuk davranış problemleri azalmaktadır. Anneler evlilik uyumunda sorun yaşadıkça çocuklarına daha duyarsız olmaktadır. Fishman ve Meyers (2000), evlilikte doyumsuzluk yaşayan annelerin çocuklarıyla daha az ilgilendiğini ve bunun daha büyük çocuk psikolojik sıkıntılarıyla ilişkili olduğu tespit etmiştir. Okul öncesi çağında çocuğu olan 96 evli çiftten oluşan araştırmada, genel olarak, daha tatmin edici ve destekleyici evliliklerdeki ebeveynler, çocuklarını daha olumlu görmüş ve çocukları için daha yüksek standartlar koymuştur (Goldberg, 1990).

Evlilik çatışmasının varlığı, davranışsal bozuklukları içselleştirme ve dışsallaştırma, ebeveynlere güvensiz bağlanma ve sosyal zorluklar da dahil olmak üzere çocukların duygusal ve davranışsal sorunlarıyla ilişkilendirilmiştir (Howes ve Markman, 1989). Cummings, Kouros ve Lapp (2007) ebeveynlerin çocukluklarında maruz kaldıkları evlilik çatışmasının şu anki evlilik çatışmaları arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında, geçmişte ebeveynleri çok fazla saldırgan olan çocukların, şu anki yaşamlarında eşleri ile daha fazla çatışma yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Alan yazın incelendiğinde, evlilik doyumunun: iş doyumu (Tezer, 1994), evlilik çatışması (Howes ve Markman, 1989), dine bağlılık (Uçar, 2018), stresle baş etme (Yüksel ve Dağ, 2015), toplumsal cinsiyet rolü (Yılmaz, 2015), bağlanma stili (Yıldız, 2018), umutsuzluk düzeyleri, depresyon-kaygı, erken dönem şemalar, anne baba tutumları (Yıldız, 2013), duyguları ifade etme biçimi (Yıldırım, 2017), bağlanma boyutları (Yanar Güngör, 2019), çalışma statüsü ve iletişim tarzları (Uçak, 2018), benlik saygısı, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, eğitim düzeyi, evlenme tarzı (Yıldırım, 2017), evlilik süresi gibi değişkenlerle ilişkili olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda alanda evlilik doyumu ile çeşitli değişkenlerin çalışmaları görülmekle birlikte evlilik doyumu ve ebeveyn davranışlarının arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların olmaması dikkat çekmiştir. Evlilik doyumu ile anne baba tutumları arasındaki ilişki daha çok araştırma konusu olmuştur (Garip, 2010; Sevinç ve Garip, 2010; Yalçın ve Türnüklü, 2011; Yıldız, 2013; Yücel, 2013; Karasan, 2015; Çakır, 2017; Doğru, 2017; Güren, 2017). Ebeveynlerin çocuklarına yönelik

sergiledikleri davranışların incelenmesi bu araştırmayı diğer anne baba tutum ve tavrı ile çalışan araştırmalardan ayırmaktadır.

Araştırmanın yapıldığı örneklemdaki çocukların yaşları açısından bakıldığında ilköğretim 1, 2, 3 ve 4. sınıfa giden öğrencilerin ebeveynleri örneklemini oluşturmaktadır. 7-10 yaş arası çocuklar Freud'un gelişim dönemlerinde latent döneme denk gelmektedir. Latent dönemdeki çocuğun kendine ilişkin yeterlilikleri öne çıkarmak istediği ve kendisini kabullendirme çabalarına girdiği dönem olarak tanımlanmaktadır. Çocuk bu dönemde örnek aldığı kişiyle özdeşim kurmakta ve toplumsal ilişkiler gelişmektedir (Topses ve Serin, 2012). Yine latent dönemde sosyal ilişkiler ve akran ilişkilerini geliştirmek önemlidir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya 2014). Adler'in kuramında sosyal ilgi çok önemli bir kavramdır. Adler'e göre insan toplum içinde yaşar ve yalnız olamaz, insan toplumsal çıkar için kendi ihtiyaçlarını ikinci plana atarlar, sosyal ilgi doğuştan gelir ve anne-baba arasındaki ilişki çocukların sosyal ilgilerinin gelişmesinde önemli etkiye sahiptir. Sullivan 6-8,5 yaş arası döneme ikinci çocukluk dönemi der ve bu dönemdeki çocukların okula başlama çağı ile beraber arkadaş grubuna dâhil olma gereksiniminin olduğunu savunur. Bu dönemde çocuk arkadaşlarıyla geçinmeyi öğrenir uzlaşma ve rekabet gibi sosyal süreçlerle tanışır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya 2014). Erik Erikson'a göre 6-12 yaşlarındaki çocukların gelişim dönemi okul çağıdır. Gelişimsel ödev ise, çalışkanlığa karşı aşağılık duygusudur. Çocuk bu dönemde kendine özgü yetenek sergileyerek övgü kazanmak istemektedir. Okumayı öğrenme, toplumsal ortama uyum sağlam okulda başarı sağlama dönemin tipik özellikleridir (Topses ve Serin, 2012). Çocukların sosyal becerilerinin gelişimi, çocuk yetiştirme ortamlarından önemli ölçüde etkilenir (NICHD Early Child Care Research Network, 2002). Güngören (2011) okulöncesi eğitime devam eden 5-6 yaşındaki çocukların sosyal uyumları ve becerileri üzerinde evlilik çatışmasının etkisini araştırdığı çalışmasında evlilik çatışmasıyla sosyal uyum arasında negatif ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çocuğun benliği yetişkinlerin ama öncelikle anne babasının kendisine yönelik tutumlarının yansımasıyla gelişir. Anne babasından itici tutum ve tavırla karşı karşıya kalan çocuk değersizlik duygusuna kapılır. Çocuklar çoğu davranışların ayrımını anne babasının tepkileriyle öğrenir (Doğru, 2017).

Ebeveyn davranışının, ebeveynlik tarzına kıyasla çocuk gelişimi üzerinde daha doğrudan ve kapsamlı bir etkiye sahip olduğuna inanılmaktadır (Frick, Christian ve Wootton, 1999). Bu araştırmada çocuk gelişimine dair daha kapsamlı ve detaylı

bilgi veren ebeveyn davranışları çalışmak istenmiştir. Ayrıca Ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin çalışıldığı araştırmaya yerli ve yabancı literatürde rastlanmamıştır. Ebeveyn Davranışları Ölçeğinin Türkçeye yeni uyarlanmış olması buna bir sebep gösterilmekle birlikte, yurt dışında da evlilik doyumu ile ebeveyn davranışlarına dair çalışma yoktur. Ebeveyn davranışları ile ilgili yabancı literatürde; ölçeğin farklı kültürlere uyarlama çalışmaları (Dadds, Maujean ve Fraser, 2003; Essau, Sasagawa ve Frick, 2006; Donovan ve Rodriguez, 2008; Robert, 2009; Badahdah ve Le, 2015; Edwards, 2015), çocukların çeşitli davranış bozuklukları (Colder, Lockman ve Wells, 1997; Hinshaw, Owens, Wells, Kraemer, Abikoff, Arnold, Conners, Elliott, Greenhill, Hechtman, Hoza, Jensen, March, Newcorn, Pelham, Swanson, Vitiello, Wigal, 2000; Mazefsky ve Farrell, 2005; Hawess ve Dadds, 2006; Carla ve Albert, 2005; Ellis ve Nigg, 2009; Vazquez, Domenech Rodríguez, Amador Buenabad, Bustos Gamiño, Lourdes Gutierrez López, Villatoro Velázquez, 2019) ve Ebeveyn davranışları ölçeğinin kısa formunun uyarlama çalışmaları (Elgar, Waschbusch, Dadds, ve Sigvaldason, 2007; Gross, Fleming, Mason ve Haggerty, 2015) yapılmıştır.

Evlilik doyumu anne babanın mutluluğunu, ruh sağlıklarını etkilemektedir. Anne babaların evlilik doyumundan sağladıkları doyum da çocuklarına olan davranışlarını, ebeveynliklerini etkilemekte ve bu durum çocuğa yansımaktadır. Çocuk davranışları, anne babanın davranışlarından etkilenmektedir. Bu bilgiler ışığında bireylerin ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu arasında bir ilişki olabileceği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle de ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu arasındaki ilişki incelenmeye değer görülmüştür ve bu çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Bu araştırma sonucunda elde edilecek bulguların şu gibi alanlara fayda sağlaması amaçlanmaktadır: ebeveyn davranışlarının evlilik doyumuna etkisinin olup olmadığının fark edilmesi, ebeveyn davranışlarının demografik değişkenlerle ilişkisinin olup olmasının saptanması ve bu çalışmadan sonra yapılacak olan çalışmalara yardımcı ve öncü çalışma nitelikli olması.

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan deneklerin, ölçme araçlarını (demografik bilgi dormu, ebeveyn davranışları ölçeği ve evlilik doyumu ölçeği) içten ve doğru bir biçimde yanıtladıkları,

2. Çalışma grubunun evreni temsil ettiği,

3. Kullanılan ölçeklerin amaçlarına uygun olarak ölçme yaptıkları varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırmaya çalışma grubu Gaziantep Şahinbey merkez ilçesinde bulunan 400 tane ebeveyn ile sınırlıdır.

2.Araştırmada ebeveyn davranışları ve evlilik doyumu ile ilgili elde edilen bulgular ‘Ebeveyn Davranışları Ölçeği’ ve ‘Evlilik Doyum Ölçeği’nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Ebeveyn Davranışları: Anne babaların çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlardır. Çocuğun gelişiminde doğrudan etkisi vardır (Frick ve ark. 1999).

Evlilik Doyumu: Evlilik ilişkisindeki karşılıklı etkileşimin algılanan kalitesine ve etkileşim faktörlerine dayalı öznel bir deneyimdir (Robert, 2005).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Evlilik Doyumu

2.1.1.Evlilik ve Aile

Evlilik toplumların hemen hepsinde görülen en köklü ve yaygın kurum olarak bilinmesine rağmen, bu alandaki çalışmalar gecikmiş ve bilimsel-sistemli düzenlemeler ancak 19. yüzyılın ortalarına doğru olmuştur (Kansız ve Arkar, 2011). Yaklaşık M.Ö. 2000lerden bu yana gelişerek değişen aile ve evlilik, temel dinamiklerini koruyan bir kültür olgusudur, toplumsal birimdir (Yıldırım, 1993).

Evlilik insan hayatını değiştiren önemli bir yol ayrımıdır ve yaşam kalitesi ile evliliğin kalitesi doğru orantılıdır (Hünler ve Gençöz, 2003). Evlilik kurumsal bir ilişkiler sistemi, kadın ve erkeğe karı-koca rolü veren ve onları birbirine bağlayan, doğacak olan çocuklara statü kazandıran ve devletin hak ve yetkisinin bulunduğu yasal bir ilişki sistemidir (Özer, 2016, s.13). Türk Medeni Kanunu’nun 185. Maddesine göre; “Evlendirme ile çiftler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, evlilik birliğine ait mutluluğu birlikte gerçekleştirir ve çocuk bakımı, eğitim ve gözetimi gibi konularda birlikte özen gösterme konusunda sorumluluk sahibidirler. Eşler beraber yaşam sürdürme, birbirlerine sadık olmak ve yardımda bulunmak durumundadırlar”(Türk Medeni Kanunu Mevzuatı, 2017). Evlilik karşı cinsten iki kişinin geleneksel ve yasal kurallar çerçevesinde kurdukları biyolojik ve psiko-sosyal bir kurumdur (Özer, 2016).

Evlilikle birlikte kişinin hayatında değişiklikler meydana gelmektedir. Bekâr olan bireyler artık yeni birer statü kazanırlar. Evliliğin ilk zamanlarında sosyal ilişkiler, evlilik normlarına uyum sağlamakta ve olumsuzluklarla baş etmede çok önemlidir (Özer, 2016). Kişiler arası ilişkilerde önemli olan ilişkilerden biri evliliğdir. (Tutarel-Kışlak, 2006). Bireyler evlilikle sadece cinsel doyuma ve rahatlığa ulaşmaz ayrıca

güvenlik ihtiyaçlarını da karşılamış olurlar. Evlilikle birlikte bireyler daha düzenli ve istikrarlı bir hayat yaşarlar. Bu nedenledir ki, yapılan araştırmalarda bekar bireyler evli bireylere göre daha fazla ruhsal hastalıklara yakalanmaktadır (Ziyalar 1999, akt. Pehlivan, 2006). Evlilik insanların biyolojik, sosyal ihtiyaçlarını karşılar ve psikolojik sorunlara karşı bireyi korumaktadır. İhtiyaçları karşılanan kişi daha mutlu olmaktadır (Akdağ, 2014).

Dünyada birçok evlenme şekilleri olduğu gibi Türkiye’de de kültürel olarak çok çeşitli evlenme biçimleri vardır; görücü usulü, kız kaçırma evliliği, ilan yoluyla evlenme, beşik kertmesi, ölen kardeşin karısıyla evlenme, kuma getirme evliliği, iç güveyi evlilik, kepir evliliği, yetim evliliği bunlardan bazılarıdır (Sezen, 2005). Bu araştırmanın demografik bilgi formuna konu olan tanışıp anlaşılarak ve görücü usulü ile evlenme biçimi açıklanmıştır.

Görücü Usulü Evlenme: bu evlilik türünün kullanımı geleneksel toplumlarda daha ağır basmaktadır. Eş adayını erkek değil, aile büyükleri; anne, baba ya da yakın akrabaları tavsiye eder. Erkeğin tek başına kızı beğenmesi yeterli değildir, aile bireylerinin de kızı beğenmesi gerekmektedir. Genellikle evlenecek kızın huyu, asaleti, güzelliği, iffeti değerlendirmeye tabi tutulur. Ayrıca ailelerin birbirine denk olmasına özen gösterilir. Flört (severek) İle Evlenme; TDK’ye göre flört karşı cinsten biriyle duygusal ilişki kurmak, çıkmak anlamındadır (TDK, 2019). Evlenecek kişilerin eşlerini kendilerinin seçmesi olarak tarif edilebilir. Flört ile görücü usulü arasındaki temel fark; görücü usulünde evlilik amaç edinilirken, flörtte karşı cinsi tanıma amaçlanır. Görücü usulü evliliklerde karşılıklı bağımlılık ve aile; aşk evliliklerinde ise kişinin mutluluğu ve mahremiyet daha önemlidir (Sezen, 2005).

Evlilik toplumun en küçük temel yapı taşı olan ailenin oluşmasını sağlayan bir kurumdur. Kadın ve erkeğin evlilik akdi ile bir araya gelmesi ile aile kurulmuş olur. Aile evlilik ile kurulan, karşılıklı hak ve sorumluluklarla bir arada yaşanan toplum yapıtaşdır. Biyolojik ve psikososyal yapıya sahip olan aile; neslin devamını sağlama, cinsel ilişki, sevmeye, sevilme, ait olma, toplum içinde statü kazanma, çocukların sorumluluğunu ve bakımını üstlenme, toplumsal gelenek ve görenekleri aktarma gibi pek çok işleve sahiptir (Özer, 2016). Bu sayılan aile işlevlerinin yerine getirilip getirilmemesi sağlıklı aile olup olunmadığını göstermektedir. Araştırmalar sağlıklı ailelerin; kültürel değişimlerden etkilenmediğini, yeniden dinamiklerini sağladığını, uygun sınır konulduğunu, iletişimin açık şekilde olduğunu, eşlerin kendilerine ve çocuklarına güven sağladığını ve geleceğe dair iyimser tavır takınıldığını

göstermektedir (Demirbilek, 2016). Ailenin tüm biyo-psikososyal işlevlerini yerine getirebilen ve eşlerin tatmine ulaştığı ailelere sağlıklı (işlevsel) aile denilmektedir (Erdoğan, 2017).

Tuzcuoğlu, 1994 (akt. Gürler, 2005) işlevsel ailenin özelliklerini şu şekilde belirtmektedir:

1. Aile bireyleri birbirlerini destekleyicidir, aralarında çekicilik ve yakın ilişki vardır.
2. Üyeler birbirlerinin görüşüne saygı duyar.
3. Aile bireyleri düşüncelerini olumlu olarak ifade eder ve bunu özgürce belirtir.
4. Eşler birbirlerin anne babalık davranışlarına ve aktivitelerine saygı duyarlar. Anne, baba ve çocuk arasında yarış yoktur.
5. Aile üyeleri isteklerini yerine getirmek için yaratıcı ve girişimci şekilde davranır.
6. Aile yaşantıları bireyselliği ve özerkliği destekler.
7. Ailedeki kişilerin sorumlulukları ve kişisel alanları bellidir, kimsenin kimseyi yönetme ve birinin diğeri üzerinde zorlayıcı baskısı yoktur.
8. Aile üyelerinin diğerkleriyle ilişkilerinde tehdit edici unsurlar olmaz ve beklentiler açıkça ifade edilir.

Tuzcuoğlu (1994; akt. Gürler, 2005) na göre işlevsel olmayan aile özellikleri şu şekildedir :

1. Bu ailelerde işlevsiz ve bozuk bir görev dağılımı vardır. Kimin ne zaman nerede ne yapacağı belli değildir. Dengesiz görev dağılımı kişilik gelişimini kötü yönde etkilemektedir. Mutsuzluk, aileden soyutlanma ve dışlanmışlık kişilerde görülen en önemli özelliktir.
2. Bireyler sağlıklı ilişki kurmaya aşına değildir. Davranışları belirsiz ve karmaşıktır.
3. Bireyler birbirleri ve başka insanlarla da ilgilenmezler. Her zaman yoğundurlar.
4. Bugün sürekli inkar edilir. Üyeler birbirine destek olmaz. Sürekli hayal kırıklığı yaşanır.
5. Üyeler duygusal acılarını göstermemek ve yansıtmamak için büyük bir çaba harcarlar. Üyeler içine kapanır.

Ailenin tartışmasız en önemli ve ihmal edilemez sorumluluklarından biri, çocukların yetiştirilmesidir. Çocuklar, ilk önce ailede eğitilir ve yetiştirilir. Bu nedenle aile, en etkili eğitim kurumlarından biri olarak kabul edilebilir ve çocuklar da bir arada yaşadığı ailesinden çoğu şeyi öğrenir. Aile toplumun daha küçük bir formu olabileceğinden toplumsal davranışlar özellikle de insan ilişkileri ve iletişim ailede öğrenilir.

Yavuzer, (2018) çocuğun gelişiminde ailenin etkilerini ve işlevlerini şu şekilde özetler:

1. Toplum içinde dengeli biri olabilmesi için çocuğa güven duygusu aşılar.
2. Çocuğun sosyal olarak kabul görebilmesi için ortam hazırlar.
3. Toplumsallaşmayı öğrenebilmesi için, toplumun kabul edebileceği uygun davranış biçimlerini içeren model oluşturur.
4. Sosyal kabul için davranış biçimlerinin gelişimine rehberlik eder.
5. Yaşama uyum sağlamaya çalışırken rastladığı sorunlarına çözüm getirir.
6. Yaşama ve topluma uyum için gerekli toplumsal alışkanlıkların ve ritüellerin kazanılmasına yardım eder.
7. Sosyal yaşamda başarılı olabilmeleri için çocuğun yeteneklerinin farkına varmak için çocuğa uyarıları verir ve bu yetenekleri geliştirir.
8. Çocuğun ilgi ve yeteneklerine dair gelişimine yardım eder.

Çocuklar bir arada yaşadığı ailesinden çoğu şeyi öğrenir. Bu nedenle, aile bireylerini evden ayrılması babanın evden uzakta çalışması, eşler arasındaki geçimsizlik, eşlerin uyumsuzluğu, boşanma v.b. nedenler ailenin dengesinin dağılmasına, ana-babanın sorumluluklarını göz ardı edip çocuklarıyla ilgilenmemelerine yol açar. Dolayısıyla, çocuğun bu durumlarla karşılaşması ve sağlıklı bir aile ortamından yoksun kalması gelişmesini olumsuz yönde etkiler (Dönmezer, 2001).

Aile toplumun parçasıdır, aile bireyleri topluma katılacak ve toplumu yeniden inşa edecektir. Anne babaların evliliğe uyum sağlaması, aile kurumunu önemsemeleri eşlerin uyumu hem evlilik doyumu hem de çocuklar için çok önemlidir, nitekim ebeveynlerin çocukluk dönemlerindeki olumlu- olumsuz yaşantıları ve eşlerin uyumu çocuklara karşı tutumları etkiler (Yavuzer, 2018). Cutler ve Radford (1999) aralarında iyi ilişki, çocuklarının geleceğinin ve güvenliğini düşünen, iyi iletişim kuran evliliklerin sağlıklı aile olduğunu belirtmişlerdir.

Anne babanın çocukla olan tutumu ve davranışları çok önemlidir. Bu tutum ve inançlar, her anne babanın kendi çocukluğundaki gelişimi, aile yapısı, ailesinde gelişirken kendi uyumsuzluklarının nasıl yorumlandığının sonucudur (Kaya, 2005:79). Ve bundan dolayıdır ki çocuğun gelişiminin sekteye uğramaması için anne babaların evliliğe dair inançları, davranışları ve evlilik doyumu çok önemlidir. Çünkü bireyin evlilik hayatı öncelikle kendisini ve tabii olarak ta çocuğu etkilemektedir.

2.1.2.Evlilik Doyumu

Doyum; sözlük anlamına bakıldığında bazı istekleri giderme, tatmin, hoşnutluk anlamlarına gelmektedir. Evlilik doyumunun da evlilik ilişkisi içerisinde eşlerin evlilikten sağladıkları tatmin, doyum olarak tanımlanması muhtemel olabilir. Evlilik doyumu, bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinmelerin karşılama derecesine ilişkin algısı olarak tanımlanabilir.

Evlilik doyumu kolay açıklanabilecek bir değişken olmamakla beraber, evlilik doyumunu oluşturan değişkenler sıkça çalışılmıştır (Hünler ve Gençöz, 2003). Evlilik ilişkisi, evlilik doyumu, evlilik mutluluğu ve evlilik uyumu gibi kavramlar, çok çeşitli araştırmaya temel olmuştur. Farklı uzmanlık alanlarında bu kavramları temel alan fazla sayıda araştırma yapılmaktadır. Genel olarak evlilik iki şekilde değerlendirilir: İlk terim evlilik sürekliliğidir. Sürekliliği olan bir evlilik; eşlerden birinin ölümü ile sonlanır ya da dengesiz bir evlilik söz konusu ise bu, eşlerin isteği ile sonlandırılır. Diğer terim ise, evlilik devam ediyorsa evlilik kalitesi kavramıdır. Bu kavram evlilik ilişkisinin nasıl olduğu, eşlerin ne hissettiği ve bu durumdan nasıl etkilendiği ile doğrudan ilişkilidir. Evlilik uyumu, evlilik doyumu, mutluluğu, evlilik bütünlüğü kavramları evlilik ilişkisinin kalitesini tanımlamak için kullanılan kavramlardır. Evlilik kalitesi kavramı genel bir kavramdır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005).

Literatürde çeşitli evlilik doyumu tanımları yapılmıştır. Evlilik doyumu zaman zaman evlilik uyumu, evlilik kalitesi vs. gibi kavramların yerine de kullanılmıştır. Özellikle evlilik uyumu ve evlilik doyumu kavramları, aralarında yüksek korelasyon olmasından dolayı çok sık birbirine karıştırılmakta ve eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Erbek ve ark, 2005).

Birbiriyle etkileşimde bulunan, evlilik ve aile ile ilgili konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu çözebilen çiftlerin evlilik uyumlarının olduğu

söylenbilir. Evlilik uyumu ayrıca evlilikteki memnuniyeti ve mutluluğu da tanımlar. Bu noktada daha genel bir kavram olması nedeniyle evlilik doyumu ile karışır. Evlilik doyumu kişinin ilişki ya da evliliği ile ilgili öznel algısıyken, evlilik uyumu çiftlerin ilişkilerinin niteliği (Erbek ve ark, 2005), çiftlerin evlilikteki başarıları olarak tanımlanabilir (Özer, 2016, s.48). Başka bir tanımla da evlilik doyumu bireylerin ilişkilerinin tüm yönlerinde hissettikleri öznel mutluluk ve hoşnutluk duyguları olarak tanımlanmaktadır (Binici, 2000). Evlilik doyumu; çevresel ve kişisel boyutlardan kazanılan psikolojik tatmindir. Kişisel boyutlar: sevgi biçimi, cinsel doyum, iletişim biçiminden oluşurken, çevresel boyutlar ise: verilen kararlarda eşitlik, maddi-manevi kazanç, çalışma ve problemleri paylaşmaktan oluşmaktadır (Sokolsi ve Hendrick, 1999). Schoen ve diğ. (2002) evlilik doyumunu, evliliğin değerlendirmesi, evlilik mutluluğunun ve işleyişinin bir yansıması olarak tanımlamaktadır.

Rosen- Grandon, Myers ve Hattie (2004) evlilik doyumunun on özelliğini önem sırasına göre aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- 1.Evlilik istikrarı
- 2.Eşe bağlılık
- 3.Cinsel yaşamda güven
- 4.Güçlü manevi değerler
- 5.Tanrıya inanma ve dine bağlılık
- 6.Eşe saygı duymak
- 7.İyi bir eş olmaya isteklilik
- 8.Eşi desteklemeye ve memnun etmeye istekli olmak
- 9.Eş için iyi bir arkadaş olmak
- 10.Affetme ve affedilmeyi desteklemek.

Doyum arttıkça olumsuz yüklemeler de azalmaktadır. Araştırmacılar zaman içinde yüklemelerin değişebildiğini, yüklemelerin değişmez kişisel özellikler olmadığını belirlemişlerdir. Ancak evliliğin başlarında yapılan olumsuz yüklemelerin, sonraki evlilik doyumundaki azalmayı yordadığını da ileri sürmüşlerdir (Rosen-Grandon, Myers ve Hattie, 2004). Akdağ (2014) çalışmasında evlilik doyumu ile psikolojik iyi oluş arasında olumlu yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Zeytinoğlu (2013) evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında evlilik doyumu ile evlilik çatışması arasında yüksek düzeyde ters yönde ilişki olduğu

sonucuna ulaşmıştır. Evliliği doyumlu olan kişiler stres ve sorun yaşamamaktadır (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000). Öztahtacı (2017) araştırmasında evlilik doyumu ve depresyon düzeyi puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu bulmuştur. Evlilik doyumu anne babaların, ebeveynlik görevlerinin bitmesinden sonra artmaktadır. (Özer, 2016).

Evlilik doyumunu etkileyen ve belirleyen unsurlar çeşitlilik göstermekle birlikte temelde benzer etkenlerden bahsedilmektedir. Evlilikte doyumsuzluk ve çatışmaların en önemli belirleyici faktörlerden birisi evlilik öncesi yaşanan çatışmaların sıklığıdır. Kişilerinin çatışma algılarının birbirlerinden farklı olması, çatışmaya meyilli olunması evlilik doyumunu azaltan faktörlerdendir (Noller ve Feeney, 2002).

Rosen-Grandon (1999) evlilik doyumu üzerinde etkili olan üç ana etmen sıralamaktadır:

1. Yeterli ölçülerde karşılıklı sevgi,
2. Eşlerin birbirlerine sadakatleri-bağlılıkları,
3. Eşlerin ebeveyn olmak ve taşıdıkları inançlar konusunda tatminkar bir ilişki içerisinde olmaları.

Çok fazla sayıda çalışmalarda da incelenen evlilik doyumunu etkileyen unsurlar temel başlıklar şu şekildedir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000; Chapin, Chapin, Sattler, 2001; Noller ve Feeney, 2002; Rosen-Grandon, 1999; Synder, 1997):

1. Evlilik sürecindeki eşlerin birbirine karşı duydukları duygusal bağlar,
2. Yaşanan problem ve sorunların çözümünde kullanılan iletişim tarzlarının seviyesi,
3. Çiftlerin çatışma çözme yetilerinin olup olmaması,
4. Eşlerin birlikte geçirdikleri zaman,
5. Maddiyat kaynaklı sıkıntılar ve buna bağlı yaşanan sorunlar,
6. Cinsel yaşantı,
7. Evlilikten beklenen cinsiyet rolleri ve rol beklentilerine uygun davranış,
8. Eşlerin kendi aile yapılarından kazandıkları tecrübeler,
9. Evlilikte çocuğun varlığı ve buna bağlı yaşanan problemler.

Evlilik doyumunu etkileyen bu unsurlar aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

Evlilik sürecindeki eşlerin birbirine karşı duydukları duygusal bağlar: eşlerin birbirine karşı duydukları sevgi ve bu sevginin yansımaları çok önemlidir. Evlilikte eşlerin birbirine olan sevgisinin yansıtılması ilk zamanlarda çok fazla dile getirilmekte

ve çeşitli şekillerde kullanılmaktadır. Bu durum ilişkiyi cazip kılmaktadır (Rosen-Grandon, 1999).

Yaşanan problem ve sorunların çözümünde kullanılan iletişim tarzlarının seviyesi: iletişim herşeyden önce karşıdaki bireylerin birbirini dinlemesi ile başlar. Eşlerin birbirini anlaması, dinlemesi, empati kurabilmesi, sırdaş olmak, korkmadan düşüncelerini paylaşmak evlilik doyumunda çok önemlidir. Destekleyici evlilik birlikteliğinde çiftler sorunlarına eleştirel yaklaşır, beraber sorunların üstesinden gelineceğine inanılır (Rosen-Grandon, 1999).

Çiftlerin çatışma çözme yetilerinin olup olmaması: çatışma hayatın her yerinde vardır. Evliliklerde de çatışmanın olması normaldir (Segrin, 2004). Önemli olan bu çatışmaların nasıl çözüldüğüdür.

Eşlerin birlikte geçirdikleri zaman: birlikte zaman geçirme eşlerin birbirlerine ayırdıkları eğlendikleri kaliteli zaman diliminden bahsedilmektedir. Eşlerin ortak ilgilere sahip olmaları, birlikte zaman geçirmeleri, çiftin beraberce eğlenmesi, paylaşımlarda bulunmanın aynı zamanda evlilik ilişkisini geliştirici bir rol oynamakta ve evlilik doyumunda etkili olmaktadır (Canel, 2007).

Maddiyat kaynaklı sıkıntılar ve buna bağlı yaşanan sorunlar: paranın idaresi ile ilgili sıkıntıların eşler arası ilişkiye yansması evlilik doyumunu etkilemektedir. Ailenin maddi gücünün azalması ve yoksullaşması; ailenin toplumsal statüsünü, bireylerin rollerini, aile bütçesini, bireylerin işe başlama biçimlerini, evdeki sorumlulukların dağılımını, çevreyle ilişkileri ve sosyal aşama katılımlarını değiştirmektedir ve dolayısıyla bu durum aile dinamiklerine de yansımaktadır. Ailenin yoksullaşmasıyla beraber ailedeki roller ve ilişkiler değişime uğramakta, eşlerin uyumu sarsılmakta hatta yoksulluk boşanmayı dahi gündeme getirebilmektedir (Günindi-Ersöz, 2003).

Cinsel yaşantı: cinsellik eşlerin evlilikteki ilişkisinin en önemli malzemeleri arasında yer almaktadır. Cinselliğin evlilikte çok can alıcı ve bağlayıcı bir gücü vardır. Cinsellik eşleri derin bir kişisel bağ ile birbirine bağlayabilir (Rosen-Grandon, 1999).

Evlilikten beklenen cinsiyet rolleri ve rol beklentilerine uygun davranış: eşlerin evlilik hayatı ve ebeveynlik rollerine dair geleneksel tutum mu yoksa eşitlikçi bir tutum mu benimsedikleri, evliliğe dair ortak görev ve sorumluluklar üzerinde etkili olabilmektedir. Burada esas önemli sorun, eşlerin sahip oldukları bakış açısından ziyade, eşlerin hiç bilmediği bakış açısına sahip olan partnerine dair yaklaşımı ve farklı bakış açısına sahip olmalarından kaynaklanan gerginlikleridir (Özer, 2016).

Eşlerin kendi aile yapılarından kazandıkları tecrübeler: eşlerden biri kendi ailesinde karşılayamadığı beklentiyi evliliğinde telafi etme çabasıyla, eşine yöneltebilmektedir. Geçmişte ailede yaşanan olaylar sonucunda bastırılmış duygu ve çatışmalar, şimdiki evlilik ilişkisinde eşe yansıtılabilmektedir. Bundan ötürü eşlerin evlilik ilişkilerini başarıyla sürdürebilmeleri için, çekirdek ailelerinden duygusal anlamda ayrışmayı başarabilmeleri gerekmektedir (Paul, Paul, 1986 den akt. Canel, 2007).

Evlilikte çocuğun varlığı ve buna bağlı yaşanan problemler: çocuğun varlığı kadar çocuk yetiştirmeye dair sorumluluklar ve sorunlar evlilik doyumunu etkilemektedir. Evlilik çatışması ve çocuklar birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen unsurlardır (Segrin, 2004).

2.1.3.Evlilik Doyumunu Açıklayan Kuramlar

Evlilik doyumunu açıklayan birçok kuram bulunmaktadır. Bunlardan sıklıkla kullanılan kuramlar aşağıda açıklanmıştır.

2.1.3.1. Sosyal Mübadele Kuramı

Mübadele TDK'ya göre değişim anlamına gelmektedir (TDK, 2019). Çeşitli alanlardaki sosyal mübadele ile ilgilenen araştırmacılar sosyal mübadele sonucu elde edilen faydaya, zarara ve bunların karşılığında sorumlu olunan yükümlülüğe odaklanmıştır (Aydın, 2017).

Kuramın temelini; ödül, bedel, sonuç, karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi kavramları oluşturmaktadır ve insan ilişkilerinin ödül bedel mübadelesine göre şekillendiği vurgulanmaktadır. İnsanlar fazla ödülün olduğu, düşük bedel ödeyecekleri ilişkileri tercih ederler. Ödül bir ilişkiden alınan haz ya da doyum iken, bedel kişinin gücünü ve performansını engellemeye yönelik etmenlerdir. Sonuç kavramı ise ödüller ve bedellerin karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan durumdur. Bu tanım ile birlikte karşılaştırma ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi kavramları ortaya çıkmıştır. Karşılaştırma düzeyi: bireylerin ilişkilerinden aldığı ödül, doyumunu ifader. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise kişinin var olan ilişkisini devam ettirmeye yönelik değerlendirmesidir. (Thibaut ve Kelley, 1959 akt.Yıldız, 2013).

2.1.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal Öğrenme Kuramının temelinde gözlem ve taklit yer almaktadır. Öğrenmeler bu yollarla olmaktadır (Bayrakçı, 2007). Evlilik doyumu kuramı olarak ele alındığında ise bireylerin ailesinden öğrendikleri davranışları kendi evliliğine de yansıttığı ve yaşadığı öğrenmeleri kendi ailesine yansıttığını savunur. Bireyler çocukken anne babasını gözlemlemiş ve onların geliştirdikleri davranış kalıplarını kendileri yetişkin olup evlendikleri zaman anne babasını rol model alarak eşine bu davranışları sergiler. Anne baba çocuğa ne şartlarda ve durumlarda ödül ceza veriyorsa, kişinin de eşine ve çocuklarına aynı şartlarda ödül ceza vereceği söylenebilir. Bu bakımdan ödül ve ceza kişisel olarak yorumlanır (Duman Kula, 2018).

2.1.3.3. Bağlamsal Model

Eşlerin birbirlerine karşı olan davranışları etkileşim halindedir. Eşlerinin birinin yaptığı davranışı diğer eş de aynı hızla ve şekilde tepki verir. Verilen tepkiler bağlamla ilişkilidir. Yakın bağlam ve uzak bağlam olmak üzere ikiye ayrılan bağlam bu davranışları etkileyen psikolojik durumlar ve değişkenlerdir. Yakın bağlam davranış gerçekleşmeden önceki duygu ve düşüncelerdir. Uzak bağlam ise kalıcı kişilik özelliklerini kapsar. Bağlamsal modele göre evlilik doyumu yakın bağlam ve uzak bağlam arasındaki ilişki ile gerçekleşir. (Braudbury ve Fincham, 1988).

2.1.3.4. Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı

Miller ve Steinberg'in 1975 yılında ortaya koyduğu kuramın ana temeli kişilerin diğerleri hakkında nasıl düşündüğüne önem vermesidir. Kişinin evliliğinden yüksek doyum alması, çevrenin etkisi ve algılarını önemsemeden partnerini olduğu gibi kabul etmesine bağlıdır (Özer, 2016).

2.1.3.5. Sevginin Evrimi Kuramı

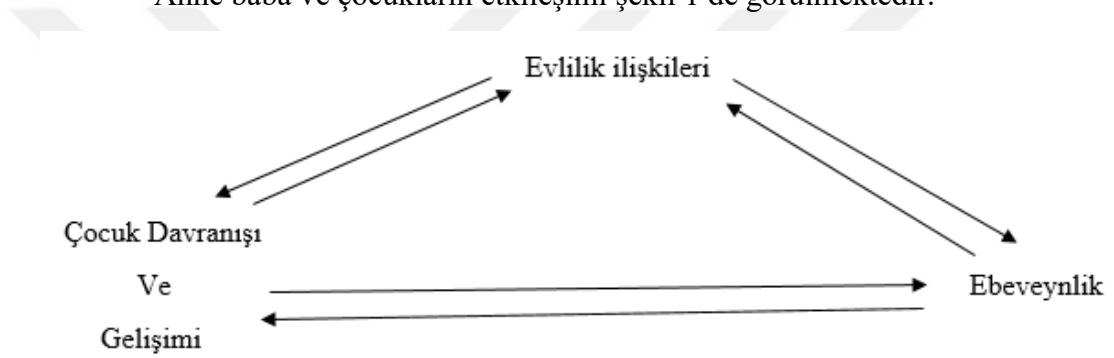
Wilson (1981) tarafından geliştirilen kurama göre sevgi 3 içgüdüden kaynaklanmaktadır: korunma, koruma ve cinsellik. Korunma ihtiyacı dünyaya gelir gelmez zorunluluktur. Birey doğduğu andan itibaren anne babası tarafından korunur. Evlilikte eşe bağımlı davranışlar korunma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Hatta eş seçiminde erkekler alışkın oldukları ve korunduğu anne figürüne benzeyen kadınları seçme eğilimindedir. Koruma ihtiyacı bireylerin birbirini çocuk olarak görüp birbirlerinin koruma ihtiyacı duymalarıdır. Cinsellik ihtiyacının amacı çoğalma

olmakla birlikte erkek ya da kadın açısından cinsellik ihtiyacı farklı şekillerde görülür. Erkeğin amacı çok hızlı bir şekilde ve kısa bir sürede çoğalmaktır. Bu nedenle erkek seçici olmadan çok sayıda kadın ile ilişki yaşar. Kadınlar da ise durum daha farklıdır. Genlerini yayma olanağı erkeklerle göre daha uzun ve yayvan bir süreç olduğu için neslinin devamını getirecek erkeği çok seçici davranarak seçer. (Hortaçsu, 2003).

2.1.4.Evlilik Doyumu ve Ebeveynlik

Evlilik doyumu üzerindeki etkili olan unsurlardan biri de çocukların evlilik ilişkisine yansımalarıdır. Çocuğun varlığının evlilik doyumuna etkisi kadar, çocuktan ve çocuğu yetiştirmekten kaynaklanan sorunlar da evlilik doyumunu etkilemektedir. (Canel, 2007).

Anne baba ve çocukların etkileşimi şekil 1 de görülmektedir.

Şekil 1. Anne baba ve çocukların etkileşimi

Anne babalar çocuklarının şimdiki ve gelecek dönemlerdeki kişilik, mizaç özellikleri ve duygusal gelişimlerinin oluşumunda büyük role sahiptir. Çoğu ebeveynler çocuklarını “kendilerinin bir parçası, devamı, uzantısı” olarak görürler. Bu durumdan ötürü eksik kalan istek ya da arzularını çocuklarıyla tamamlayıp rahatlama gereksinimi duyarlar. Bu uzantılık durumu ile çocukların biricikliği zedelenmektedir ve çocuk ailenin uygun gördüğü gibi akıllı çocuk olmak için çaba sarf etmektedirler (Gordon, 2015). Bradbury ve diğerlerine (2000) göre çocuklar, ebeveynlerinin evlilik yaşamlarına dair bilgi hazinesi durumundadır.

Evliliğinde sorun yaşayan anneleri çocuğa karşı davranışları çocuğun ilmal edildiğini ve kendisine reddeci tutumun gösterildiğini hissedebilir. Nitekim Belsky, (1981); Lerner ve Spanier, 1978 (akt. Yaşar, 2009)’e göre, çocuk ve evlilik arasında karmaşık şekilde bir örüntü vardır. Bu ilişkide, evlilik ve çocuk karşılıklı olarak birbirini etkiler ve birbirinden etkilenir. Bu durumda evlilik doyumu ile çocuğa sergilenen tavır ve tutum birbiri ile ilişkilidir ve evlilik doyumunun ebeveynlik

doyumunu etkilediği düşünülebilir (Saygıdeğer Demir, 2017). Üney (2016) 11-14 yaş grubu ergenlerin ebeveynlerinin evlilik çatışma çözüm stilleri, ergenin duygu düzenlemesi ve ergen çatışma çözme davranışları arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında, annenin olumlu çatışma çözme stili ile ergenin problem çözme davranışı arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Annenin olumsuz çatışma çözme stiliyle ergenin saldırgan çatışma çözme davranışı arasında pozitif anlamlı bir ilişki, babanın olumsuz çatışma çözme stili ile ergenin saldırgan çatışma çözme davranışı arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Annenin çatışma ile olumsuz baş etme biçiminin, çocuğun içsel işlevsel duygu düzenlemesini düşürdüğü ve dışsal işlevsel olmayan duygu düzenlemesini ise arttırdığı, babanın boyun eğme çatışma çözüm stilini kullanmasının çocuğun içsel işlevsel olmayan duygu düzenlemesini arttırdığı ve çocuğun duygu düzenlemesine zarar verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Schermerhorn, Cummings, De Carlo, ve Davies (2007) yıkıcı evlilik çatışmasına maruz kalmanın, çocukların hem duygusal hem de davranışsal bozuklukları ile yüksek seviyede bağlantılı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ebeveynlik durumunda eş desteği çok önemlidir. Verilen desteğin sağlıklı ve tutarlı olması ebeveyni olumlu etkilediği gibi ebeveynin çocuğa olan davranışlarını da önemli ölçüde etkiler. Eş desteği alan annelerin bebeklerine daha ilgili ve sabırlı olduğu görülmüştür. Ebeveynler arasındaki ilgi yeterli düzeyde değilse, anne bu durumdan etkilenecek çocuğuna daha fazla ilgi gösterme girişimindedir bu da çocuğun bağımsız bir kimlik oluşturmalarını zorlaştırmaktadır (Duman Kula, 2018).

2.2.Ebeveyn Davranışları

Aile evlilik ile kurulur. Bir araya gelen karşı cinsten kişiler evlendikleri andan itibaren birer ebeveyn adayı olmaktadır. Ebeveynlik rolleri yetişkinlere sorumluluk ve görev yüklemektedir. Bu sorumluluk ve görevler çoğunlukla değişime uyum ister ve zaman zaman da kompleks düzeyde olabilmektedir (Kurt, 2018).

Ebeveynlik hamilelik süreciyle başlar ve yaşam boyu sürer (Bornstein, 2001). Ebeveyn olmanın, bireyin hayatındaki en büyük ve en kalıcı karar olması muhtemeldir (Twenge, Campbell ve Foster, 2003). Ebeveynlik, psikolojik gelişim, kendine güveni ve refah duygusunu artırabilir. Ebeveynlik ayrıca, yeni zorluklarla yüzleşmek ve çeşitli yetkinlikleri test etmek ve sergilemek için fırsatlar sunar.

Ebeveyn davranışları, ebeveynlerin çocuklarına sağladığı somut deneyimlerdir (Bornstein, 2001).

- Ebeveynler çocukların biyolojik, fiziksel ve sağlık gereksinimlerini karşılar; çocukların refahını artırır ve karşılaşılabilecekleri sorunları önler.
- Ebeveynler çocuklarla sosyal olarak etkileşime girer: Çocukların kendi etkilerini, duygularını ve ahlaklarını düzenlemelerine yardımcı olurlar ve çocukların anlamlı ve sürekli ilişkiler kurmak için kullandıkları kişilerarası değişimleri yönetir, izler ve aracılık ederler.
- Ebeveynler çocukları çevreye katılmasına, çevresini anlamasına ve öğrenme dünyasına girmeye teşvik eder.
- Ebeveynler çocukların gözlemlemeleri, taklit etmeleri ve öğrenmeleri için fırsatlar sunar.
- Ebeveynler, çocukların ev ve yerel ortamlarını organize eder ve düzenler.
- Ebeveynler ayrıca çocuk bakımını sağlama, okul hayatı, sağlık durumları üzerinden çocuk gelişimini yönetir.
- Ebeveynler, çocuklarıyla ilişkilerinde ve etkinliklerinde kayda değer ve sürekli bir zevk elde edebilir.

İnsanın tüm davranış örüntüleri çocukluğunun yansımasıdır. Bundandır ki çocuklukta, çocuğa karşı sergilenen davranışlar çok önemlidir. Çocuğun en büyük gereksinimi sevgi ve anlayıştır. Eğer çocuk bunu ailesinden görürse; ailesini sever, onlara bağlanır ve yaşamın güç koşulları onu pek etkilemez. Çünkü ruhsal gücü ve dayanıklılığı ailesinin ona verdiği sevgiden almıştır (Çiftçi, 1991). Çocuğun gelişiminde -özellikle yaşamın ilk dönemleri- ebeveyn çocuk ilişkileri, ebeveynlerin sergiledikleri tutum, davranış ve uygulamalar çok önemlidir (Çekiç, Türk, Buğa ve Hamamcı, 2017). Anne baba arasındaki iletişim, çocuğa karşı olan iletişim ve aile bireylerinin çocuğa karşı tutum ve davranışları, çocuğun davranışlarının şekillenmesinde çok önemli bir faktör olmaktadır. Çocuk çevresinden gördüğü tutum davranışları kendisine entegre eder ve davranışlarını buna göre biçimlendirir (Yalçın, 2016). Çocuğun gelişiminde, anne baba tutumunun besleyici, destekleyici, denetleyici öğeleri ve niteliği çocuğun ilerleyen yıllarda davranışlarının alacağı yön konusunda önemli bir unsurdur. (Atar ve ark. 2016).

Çocuğun sağlıklı ailede büyümesi çok önemlidir . Anne babanın tutarsız davranması çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkiler. Çünkü çocuk doğal bir gözlemcidir ve anne babasından gördüğü davranışları model alır ve hayatına yerleştirir. Çocuğun, gelişime açık ruhunu olumlu yönde etkilemek anne babanın elindedir, anne baba çocuklarının kişiliklerini bir heykeltraş gibi şekillendirir, yontar ve yön verir (Tarhan, 2017). Anne baba tutumları burada ön plana çıkar. Ebeveyn-çocuk ilişkisi, erken sosyalleşme ve çocuğun sosyal sisteminin gelişimi için çok önemlidir.

Darling ve Steinberg'in birleştirilmiş modeline göre (1993) ebeveynlik stili çocukla iletişim kurmaya dair tutumlardır. Yani çocukla anne baba arasındaki ilişkinin yansıması ve kalitesi, ebeveyn ile çocuk arasında duygusal bir ortam yaratmaya dair ebeveyn davranışlarıdır. Ayrıca ebeveynlik stilleri kültürel değişikliklere daha duyarlıdır. Ebeveynlik stilini oluşturan ebeveyn davranışları hedef yönelimli ve hedef yönelimli olmayan davranışları içerir. Yani hedef yönelimli davranışlar: ebeveynlik görevini yapmaya karşılık gelen davranışlardır. Hedef yönelimli olmayan davranışlar: ebeveynin çocukla olan iletişimde kullandığı mimikler, ses tonu, duygularını ifade etmek olabilir (Chao, 2001).

Ebeveyn davranışları çocuğun gelişiminde önemli etkiye sahiptir. Kişilerin ebeveyn olmayı öğrenmesi ve ebeveynlik rolüne sahip olma süreçleri çeşitli kuramlar tarafından incelenmiştir.

1.Psikodinamik Model: Psikodinamik bakış açısıyla çalışan araştırmacılar ebeveynle çocuk arasındaki duygusal ilişki ve çocuğun psikoseksüel, psikososyal ve kişilik gelişimi üzerindeki etkisine yönelik çalışmalarını yoğunlaştırmışlardır. Ve bu araştırmacılar ebeveynler ile çocuklar arasındaki duygusal ilişkilerde bireysel farklılıkların, ebeveyn tutumlarının farklılığından kaynaklandığı sonucuna ulaşmışlardır (Darling ve Steinberg, 1993). Freud'un kuramında 1-3 yaş arası anal dönemde çocuğun tuvalet eğitimi sırasında anne babanın tutumu çok önemlidir. Anne babanın baskıcı ya da aşırı talepkar olması durumunda çocuk 2 şekilde tepki verebilir. Birincisi dışkısını tutar ve bu durum aşırı düzen, inatçılık, aşırı titizlik, cimrilik gibi kişilik özelliklerine sebep olur. İkincisi çocuk dışkısını tutmaz ve uygunsuz zamanlarda yapar. Bu durum dağınık, düzensiz, savurgan ve yıkıcı kişilik özelliklerine sebep olmaktadır. 3-6 yaş arasındaki fallik dönemde ise odipus ve elektra karmaşalarının gelişimi ve çözülmesi kız ve erkeklerde otorite ve karşı cinse karşı ilişkileri belirlemektedir. Adler'in kuramının en önemli kavramı olan sosyal ilgi, önce

anne ile daha sonra da ailenin üyeleriyle gerçekleşmektedir. Anne baba arasındaki ilişkide mutsuzluğun olması çocuğun sosyal ilgisinin gelişmesini engellemektedir. Anne babanın ilgisiz olması çocukta aşağılık kompleksine neden olmaktadır. Horney'in kuramına göre çocuklar içten sevgi ve ilgiye muhtaçtır. Ebeveynler çocuklarına karşı ihmalkâr, aşırı korumacı ya da reddedici tutum sergilediğinde çocuklar temel düşmanlık duyguları geliştirebilir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2014).

2. Davranışçı Model: Davranışçı kuramlara göre öğrenme çevresel etmenlerin sonucunda gelişir (Topses ve Bulut Serin, 2012). Kelly'nin kişisel yapılar kuramına göre çocuğun kişilik gelişiminde ebeveynler çok önemli rol oynar. Aşırı ilgi ve şımartılma çocuğun ihtiyaçlarının başkaları tarafından karşılanacağına dair inanç geliştirmesine sebep olabilir. Aşırı baskı ve cezalandırma çocuğun basmakalıp davranışların peşinden gidip yeni yollar öğrenmesini engelleyecektir. İstikrarsız ve tutarsız anne baba davranışları çocuğun anne babasını anlamasını zorlaştıracaktır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2014).

3. Baumrind Ebeveynlik Stilleri Modeli: Baumrind'e (1966) göre ebeveynlik çocukların sosyal bir varlık olmasını sağlamalıdır. Anne baba tutumu 4 boyut ile belirlenmiştir. Bunlar; açık iletişim, ebeveynin kontrollü olması, bakım-destek ve olgunluk beklentisidir. Bu boyutların kombinasyonları ile de 3 ebeveynlik tutumu belirlenmiştir. İzin verici, otoriter ve demokratik ebeveynlik. İzin verici ebeveynlikte anne babalar çocuklara çok az sınır koymaktadır, çocuğa kurallara uyma konusunda zorunluluk getirmez. Otoriter ebeveynlikte çocukların davranışları ebeveynlerin belirlediği davranış kalıplarına girmektedir. Kurallar sorgulanmaz sadece uyulmak için vardır. Bu çocukların özgürlüğü sınırlandırılmıştır. Demokratik ebeveynlikte çocuğa karşı akılcı ve konu odaklı değerlendirme ve açıklamalar vardır. Anne babanın eli çocuğun üzerindedir ve aile çocuğu sıkmaz. Çocuk davranışlarında özgürdür ama geleceğe yönelik planlarda ailenin belirli standartları bulunmaktadır (Baumrind, 1966).

4. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli: Maccoby ve Martin (1983), Baumrind'in yaptığı çalışmalardan etkilenmiştir. Duyarlılık/kabul, ilgi ve talepkarlık/kontrol olan bu boyutların katkısıyla ebeveynlik tutumlarını demokratik, otoriter, izin verici/ müsamahakâr ve izin verici/ ihmalkâr olarak dörde ayırmıştır. İzin verici/ ihmalkâr tutum daha az kontrol ve kabul içeren yeni tutum olmuştur. Bu tutuma sahip anne babaların çocuklarıyla birlikte geçirdikleri zaman çok azdır ve iletişimde neredeyse yoktur. İzin verici/müsamahakâr ebeveynlerin çocuklarıyla iletişimi

güçlüdür ama kontrol mekanizması yoktur. Bundan dolayı çocuklar düşünceli olamama, öfke kontrolünü sağlamada güçlük, sorumluluk almak istememe, özerkliğini kazanamama gibi olumsuz özellikler gösterebilmektedir (Akt. Özer, 2011).

5. Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı: Bireyler çevresinden kendisine doğru bilgi alışverişi içerisinde. Sosyal ortamdaki gözleyerek öğrenme önemlidir. Çocuk çevresini gözleyerek ve taklit ederek bilgileri edinir. Kurama göre ebeveyn davranışları doğuştan gelmiş olamaz. Ebeveynler maruz kaldıkları ebeveynlerinin, ebeveyn davranışları, yaptıkları gözlem ve edindikleri tecrübeler ile ebeveyn davranışı oluştururlar (Bandura, 1989). Sosyal etkileşimi oluşturmak için bireylerin gündelik hayattaki işlemlerinde, özellikle modelleme, cezalar ve ödüller yoluyla birbirlerini etkilediğini belirtir. Forgatch ve Martinez (1999) sosyal etkileşim öğrenme modelini ebeveyn uygulamaları yoluyla çocuklarının gelişimi ve dolaylı olarak aile çevresini çevreleyen bağlamsal faktörlerle ebeveynlerin doğrudan etkilediği süreç olarak tanımlamaktadır. Örneğin, bir ebeveyn çocuğun yanlış davranışına cevap olarak dırdır, azarlama ve bağırma neden olabilir ve çocuk artan saldırganlıkla yaramazlık yapmaya devam ederek yanıt verir. Ebeveyn nihayetinde, disiplini disipline ederek onaylar ve bunu takip etmez. Böylece çocuk, ailesine bakmayarak istediğini elde edebileceğini öğrenir. Kuram negatif ebeveyn-çocuk süreçlerinin tekrarlanan denemeler üzerinden fazla öğrenildiğini ortaya koymaktadır. Kuram çocuğun davranış problemlerini ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında yerleştirir, böylece ebeveynlik süreçlerinin önemini vurgular. Olumlu ebeveyn davranışları bu teorik çerçeveden kaynaklanır ve olumlu çocuk sonuçları ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Çocuğun problem davranışını başarılı bir şekilde değiştirmek için, sosyal çevrenin çocuğa nasıl tepki vereceği değiştirilmelidir.

6. Bowlby 'nin Bağlanma Kuramı: Bireyin kimlik gelişiminde erken dönemdeki "bakım veren kişi" nin önemli olduğu temellerine dayanmaktadır. Ebeveyn davranışlarını yönlendiren şey kişinin erken dönemdeki bakım veren kişi ile olan ilişkisi, duygular ve davranışlarıdır (Bowlby, 1969).

Genel olarak kuramlardan etkilenmiş ve bu alt yapı ile oluşmuş anne baba tutumları ile ilgili detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

a. Demokratik Anne Baba Tutumu: Ebeveynlerin bakış açısı kurallara uymasının altında yatan sebebi açıklayarak mantıklı çıkarım yapmasını ve kuralın gerekliliğinin öğretilmesini sağlamaktır. Bu bireyler anne babaları tarafından bir birey olarak algılanır ve çocuklara bu öğretilir. Ebeveynler çocuğa tutarlı olarak davranış

sergiler. Çocuk anne babasının kendisini sevdiğini bilip hissettiği gibi kendisine konulan kuralın da bilincinde ve kurala uyma eğilimindedir (Güngörmüş Özkardeş, 2017).

b. Otoriter Anne Baba Tutumu: Bu tutumu sergileyen ebeveynlerin düşüncesi, çocuk benim istediğim gibi yola gelmeli, benim kurallarına koşulsuz uymalıdır. Çocuklar kurallara uyduğu takdirde sevgi görür. Korku hâkim duygudur. İletişim azdır. Cezadan kaçmak için kurallara uyulur. Bu tutuma sahip anne baba ile büyüyen çocuklarda, çekingenlik, pasif kişilik yapısı, yalnızlık, kendine güvensizlik davranışları görülebilmektedir (Güngörmüş Özkardeş, 2017).

c. İlgisiz Anne Baba Tutumu: Ebeveynler çocukları ile ilgilenmez ve onlara kural koymazlar. Anne babanın kendi ihtiyaçları çocuktan daha önemlidir. Çocuk çok fazla kendi başına bırakılır. Bu tutuma sahip anne baba ile büyüyen çocuklarda, bağımlılık, saldırganlık ve kendisini değersiz görme davranışları görülebilmektedir (Doğru, 2017).

d. Aşırı Korumacı Anne Baba Tutumu: Anne baba çocuğa sürekli himayesine muhtaç olarak davranır. Çocuğun yerine davranışlar sergilenir, çocuğun adına kararlar alınır. Bu anne babalar çocuğun bireyselleşmesine izin vermemektedir. Çocuğun aileye bağımlı olması çocuğun görevi gibi kabul edilir. Bu tutuma sahip anne baba ile büyüyen çocuklarda, silik, bağımlı, sosyal ilişkilerinde zayıflık görülebilmektedir (Doğru, 2017).

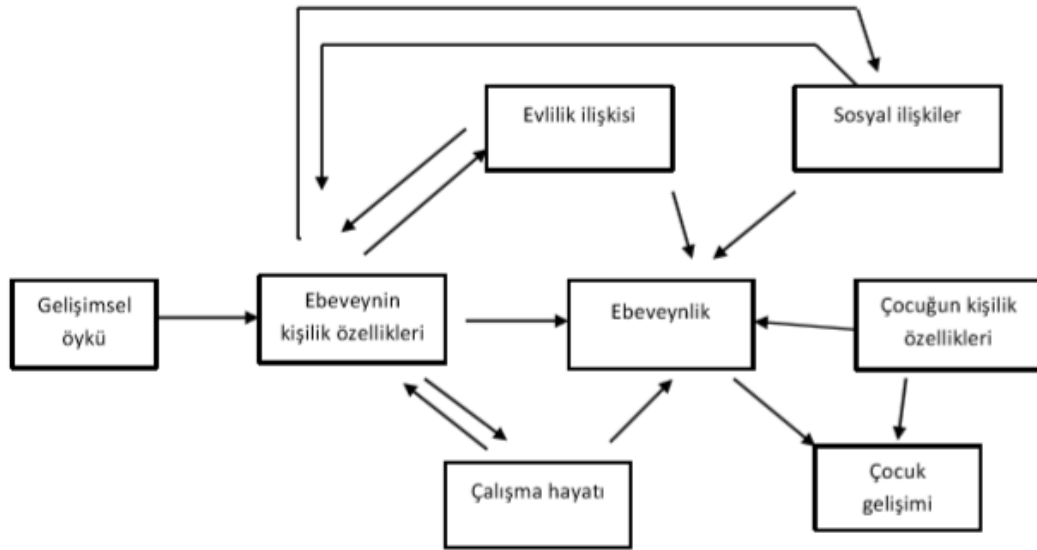
e. Aşırı Hoşgörülü Tutum: Ebeveynlerin bakış açısı kuralsız ve özgür yaşayan çocuklar yetiştirmektir (Ural, Haktanır ve Üstün 2010). Yanlış veya hatalı davranış konusunda ailesinden hiçbir geri bildirim görmeyen çocuk, yanlış ve doğru davranış ayrımı da yapamamaktadır. Sağlıksız iletişim ve aşırı hoşgörüsüyle büyüyen çocuk bencil, dikkat çekmek için gereksiz çaba harcayan, işbirliği yapamayan ve beraber yaşadığı kişilere saygı göstermekte güçlük çeken bireyler olmaktadır (Ural, Haktanır ve Üstün 2010).

f. Tutarsız ve Kararsız Anne Baba Tutumu: Ebeveynler disiplinlidir ama ne zaman hoşgörülü ne zaman disiplinli olacakları belli değildir. Çocuk hangi davranışın istendik hangisini istenmeyen olduğunu bilmez. Çocuk hayatını anne babasının keyfinin yerinde olduğu ya da sinirli olduğu zamanları kollayarak geçirir (Doğru, 2017).

g. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu: Ebeveynler kendi içlerinde ukte kalan yapamadıkları şeyleri çocuklarının yapmasını ve tatmin olmayı istemektedir.

Çocukların kapasitesi önemli değildir. Bu çocuklar adete bir yarış atı gibidir. Sınıf birincisi olmak yetmez. Okul birincisi olmak gerekmektedir. Bunların yanında başka sosyal sportif faaliyetlerde de başarı istenir. Çocuğun hayalleri ve istekleri önemsizdir. Çocuk çocukluğunu yaşayamaz (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012).

Araştırmacılar, ebeveynlik tarzı bilgisinin çocuğun gelişimi hakkında nedensel bilgi sağlamayacağını, ancak yalnızca bir evde bulunan genel duygusal atmosferi sağlayacağını öne sürmüşlerdir (Shelton, Frick & Woolton, 1996). Ebeveyn davranışının, ebeveynlik tarzına kıyasla çocuk gelişimi üzerinde daha doğrudan bir etkiye sahip olduğuna inanılmaktadır (Frick ve ark. 1999). Ayrıca, ebeveyn denetiminin eksikliği, ergenlerde davranış problemlerinin gelişimi ile art arda ilişkili olmuştur (Frick ve ark. 1999).

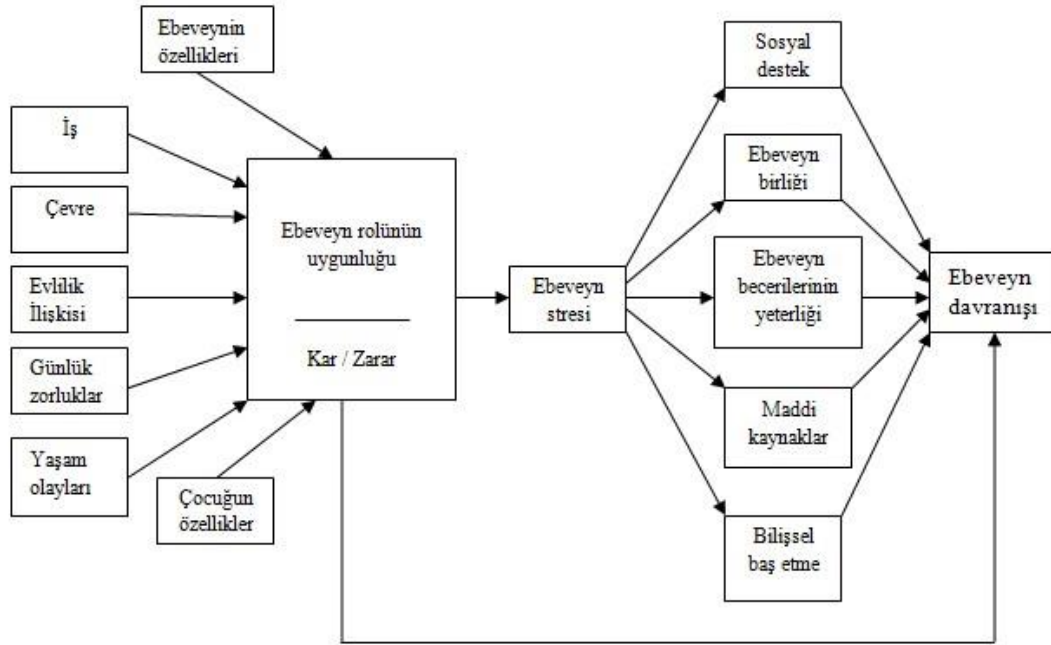

Şekil 2. Belsky'nin Ebeveynliğin Belirleyicileri Modeli

Belsky, (1984) ebeveynliğin işleyişi üzerinde üç etki kaynağına dikkat çekmektedir: 1. Ebeveynlerin kişilik özellikleri, 2. Çocuğun kişilik özellikleri, 3. Bağlamsal stres ve destek kaynaklarıdır. Şekil 1 de görüldüğü üzere model ebeveynliğin doğrudan ebeveynin kişilik özelliklerinden, çocuğun kişilik özelliklerinden ve daha geniş sosyal bağlamdan çıkan kuvvetlerden (çocuk gelişimi, evlilik ilişkisi, sosyal ilişkiler ve ebeveynlerin çalışma hayatı) etkilendiğini varsaymaktadır. Bağlamsal değişkenler ebeveynler üzerinde etkilidir. Örneğin, yakın

zamanda işini kaybetmiş olan bir ebeveyn, son derece stresli ve maddi kaybının ailesi üzerindeki etkisi konusunda endişeli hissedebilir; üzüntüsü ebeveynlik konusunda kötü seçimlere yol açabilir (örneğin, çocuğa iyi bir yön vermek yerine bağırarak). Ayrıca model, ebeveynlerin gelişimsel öykülerinin, evlilik ilişkilerinin, sosyal ilişkilerin, çalışma hayatının, ebeveynlerin kişiliğinin; ebeveynliğin işleyişini ve dolayısıyla çocuğun gelişimini etkilediğini varsayar.

Bu model ayrıca, ebeveynlik işleyişinin üzerindeki etkileri olan, ebeveynlerin kişisel özellikler ve psikolojik durumları, çocuğun kişilik özellikleri, bağlamsal stres ve destek kaynaklarının eşit derecede etkili olmadığını sunar ve ebeveynlerin gelişimsel öykülerinin doğrudan ebeveynliği etkilemediğini göstermektedir.

Şekil 3. Abidin'in Ebeveyn Davranışlarının Belirleyicileri Modeli

Ebeveyn davranışlarının belirleyicileri modeli, ebeveyn davranışının bir dizi sosyolojik, çevresel, davranışsal ve gelişimsel değişkenden etkilendiğini varsaymaktadır. Mevcut model bu ilişkilerden faydalanmaya çalışmakta, ebeveynin kişiliğinin ebeveynlik rolüne ilişkin bir bileşeni olduğunu ileri sürmektedir. Daha fazla ebeveyn biliş ve inançlarının kilit rol oynadığı görülmektedir. Modeldeki ebeveynlik rolü değişkeni, arabulucudur ve daha uzak etkilerin tamponu olarak hizmet eden bir dizi inanç ve benlik beklentisini temsil eder. Ebeveyn ebeveynlik rolünde karşılaştıkları zararı veya yararı değerlendirir. Bu nedenle ebeveynlik stresi, her

ebeveyn tarafından ebeveynlik rolüne katılım düzeyi bağlamında yapılan bir dizi değerlendirme sonucudur. Ebeveynlik stresi, anne babaların mevcut kaynaklarını kullanmaları için enerji veren ve teşvik eden motivasyonel bir değişken olarak görülmektedir. Mevcut kaynakların zenginliği ya da azlığı doğal olarak ebeveynlik davranışında kilit bir rol oynar. Abidin modelindeki ebeveynlik birliği değişkeni, Belsky 'nin (1984) modelinde yer alan evlilik doyumu değişkeninin yerini almaktadır.

Ebeveynler çocuklarının davranışlarını şekillendirir ve gelişimsel yörüngelerini etkiler (Vazquez ve ark. 2019). Araştırmalar ebeveynlik tarzı ve çocuk davranışı ile küçük çocuklarda davranış problemlerinin gelişimi arasında bağlantılar göstermiştir (Dadds ve ark. 2003). Cezalandırıcı fiziksel ceza ve denetim eksikliği gibi işlevsiz ebeveyn davranışları, çocuklardaki problemlerle tekrar tekrar ilişkilendirilmiştir. Örneğin, sert disiplin, hem okulda hem de ev ortamında agresif davranışlara yol açabilir. Kendi ilişkilerinde negatif problem çözme kullanan ebeveynler, çocuklarına ebeveynlik yaparken benzer stratejiler kullanabilir. Evlilik çatışması nedeniyle meşgul olan ve duygusal olarak boşalan ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olma ihtimallerinin daha düşük olacağını belirtiyor. Bu nedenle, memnuniyet, destek ve olumlu etkileşim gibi pozitif medeni katılım, çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılabilirliği arttırmak suretiyle ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılır. Çocuklar, ebeveynlerin reddetmesine, yıkıcı davranışlar (dışsallaştırma sorunları) veya kendi kendini suçlama veya depresyon (içselleştirme sorunları) yoluyla tepki verebilir. Ya da çocukların önünde açıkça yıkıcı evlilik çatışması sergileyen ebeveynlerin duygularını agresif ve düşmanca bir şekilde ifade etmeyi öğrenen çocukları olabilir. Ebeveynler daha çok evlilik çatışmasına odaklandıkları için çocukların etkinliklerine ve davranışlarına daha az zaman ayırabilirler. Evlilik çatışmasında mevcut olan olumsuz etkileşimler ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılır ve kötü izleme ve daha tutarsız ve sert disiplin gibi daha olumsuz ebeveyn davranışlarına, katılım ve övgü gibi daha az ebeveyn davranışlarına neden olur. Yıkıcı evlilik çatışması ile olumsuz ebeveyn davranışları arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Pozitif ebeveyn davranışları, benlik saygısı, öz yeterlik, başa çıkma ve problem çözme gibi daha çeşitli sonuçlarla ilgili olabilir (Coln ve ark. 2012).

Ebeveyn davranışlarının nasıl ölçüleceğine dair araştırmalar da literatürde yer almaktadır. CRPBI (Çocukların Ebeveyn Davranışı Envanteri Raporu) (Schaefer, 1965) Ölçeğinin 48 maddelik üç faktörlü (Olumlu Katılma, Olumsuz Kontrol ve Disiplin) kısa bir formunu geliştirmek için çalışma yapılmıştır (Safford ve ark. 2007).

CRPBI başlangıçta ebeveynliği değerlendirmek amacıyla çocuklar için tasarlanmıştır ancak daha sonra ebeveynlerle birlikte kullanılmak üzere değiştirilmiştir (Locke &Prinz, 2002). PBI (Ebeveynlik Bağlanma Ölçeği) “Bakım” ve “aşırı koruma” veya “kontrol” olarak adlandırılan iki ölçek, çocuk tarafından algılanan temel ebeveyn stillerini ölçmektedir. Bu ölçüm “geriye dönük” dür, yani 16 yaş üstü yetişkinlerin, ilk 16 yıllarında ebeveynlerini nasıl hatırladıklarına dair ölçüm yapar. Her iki ölçek de önemli bir değerlendirme aracı olarak bulunurken kullanımları için bazı sınırlamalar vardır. Örneğin, CRPBI dayakla ceza veya sert disiplin uygulamaları için değerlendirme yapmamaktadır (Shelton ve diğerleri, 1996). Çocuğun gelişimi hakkında bilgi vermemektedir. (Frick ve ark. 1999). Ek olarak, PBI belirli ebeveyn davranışlarından ziyade ebeveyn-çocuk ilişkisine odaklanır (Locke &Prinz, 2002). Sorular ebeveyn davranışlarının sıklığı veya sertliği hakkında özel bilgi vermezler. Alabama Ebeveyn Anketi (APQ), önceki ebeveyn ölçeklerindeki sınırlılıkları ele almak için Paul Frick (1991) tarafından geliştirilmiştir. Böylece ebeveyn davranışları ve çocuklarda problem davranış arasındaki ilişki doğru bir şekilde incelenebilir. Alabama Ebeveyn Anketi (APQ), kapsamlı bir ebeveyn davranışlarını ölçmeye duyulan ihtiyacı karşılamak için çok yönlü ve çok bilgi veren bir ölçek olarak geliştirilmiştir (Shelton ve diğerleri, 1996).

2.3. Konu İle İlgili Yurt İçinde Ve Yurt Dışında Yapılmış Olan Çalışmalar

Bu bölümde evlilik doyumu ve ebeveyn davranışları ile ilgili yapılmış çalışmalar önce Türkiye sonra da Türkiye dışı olarak sırayla verilecektir.

2.3.1. Evlilik Doyumu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Tezer (1992) evlilik doyumu ve iş doyumu puanları arasında elde edilen korelasyon katsayılarının hem cinsiyete göre hem de tüm grupta anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca hem evlilik ve iş doyumu puan ortalamaları hem de bu iki puan arasındaki korelasyonlar yönünden cinsiyete bağlı bir fark bulunmamıştır.

Tezer (1994) yaptığı araştırmada iş doyumu ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Eşle çatışmanın sıklığı, yarattığı gerginlik, iş doyumu ve yaş değişkenleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Yine Tezer (1996) yaptığı çalışmada eşlerin evliliklerinden sağladıktan genel doyum düzeyini ölçmek amacıyla 10 sorudan oluşan bir doyum ölçeği geliştirmiştir ve evli bireyler ile boşanmış bireyler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur, çatışmanın yarattığı gerginlik ile de evlilik doyumu arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Derebeşi (2004) Evlilik Doyumu Ölçeğinin Madde Cevap Kuramına Dayalı Olarak Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi Ve Adaptasyon Çalışması adlı araştırmasında Evlilik doyumu ölçeğinin alt ölçeklerinin (Konvensiyonellik, Genel Duygulanım, İletişimde Duygulanım, İletişimde Problem Çözme, Saldırganlık, Birlikte Zaman Geçirme, Para Hakkında Anlaşamama, Cinsel Doyumsuzluk, Rol Uyumu, Problemin Ailesel Geçmişi, Çocuklarla Doyumsuzluk Ve Çocuk Bakımında Çelişkiler) en fazla cinsiyet ve yaş üzerinde etkili olduğunu bulmuştur.

Güven (2005) in çalıştığı araştırma bulgularına göre, evlilikte problem çözme becerilerinin ve gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine ilişkin bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordadığı, yaş, cinsiyet, yakınlıktan kaçınma ve zihin okumanın ise evlilik doyumunu yordamadığı görülmüştür.

Curun (2006) un çalışmasında evlilik doyumunun belirleyicisi olarak: evli çiftlerin birbirlerinin davranışlarını açıklamak için yaptıkları yüklemeler, çatışma sırasındaki iletişimleri, kadınsı ve erkeksi kişilik özellikleri bulunmuştur.

Çelik (2006) evlilik doyumunu ölçmek için geliştirdiği ve araştırma yaptığı Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması'nda ölçeğin; Aile, Cinsellik Ve Benlik alt boyutlarının evlilik doyumu ile pozitif ilişkisini bulmuştur. Ayrıca cinsiyet ana etkisi, evlilik yılı ana etkisi ve cinsiyet ve evlilik yılı ortak etkisi değişkenleri evlilik doyumunu yordamamıştır. Araştırmada evli bireylerin evlilik doyum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında cinsiyet, çocuk sayısı açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Canel (2007) Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu Ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması çalışmasındaki grup çalışması, gruptaki bireylerin evlilik ilişkilerinden duydukları mutluluğu, evlilik doyumu ve uyumlarını arttırmaktadır. Evli bireylerin eşlerinin ailelerinden kaynaklanan problemler, evlilik ilişkilerine yansıyan maddi kaynaklı problemler ve ebeveynlik anlayışlarıyla ilgili problemler konusunda etkili bir rol oynanamamaktadır.

Çağ ve Yıldırım (2013) in çalışmasında algılanan eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti, eğitim düzeyi ve evlilik doyumu arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca demografik değişkenlerden cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik süresi,

eşler arasındaki yaş farkı, gelir düzeyi ve ev içi sorumlulukların paylaşımı değişkenleri evlilik doyumunu yordamamaktadır. Ayrıca regresyon analizi sonucunda algılanan eş desteği evlilik doyumunu birinci sırada, cinsel yaşam memnuniyeti evlilik doyumunu ikinci sırada yordamaktadır.

Altun (2015), evli bireylerde bağlanma tarzları ve erken dönem uyum bozucu şemaların evlilik doyumu ile ilişkisini incelemiş ve cinsiyet, yaş, evlilik şekli, çalışma ve eş çalışma değişkeni, evlilik süresi, çocuk sayısı, eğitim düzeyi ve eş eğitim düzeyi değişkenlerine göre bireylerin evlilik doyumu grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kaçınan bağlanma ve duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon, duyguları bastırma, onay arayıcılık, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme, kusurluluk, tehditler karşısında dayanıksızlık, yüksek standartlar şema boyutları puanları arttıkça evlilik doyumu puanlarını düşmektedir. Kaçınan bağlanma ve duygusal yoksunluk, sosyal izolasyon/güvensizlik, kendini feda şema boyutları evlilik doyumunu azaltırken, cezalandırılma şeması evlilik doyumunu artırmaktadır.

Yıldırım (2017) görücü usulü evlenen ve flört ederek evlenen çiftlerindeki duygusal farkındalık ve duyguları ifade etme düzeylerinin evlilik doyumuna etkisi çalışmasında, görücü usulü ve flört ederek evlenen çiftlerin duygusal farkındalık ve duyguları ifade etme düzeylerinin evlilik doyumuna etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Zara Ve Yücel (2017) Evlilik Uzunluğunun, Çocuk Sahibi Olmanın, Fazla Çocuğun Ve Çözümlemeyen Çatışmaların Evlilik Doyumunu azalttığını göstermiştir.

Şentürk (2018) Evlilikte özyetkinlik, ebeveyn özyetkinliği, bilişsel duygudüzenleme ve evlilik doyumu arasındaki ilişki çalışmasında, evlilik doyumu ile bilişsel duygu düzenleme arasında zayıf ve pozitif yönde; evlilik doyumu ve evlilikte özyetkinlik ile orta ve pozitif yönde; evlilik doyumu ve ebeveyn özyetkinliği ile zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca evlilikte özyetkinliğin evlilik doyumu ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Evlilik doyumu düzeyleri cinsiyet, yaş, evlenme yaşı, evlilik süresi, evlenme tarzı, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve çalışma durumu değişkenlerinden cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Erkeklerin evlilik doyum düzeyleri kadınlara göre daha yüksektir bulunmuştur.

Zencir (2018) Çocuklukta Ebeveynleştirilme, Evlilik Doyumu Ve Depresyon çalışmasında, evli bireylerin ebeveynleştirilme düzeylerinin yüksek ya da düşük olması, evlilik doyumlarında manidar bir farklılık yaratmamıştır.

Algılanan evlilik çatışması düzeyleri ve saldırgan davranışları yüksek bireylerinin depresyon düzeyleri de yüksektir (Demir, 2018).

Kavak (2018) evli bireylerde çatışma yönetimi ve evlilik doyumunu incelediği araştırmasında evlilik doyumu düşük olan bireylerin çatışmaya başlama biçiminin sert başlangıç olduğu yani bu bireylerin savunmaya geçerek, suçlayarak ve iğneleyerek çatışmaya başladıkları ve düşmanca çatışma yönetim biçiminin yani birbirlerinin kişiliklerine yönelik olumsuz sözler kullanan, birbirlerini aşağılayan ve sorunun kendisinde değil karşı tarafta olduğu mesajını veren çatışma biçimine sıkça rastlandığı ortaya çıkmıştır. Evlilik doyumu yüksek olan bireylerin çatışmaya başlama biçiminin yumuşak başlangıç olduğu yani karşı tarafı suçlamadan, sen yerine ben kalıplarını kullanarak, nazik biçimde çatışmaya başladıkları ve onaylayan çatışma yönetim biçimine yani rahat iletişim kurdukları, eşlerine karşı hassa oldukları çatışma biçimine sıkça rastlandığı bulunmuştur.

Tozan (2019) Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Uyumu Ve Evlilik Doyumuna Etkisi çalışmasında, çocukluk çağı travmaları genel ortalama puanları ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Demografik değişkenlere bakılacak olursa yaş, çocuk sayısı ve evlilik yılının yeni olması, ekonomik durumun yüksek olması ve cinsiyetin erkek olması doyumu artırıcı faktörler olarak bulunmuştur.

2.3.2. Evlilik Doyumu ile ilgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Snyder (1979) çalışmasında problem çözme becerisi ve iletişimin evlilik doyumunun en iyi yordayıcıları olduğunu ve arkasından boş zamanı iyi değerlendirmenin geldiğini sonuçlandırmışlardır. Cinsel doyum ve para konusunda anlaşma da evlilik doyumunun yordayıcılarıdır.

Howes ve Markman (1989) evlilik çatışmasının çocuğun özerklik gelişimini olumsuz yönde etkileyecek şekilde babaların çocuklarından da çekilebileceklerini göstermektedir.

Timm (1999) 205 evli bireyle; benlik, yetişkin bağlılığı, cinsel iletişim, cinsel doyum ve evlilik doyumu üzerinde çalışmıştır. Cinsel doyum ile evlilik doyumu çift yönlüdür. Cinsel iletişim evli çiftlerin ihtiyaçlar, arzular, bireysel beklentiler ve

tercihleri doğrultusunda birbirleriyle cinsel ilişkilerini eğitmelerini sağlar. Ancak birçok kişi eşleriyle cinsel ilişkinin özelliği hakkında konuşma sağlamamaktadır. Cinsel iletişim; cinsel tatmin ve evlilik memnuniyeti ile benlik ve yetişkin bağlılığının farklılaşması arasında arabulucu bir değişken olarak test edilmiştir. Benliğin farklılaşmasının cinsel tatmin veya evlilik doyumu üzerinde doğrudan etkisi yoktur, ancak benliğin farklılaşmasının cinsel iletişim ile önemli ölçüde olumlu ilişkisi ortaya çıkmıştır. Cinsel doyum ve evlilik doyumunu önemli bir pozitif ilişki olduğu ve cinsel iletişimin hem cinsel doyum hem de evlilik doyumu açısından olumlu bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Litzinger ve Gordon (2005) 387 evli çift ile çalışmasında iletişim, cinsel mutluluk ve evlilik doyumunu incelemiştir. Regresyon analizi sonucunda iletişim ve cinsel mutluluğun bağımsız olarak evlilik doyumunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte iletişim ve cinsel mutluluk arasında yoğun bir ilişki vardır. Çiftler arasında olumlu yapıcı iletişim kurulduğunda cinsel mutluluk ve evlilik doyumu olumlu etkilenmektedir.

Bodenmann, Pihet ve Kayser (2006) 2 yıllık süre zarfında 90 çift ile çalışmış ve stresle başa çıkma ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Kadınlar için çift olarak stresle başa çıkmak, erkekler için de tek başına stresle baş etmek evlilik doyumunu belirlemektedir. Erkekler, stres ile kendileri baş edebildiklerinde daha yüksek evlilik doyumu yaşamaktadırlar.

Hogge (2007) 3- 11 yaş arası çocuklara sahip 79 evli bireyden çiftlerin evlilik çatışmalarını nasıl çözdüğünü daha iyi anlamak için evlilik doyumu, çatışma boyutları ve çatışma stratejileri arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Olumlu çatışma çözme tarzı evlilik doyumunu artırmıştır. Olumsuz çatışma çözme tarzı olduğunda da evlilik doyumu azalmaya başlamıştır. Çatışma stratejilerinden memnun kalan çiftlerin evlilik doyumlarının yükseldiği ortaya çıkmıştır.

Gorchoff ve ark. (2008) yaptığı boylamsal araştırmada evlilik doyumu orta yaşta artmıştır ve bu boş yuvaya geçişle ilişkilendirilmiştir. Daha spesifik olarak, boş bir yuvaya geçiş, kadınların eşleriyle zamandan zevk almalarının artmasıyla evlilik doyumunu artırmıştır.

Nadia ve ark. (2015) çalışmasında 21-40 yaş grubunda 75 evli çift ile kadın ve erkeklerin evlilik doyumları ile ebeveyn kabulü ve ebeveyn kabulü olmadan yapılan evlilikler üzerine çalışma yapmıştır. Bağlanma stilleri, anksiyete ve kaçınmanın evlilik doyumu ile ilişkili olmadığını göstermiştir. Ebeveyn kabulü ile yapılan evliliklerin

evlilik doyumu, ebeveyn kabulü olmadan yapılan evliliklerin evlilik doyumundan daha yüksek çıkmıştır. Evlilik doyumu cinsiyete göre farklılık göstermemiştir.

Masoumi ve ark. (2017) çalışmasında 50 çift ile 90 dk ve 8 oturum çalışmıştır. Evlilik ilişkilerini geliştirme programı ile evlilikteki cinsel tatmin ve evlilikteki yakınlık üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ön test son test karşılaştırma sonucunda; evlilik ilişkilerini geliştirme programının evlilik doyumu ve cinsel doyumu artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.3.3. Ebeveyn Davranışları İle İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Sertbaş (2006) 120 tane 7-14 yaş arasındaki çocuklarla yaptığı çalışmada, çocuğun içe kapanıklık davranışı ile anne baba tutumları arasında ters orantılı bir ilişki, çocuğun yalan söyleme ve çalma davranışı ile anne baba tutumları arasında pozitif bir ilişki, çocuklardaki bağımlılık davranışı ile anne baba tutumları arasında negatif bir ilişki ve çocuğun saldırganlık düzeyini anne baba tutumları önemli ölçüde etkilemekte olduğu ortaya çıkmıştır.

Dursun (2010) 233 anne ve babaya dair yaptığı çalışmada ebeveyn tutumları ile çocuklardaki davranış problemleri arasındaki düşük düzeyde ilişki bulmuştur.

Garip (2010) okul öncesi eğitime devam eden 5-6 arası çocuğu olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmasında, ebeveynlerin benimsediği demokratik çocuk yetiştirme stili ile evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Diğer çocuk yetiştirme stillerinden otoriter ve aşırı hoşgörölü çocuk yetiştirme stili ile evlilik uyumu arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sevinç ve Garip (2010) ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzı ve evlilik uyumu ile yapmış olduğu araştırmada, izin verici ve otoriter çocuk yetiştirme tarzı ile evlilik uyumu arasında negatif; demokratik çocuk yetiştirme tarzı ile evlilik uyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yalçın ve Türnüklü (2011) araştırmasında anne babaların algıladıkları ebeveyn davranışlarıyla çocuk yetiştirme tutumlarının negatif yönde düşük ilişki bir ilişkide olduğunu bulmuştur. Buna göre kontrolcü ve müdahaleci tutumu fazlaca benimseyen ve kullanan ebeveynlerin; çocukluklarında; aileleri tarafından daha az destek gördükleri, tutarsız disiplinle büyüdükleri sonucuna varılmıştır. Çiftlerde daha çok geçimsizlik yaşayan ebeveynlerin; çocukluklarında; daha az koruyucu tutum ve

duygusal cezalandırma durumlarıyla karşılaştıkları görülmektedir. Çocuk yetiştirirken daha az sıkı disiplin uygulayan ebeveynlerin; çocukluk dönemlerinde; başarı için anne ve babaları tarafından daha fazla baskı gördükleri sonucu elde edilmiştir.

Karakoç Demirkaya ve Abalı'nın (2012) yaptıkları çalışmada çocuklarda rastlanan psikopatolojinin varlığı ile annenin olumsuz tutum ve davranışlarının ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Yıldız (2013) algılanan demokratik anne baba tutumu arttıkça evlilik doyumunu da arttırmaktadır. Algılanan otoriter anne baba tutumu evlilik doyumunu azaltmaktadır. Algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu evlilik doyumunu azaltmaktadır

Yücel (2013), 603 ortaokul öğrencisi ile yaptığı araştırmada çalışmaya katılan öğrencilerin benlik saygıları ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu pozitif ilişki, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu arasında negatif ilişki bulunmuştur. Bu bulgunun tam tersi de öğrenilmiş çaresizlik puanı için geçerli olmuştur, öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik puanları ile algıladıkları demokratik anne-baba tutumu negatif, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu ise pozitif ilişkilidir.

Karasan (2015) 18-65 yaş aralığındaki 119 kişi ile yaptığı çalışma da bireylerin eğitim basamakları düştükçe koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutumda yükselme gözlemlenmiştir. Anne baba tutumları ile kardeş sayısı ilişkisine göre; kardeş sayısı arttıkça ebeveynlerin koruyucu-istekçi tutumlarında artış gösterdikleri ortaya çıkmıştır.

Çakır (2017) anne baba tutumunun, evlilikte uyum ve sorun çözme becerisine etkisinin incelendiği araştırmasında, evlilik uyumunun demokratik tutumun anlamlı bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Doğru (2017) üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisini incelediği araştırmasında üniversite öğrencilerinin algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanları ile evlilik tutumu puanları arasında zayıf düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Güren (2017) evli ve çocuk sahibi çiftlerin evlilik uyumları, evlilik çatışmaları, yalnızlık ve yakın ilişki düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ile olan ilişkisi incelediği araştırmasında, evlilik uyumu ile PARI-aşırı annelik alt boyutu (yani annenin aşırı kontrolcü ve baskıcı olmasını ifade eder) arasında düşük düzeyde negatif anlamlı ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Evlilik uyumu ile PARI-Demokratik Tutum boyutu (çocuğa eşit haklar verilmesi, fikrini açıkça ifade etmesine olanak sağlanması

gibi durumlarla ilişkilidir) arasında çok düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Evlilik uyumu ile PARI-ev kadınlığını reddetme boyutu (yani çocuğa bakmaktan korkmak, çocukla uzun süre birlikte olmaktan çekinme davranışlarını içerir), PARI-karı-koca geçimsizliği ve PARI-baskı ve disiplin boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çolak Yılmaz (2018) kadınların evlilikte kullandıkları problemlerle başa çıkma yöntemleri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelediği çalışmada otoriter, demokratik ve koruyucu-istekçi anne baba tutumlarının problemlerle başa çıkma yolları değişmektedir. Şöyle ki: ailede otoriter anne baba tutumu arttıkça, ailede büyüyen kadınların evliliklerinde problemle karşılaştıklarında olumsuz olarak nitelendirilen kendini suçlama, çatışma, kendiyle ilgilenme ve kaçma yollarını kullanma oranları da artmaktadır. Ailede koruyucu istekçi anne baba tutumu arttıkça, ailede büyüyen kadınların evlilik problemleri karşısında kaçma yolunu tercih etme oranları artmaktadır. Ailede demokratik anne baba tutumu arttıkça, ailede büyüyen kadınların evlilik problemleri karşısında pozitif yaklaşım yolunu tercih etme oranları artmaktadır.

2.3.4. Ebeveyn Davranışları İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Vazquez ve ark. (2019) ebeveyn davranışlarının Latin çocuklardaki erken madde kullanımı ve niyetler üzerindeki potansiyel etkisini incelemiştir. 52 tane 5. Sınıf ve 171 tane 6. Sınıfa giden öğrenci topluluğu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Robert (2009) Meksika popülasyonunda 862 tane 6.sınıf öğrencisi üzerinde Alabama Ebeveyn Anketinin doğrulama çalışmasını yapmıştır.

Mazefsky ve Farrell (2005) şiddete tanık olma, akran provokasyonu, aile desteği ve ebeveyn davranışlarının (izleme ve disiplin) saldırganlık üzerindeki etkisini incelemiştir.

Hawess ve Dadds (2006) çocukluk davranış problemleri için bir ebeveyn eğitim müdahalesine katılan ebeveynlerin ve 4-8 yaş arası 56 çocuğun gözlemsel verilerini kullanarak APQ hakkındaki ebeveyn raporlarının geçerliliği ve klinik faydasını değerlendirmiştir.

Essau ve ark. (2006) Alabama Ebeven Davranışları Ölçeğini Alman Kültürüne uyarlanmasını çalışmıştır. 10-14 yaş arası 1219 öğrenci, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Elgar ve ark. (2006) APQ Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğinin kısa formunu geliştirmişlerdir. Ebeveyn Davranışları alt boyutlarından Olumlu Ebeveynlik, Tutarsız Ceza ve Zayıf Ebeveyn Takibi kısa forma dahil olmuştur.

Badahdah ve Le (2015) APQ Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğinin kısa formunu Arap kültürüne uygun olacak şekilde geliştirmişlerdir. 4-12 yaş arası çocuğa sahip 251 Katarlı ebeveyn ile çalışılmıştır.

Dadds ve ark. (2003) APQ Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğini 4-9 yaş arası Avusturyalı çocukların ebeveynleri ile çalışarak bu kültürüne uyarlanmasını geliştirmiştir. Bu çalışmanın amacı, APQ'nun temel psikometrik özelliklerini, 4-9 yaş aralığındaki Avustralya çocuk ebeveynlerinden oluşan geniş bir topluluk örneğiyle değerlendirmektir. Sonuçlar, tüm alt ölçeklerin yeterli iç tutarlılığa, çocuk değişkenleri ile öngörülen ilişkiler açısından geçerliliğe ve iyi test-tekrar test stabilitesine sahip olduğunu göstermiştir.

Donovick ve Rodriquez (2008) APQ Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğini İspanyolca konuşan Latin popülasyonuna uygulanabilirliğini incelemiştir. 4-9 yaş arası İspanyolca konuşan Latin çocukların ebeveynleri ile çalışarak bu kültürüne uyarlanmasını geliştirmiştir.

Edwards (2015) APQ Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğinin psikometrik özelliklerini araştırdığı çalışmasında PBI (Parental Bonding Instrument) yani Türkçeye uyarlaması olan Ana Babaya Bağlanma Ölçeği (Kapçı ve Küçüker, 2006) ile Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiye bakmıştır. PBI ölçeğinin; Bakım alt boyutu ile ABQ ölçeğinin Olumlu Ebeveynlik ve Çocukla İlgilenme alt boyutları arasında yüksek düzeyde pozitif korelasyon bulmuştur. PBI ölçeğinin aşırı koruma alt boyutu ile ABQ ölçeğinin Zayıf Ebeveyn Denetimi ve Tutarsız Disiplin alt boyutları arasında negatif ilişki olabileceği varsayılmıştır. Fakat analiz sonucu anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Ve yine PBI ölçeğinin; Bakım alt boyutu ile APQ ölçeğinin Dayakla Ceza alt boyutu arasında negatif ilişki olabileceği hipotez edilmiş ve analiz sonucunda bakım ve Dayakla ceza alt boyutları arasında anlamlı negatif ilişki çıkmıştır.

Gross, Fleming, Mason, and Haggerty (2015) hem aile hem de gençler için APQ nin boylamsal değişimini, ortaokuldan liseye geçişte ebeveynler ve gençler

arasındaki çoklu grup değişimini incelemek amacıyla araştırma yapmıştır. APQ ‘nun dokuz maddelik kısa formunu geliştirmişlerdir. Ölçekte 3 boyut bulunmaktadır: Olumlu Ebeveynlik, Tutarsız Disiplin ve Zayıf Ebeveyn Takibi.

Carla ve Albert (2005) çalışmasında ebeveyn davranışlarının saldırganlık üzerindeki etkisi aile desteğinden daha güçlü olduğunu bulmuştur.

Essau ve ark. (2006) ebeveynliğin çocuklukta davranış problemleri üzerindeki etkileri üzerine araştırmada, hem baba hem de anne verileri için Tutarsız Disiplin Ve Dayakla Ceza diğer faktörlerle zayıf korelasyon göstermiştir. Davranış problemleri, saldırgan ve anti sosyal davranışlar toplam puanları ile Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik arasında anlamlı negatif korelasyon bulunmuştur. Davranış problemleri ile Zayıf Ebeveyn Takibi Ve Dayakla Ceza arasında anlamlı pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Davranış problemi ile saldırgan ve antisosyal davranışla en güçlü korelasyona sahip olan ebeveynliğin boyutu, Dayakla Ceza boyutu olmuştur.

Hawess ve Dadds (2006) çalışmasında ebeveyn davranışları ile gelir düzeyi, çocuğun yaşı ve eğitim seviyesi arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Zayıf ebeveyn takibi ve tutarsız disiplin alt boyutları çocuklarda ve ergenlerde antisosyal sonuçların güçlü belirleyicileri olarak belirlenmiştir.

Colder, Lockman ve Wells (1997), ebeveyn davranışlarının çocuğun saldırganlığı üzerindeki etkisini incelemek için Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğini kullanmışlardır ve sert disipline maruz kalan erkeklerin yüksek düzeyde saldırganlık gösterdiği tespit edilmiştir.

Shelton ve ark. 1996, akt. Zlomke (2014) çocukla ilgilenme, olumlu ebeveynlik, zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezanın kullanımının çocukların yaşı arttıkça azaldığını ve çocukların daha fazla bağımsızlık kazandığını göstermiştir.

Mazefsky ve Farrell (2005), zayıf ebeveyn takibi ve tutarsız disiplin alt ölçekleri, genel olarak olumsuz ebeveynlik davranışları ölçeğini oluşturmak için birleştirilmiştir. sonuçlar, olumsuz ebeveynliğin, daha düşük aile desteği düzeyleri, daha fazla şiddete tanık olma örnekleri, akran provokasyonu ve artan saldırganlık ile ilişkili olduğunu göstermiştir.

Badahdah ve Le (2016) Arap kültürlerinde kullanılmak üzere, 4-12 yaş arası çocuğu olan 251 Katarlı ebeveyn ile yapılan araştırmada negatif ebeveyn davranışları ile çocuk davranış problemleri arasında bir bağlantı olduğunu göstermiştir. Yüksek

gelirli aileler düşük gelirli ailelere göre daha fazla ebeveyn davranışlarına dair bilgi vermişlerdir. Yüksek gelirli aileler, düşük gelirli ailelere göre daha az tutarsız disiplin, daha az zayıf ebeveyn takibi ve daha az dayakla ceza davranışlarını kullandıklarını bildirmiştir.

Hinshaw ve ark. (2000) 7-9 yaş arası DEHB (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu) tanılı 579 çocuğun ebeveyni ile çalışmasında, APQ Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği nin alt boyutu olan Olumlu Ebeveynlik, okul temelli ölçütlerin iyileştirilmesiyle ilişkili olmamasına rağmen, diğer alt boyut olan Tutarsız Disiplinlerdeki azalma, çocukların okuldaki sosyal becerilerinde iyileşmeye neden olmuştur.

Ellis ve Nigg (2009) araştırmasında APQ Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği alt boyutu olan olumlu ebeveynlik alt boyutunun, karşı gelme bozukluğu ve davranış bozukluğu ile negatif olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Tutarsız disiplin puanı, DEHB bozukluğu, karşı gelme bozukluğu, davranış bozukluğu, DEHB ile ilişkili semptomların sayısı ve bozulma olasılığını artırmıştır. Dayakla cezalandırma ayrıca yıkıcı ve karşı gelme bozukluğu ve davranış bozukluğu ve DEHB varlığı ile de ilişkilidir.

Hosokawa ve Katsura (2017) yıkıcı ve yapıcı evlilik çatışmasının, ebeveyn davranışlarının aracılık yoluyla çocukların sosyal becerilerinin gelişimini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyebileceğini göstermektedir. Yıkıcı ve yapıcı evlilik çatışması, doğrudan ebeveyn davranışlarına uyum sağlayarak, doğrudan sosyal becerilerin gelişimini önemli ölçüde yordamaktadır.

Samani ve ark. (2010), sağlıklı ailelerin ebeveynlerinin daha olumlu bir ebeveynlik tarzı kullandıklarını, daha yüksek çocukla ilgilenme davranışı ve daha az dayakla cezalandırma davranışı kullandıklarını göstermiştir. Buna karşılık, sağlıklı olmayan ailelerin dayakla cezalandırma ve zayıf ebeveyn takibi kullanma olasılığı daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Coln ve ark. (2012) 6-12 yaşları arasında 121 çocuğun ebeveynleri ile yapılan araştırmada aile geliri ile olumlu ebeveyn davranışları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Coplan, Hastings, Lagacé-Séguin ve Moulton (2002) ebeveynlik stilleri ile annelerin ebeveyn inancı ve duygusal tepkilerinin çocuk yetiştirme bağlamında inceledikleri araştırmada yaşları 30 ile 70 ay arasında değişen 76 çocuk (41 erkek, 35 kız) annesi katılım göstermiştir. Otoriter annelerin olumsuz çocuk davranışlarını daha

fazla içsel nedenlere bağladıkları ve empati ile ilgili hedeflere (yani çocuğun ihtiyaçlarını vurgulamayı veya ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesini arttırmaya) odaklanmadıkları sonucuna varılmıştır.

Chang, Schwartz, Dodge ve McBride-Chang (2003), ebeveyn tutumu ile çocuğun duygularını düzenlemesi arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, annenin sert disiplininin babaninkinden daha güçlü şekilde çocuğun duygu düzenlemesini etkilediğini bulmuşlardır. Annelerin iki cinsiyetten çocukları ile sert ebeveynlik kullanımında bir fark olmadığı halde babaların, erkek çocuklarla sert ebeveynlikten büyük oranda daha fazla kullanıldığını bildirmiştir.

Onyekuru (2015) yapmış olduğu çalışmada, demokratik, otoriter ve izin veren ebeveynlik tarzının evlilik uyumu ile düşük düzeyde pozitif ilişki olduğu bulunmuştur. Fakat otoriter ve izin verici ebeveyn tarzları anlamlı düzeyde değildir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin elde edildiği evren ve örneklem, verilerin toplanmasında kullanılan araçlar, veri toplama işlemi ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli:

Anne babaların, ebeveyn davranışlarının evlilik doyumu ve çeşitli sosyodemografik değişkenler (yaş, eş ile aradaki yaş farkı, sosyoekonomik durum, kişinin büyüdüğü yer, meslek, eşin mesleği, eğitim düzeyi, evlilik kararını alma şekli ve evlilik süresi) arasındaki ilişkilerin incelendiği bu araştırma, ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama araştırması konu ya da olaya ilişkin katılım sağlayan kişilerin görüş, ilgi, beceri, tutum, yetenek vs özelliklerinin belirlendiği ve görece büyük örneklemelerde yapılan çalışmalardır. Tarama araştırmaları, ilgili konunun belirlenmesi için topluluğu temsil eden kişilerden bir parçayı temsil eder ve araştırmanın veri toplama süreci kişilere yönetilen soruların cevaplarına dayalıdır (Büyüköztürk, 2015, s.177). İlişkisel tarama modeli iki veya daha çok sayıdaki değişkenin ve bu değişkenlerin aralarındaki ilişkilerin belirlenmesi için yapılan araştırma modelleridir (Büyüköztürk, 2015).

3.2.Evren Ve Örneklem:

Araştırmanın evreni 2018 yılında Gaziantep'teki çocuğu ilkokula giden ebeveynlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme basit seçkisiz (rassal) örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Belirlenen bu okullardaki okul psikolojik danışmanları ile iletişime geçilmiştir. Araştırmanın örneklemini Gaziantep ilinde çeşitli

sosyoekonomik düzeydeki ilkokullarda çocuğu olan 400 tane ebeveyn den oluşturmaktadır. İlkokul 1.sınıf, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıf kademesi velilerine Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve Evlilik Doyumu Ölçeği uygulanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları:

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu toplam 11 sorudan oluşmaktadır. Bunlar; ebeveyni olunan çocuğun kaçınıcı sınıfta okuduğu, katılımcının yaşı, cinsiyeti, eşi ile arasındaki yaş farkı, sosyoekonomik durum, kişinin büyüdüğü yer, meslek, eşin mesleği, eğitim düzeyi, evlilik kararını alma şekli ve evlilik süresi vb. ilişkin sorular yer almaktadır.

3.3.2. Ebeveyn Davranışları Ölçeği:

Frick (1991) tarafından geliştirilen Çekiç, Türk, Buğa ve Hamamcı (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçek ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlar ve uygulamaları ölçmektedir. Ebeveyn Davranışları Ölçeği toplam 42 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 35 maddesi ebeveyn davranışlarını 5 farklı boyutta incelemektedir. Bunlar; Çocukla İlgilenme (Çİ), Olumlu Ebeveynlik (OE), Zayıf Ebeveyn Takibi (ZET), Tutarsız Disiplin (TD) ve Dayakla Cezalandırma (DC) dır. Çocukla İlgilenme (Çİ) alt boyutu: anne babanın çocuklarla beraber vakit geçirmesini, çocuklarının sorumluluklarını yerine getirmesinde ve hobilerini uygularken ona yardımcı olup olmadığını ölçer. Olumlu Ebeveynlik (OE) alt boyutu: çocuğun olumlu davranışlarının farkında olup bunu çocuğa göstermeyi sağlayıp sağlayamadığını ölçer. Zayıf Ebeveyn Takibi (ZET): anne babanın çocuğunun yaptığı şeylerin farkında ve haberdar olup olmadığı ölçer. Tutarsız Disiplin (TD): Anne babanın çocuğun davranışlarının disipline edilmesindeki tutarsızlıklarını ölçer. Dayakla Cezalandırma (DC): anne babanın çocuğunun istenmedik davranışlarını ortadan kaldırmak için fiziksel şiddet uygulayıp uygulamadığını ölçer (Çekiç ve ark., 2018). Ayrıca bu ölçekte Dayakla Cezalandırma alt boyutunun dışında başka disipline etme şekillerine dair 7 madde daha vardır (34, 36, 37, 39, 40, 41, 42. Maddeler). Bu maddeler bir alt boyut olarak puanlanmamakta, sadece DC alt boyutuna karşı anne babalar tarafından bir önyargı gelişmesin diye ölçek uygulamalarında kullanılmaktadır (Shelton, Frick &

Woolton, 1996). Ölçekte yer alan Çİ ve OE alt boyutları ebeveynlikle ilgili olumlu davranışları ölçerken, ZET, TD ve DC alt boyutları ise olumsuz ebeveyn davranışlarını ölçmektedir (Frick, 1991). Ölçek puanlanmasında toplam puan alınmamaktadır.

AEDÖ maddelerinden elde edilen iç tutarlılık katsayıları .46 ile .77 arasında değişmektedir. Çocukla İlgilenme: .77, Olumlu Ebeveynlik: .68, zayıf Ebeveyn Takibi: .65, Tutarsız Ceza: .46 ve Dayakla Cezalandırma: .70'dir. Yapılan geçerlilik analizi sonucunda KMO değeri .77 bulunmuştur ve faktörleşmeye uygun olduğu görülmüştür (Çekiç ve diğ., 2018).

3.3.3.Evlilik Doyum Ölçeği:

Ölçek Canel (2007) tarafından geliştirilmiştir ve doğru ve yanlış olmak üzere iki seçenekli olarak işaretlenmektedir(Canel, 2007). Ölçek çocuk sahibi olan bireyler için toplam 101 maddeden, çocuğu olmayan bireyler için 92 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin son 9 sorusunu çocuk sahibi olan bireyler cevaplandırmaktadır. Ölçeğin amacı bireyin evlilik doyumuna ait olumsuz bakış açısını ortaya koymaktır bu sebeple ölçekten alınan yüksek puan düşük evlilik doyumuna, ölçekten alınan düşük puan yüksek evlilik doyumuna işaretler. Ölçekte olumsuz ifadeli cevaplar 1 puan alır, olumlu ifadeler 0 puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçekte 2, 3, 4, 5, 6, 9, 12, 13, 15, 17, 18, 20, 21, 25, 27, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 58, 60, 61, 62, 67, 71, 72, 75, 76, 81, 83, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 95, 97 ve 99. Maddeler olumsuz ifadeli cevaplardır.

EDÖ'nin iç tutarlılığı, ölçeğin tümü ve her bir alt ölçek için ayrı ayrı hesaplanmıştır. İç tutarlılık güvenirlik katsayısı ölçeğin tümü için. 97, alt ölçekler için ise sırasıyla. 97, .85, .84, .73 ve. 86 olarak hesaplanmıştır (Canel, 2007).

Ölçeğin 5 alt boyutu bulunmaktadır. Evlilik Uyumu, Öfke, Eşin Ailesiyle İletişim, Ekonomik anlayış ve Ebeveynlik Anlayışdır.

Birinci alt boyut "Evlilik Uyumu"dur, toplam 62 maddeden oluşmaktadır. Evlilik uyumu alt ölçeği bireyin ilişkisinden sağladığı mutluluğu ve eşiyle uyumu hakkında fikir veren bir alt boyuttur. İlişki Mutluluğu, Çatışma ve Yakınlık alt ölçekleri üzerinden puanlanmaktadır.

İkinci alt ölçek, "Öfke"dir. Bu boyut, evlilik ilişkisindeki şiddeti ortaya koymayı, fiziksel veya duygusal istismarın var olup olmadığını ve eşlerin birbirine karşı besleyebileceği öfke gibi durumları ortaya çıkartmayı planlamaktadır.

Üçüncü alt ölçek, “Eşin Ailesiyle İletişim” dir. Bu alt ölçekte, eşin ailesiyle yaşanan anlaşmazlıklar, birlikte olmaktan duyulan rahatsızlık,ve anlaşmazlıkların ortaya çıkmasını amaçlayan soru maddeleri yer almaktadır.

Dördüncü alt ölçek “Ekonomik Anlayış” tır. Maddi konularla ilgili anlaşmazlık, uyuşmazlık, ailenin geçimine dair endişe ve eşe maddi konularda güvenmeme gibi durumları ortaya çıkartmayı amaçlayan soru maddeleri yer almaktadır.

Beşinci alt ölçek ise, “Ebeveynlik Anlayışı” olarak isimlendirilmiştir. Bu alt boyut çocuk sahibi kişilerin cevaplaması gereken bölümdür. Anne babanın çocuk yetiştirmedeki anlaşmazlıklar, ebeveynliğin verdiği sorumlulukları üstlenip üstlenmeme, eşin çocuklarla kurduğu ilişkinin kalitesini değerlendirme ve bu konuların ilişkiye yansımalarının değerlendirilmesine yönelik soru maddeleri yer almaktadır.

3.4.Verilerin Analizi:

Verilerin analizi için SPSS.21 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesi parametrik olan testlerin temel varsayımlarından biridir.Bu varsayımın karşılanıp karşılanmadığını test etmek amacıyla katılımcıların AEDÖ ve EDÖ’den elde ettikleri puanların çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları incelenmiştir. Elde edilen değerler Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1.

Katılımcıların AEDÖ ve EDÖ'den elde edilen puanlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma, medyan, çarpıklık ve basıklık değerleri

Ölçek	$\bar{X}$	Ss	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
AEDÖ-Çİ	39,47	5,59	40	-0,48	0,129
AEDÖ-OE	25,67	3,4	26	-0,891	0,593
AEDÖ-ZET	16,25	6,09	14,55	1,242	1,178
AEDÖ-TD	15,58	3,57	16	-0,212	0,089
AEDÖ-DC	5,28	2,06	5	0,946	1,137
EDÖ-EU	15,67	14,32	12	1,214	0,881
EDÖ-Ö	2,44	2,08	1	1,419	1,604
EDÖ-EAİ	3,68	2,99	3	0,649	-0,335
EDÖ-EKOA	1,23	0,93	1	0,374	1,221
EDÖ-EA	2,62	2,49	2	0,827	-0,326
EDÖ-TOPLAM	25,01	20,48	20	1,059	0,561

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu, EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği, EDÖ-EU: Evlilik Uyumu Alt Boyutu, EDÖ-Ö: Öfke Alt Boyutu, EDÖ-EAİ: Eşin Ailesiyle İletişim Alt Boyutu, EDÖ-EKOA: Ekonomik Anlayış Alt Boyutu, EDÖ-EA: Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu.

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların AEDÖ'nin alt boyutlarından elde ettikleri puanlara ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında tüm alt boyutlarına ait katsayıların -1,96 ile +1,96 aralığında olduğu yani normal bir dağılım sergilediği görülmektedir. Sürekli bir değişkene ait verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılırken birkaç yöntem izlenmektedir. Bunlardan biri de çarpıklık ve basıklık kat sayılarının -1,96 ile +1,96 arasında yer aldığı takdirde verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilmektedir (Can, 2014).. EDÖ'den elde edilen puanlara

ilişkin basıklık çarpıklık katsayılarına bakıldığında ise yine basıklık ve çarpıklık çarpıklık katsayısının -1,96 ile +1,96 aralığında olduğu ve normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu sebeple katılımcıların puanlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla İlişkisiz örneklemeler için t-testinin ile İlişkisiz örneklemeler için tek faktörlü ANOVA; ebeveyn davranışlarının kişilerin evlilik doyumu ile olan ilişkisini incelemek amacıyla ise Pearson Moment Çarpım Korelasyon analizlerinden yararlanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın denencelerine ilişkin yapılan nicel analizlere ve bu analizlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet, yaş, eşler arası yaş farkı, evlenme tarzı, sosyoekonomik durum, eğitim durumu ve evlilik süresine ilişkin frekans ve yüzdelik değerleri tablo 2 de yer almaktadır.

Tablo 2.

Araştırmaya katılan ebeveynlere ait sosyodemografik bilgiler

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)
Anne	277	69,3
Baba	123	30,8
Toplam	400	100
Ebeveyn Yaşı		
20-30	67	16,8
31-40	295	73,8
41-50	26	6,5
Toplam	388	97
Eş ile yaş farkı		
0-5 yaş	280	70
6-10 yaş	116	29
Toplam	396	99
Evlenme Tarzı		
Görücü usulü	252	63
Tanışıp anlaşılarak	147	36,8
Toplam	399	99,8
Sosyoekonomik Durum		
Düşük	220	55
Orta	137	34,3
Yüksek	31	7,8
Toplam	251	97

Tablo 2. (devam\)

Ebeveyn Eğitim Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
Okuma yazma bilmeyen	5	1,3
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	15	3,8
İlkokul mezunu	118	29,5
Ortaokul mezunu	79	19,8
Lise mezunu	98	24,5
Yüksekokul mezunu	10	2,5
Üniversite mezunu	65	16,3
Yüksek lisans ve üzeri mezunu	10	2,5
Toplam	400	100
Evlilik Süresi		
0-10 yıl	117	29,3
11-20 yıl	242	60,5
20 ve üzeri yıl	29	7,2
Toplam	388	97

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında annelerin sayısı 277 kişi (%69,3); babaların sayısı ise 123 kişiden (%30,8) oluşmaktadır. Anne ve babaların sayılarına bakıldığında araştırmaya katılım gösteren annelerin sayısının babalardan fazla olduğu görülmektedir.

Yaş değişkenine göre sayılara ve oranlara bakıldığında, ebeveynlerin 67'sinin 20-30 yaş aralığında (%16,8), 295'inin 31-40 yaş aralığında (%73,8) ve 26'sinin 41-50 yaş aralığında (%6,5) yer aldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş aralıklarına bakıldığında en çok 31-40 yaş arası, en az da 41-50 yaş arası ebeveynlerin katıldığı görülmektedir.

Eşi ile yaş farkı değişkenine göre sayılara ve oranlara bakıldığında, ebeveynlerin 280'inin eşi ile yaş farkı 0-5 yaş aralığında (%70) ve 116'sinin (%29) eşi ile yaş farkı 6-10 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin eşi ile yaş farkı 0-5 yaş arası olanlar, yaş farkı 6-10 yaş olan ebeveynlerden daha fazladır.

Evlilik tarzı değişkenine göre sayılara ve oranlara bakıldığında, ebeveynlerin 252'sinin eşiyle görücü usulü (%63), 147'sinin ise tanışıp anlaşılarak eşiyle evlendiği (%36,8) görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin evlilik tarzına bakıldığında, ebeveynlerin en çok görücü usulü evlilik tarzıyla evlendikleri görülmektedir.

Sosyoekonomik düzey değişkenine göre sayılara ve oranlara bakıldığında, ebeveynlerin 220'sinin düşük (%55), 137'sinin orta (%34,3) ve 31'inin ise yüksek sosyoekonomik düzeye (7,8) sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan

ebeveynlerin sosyoekonomik düzeylerine bakıldığında en çok düşük sosyoekonomik düzey, en az da yüksek sosyoekonomik düzeydeki bireylerin katılım gösterdiği görülmektedir.

Eğitim düzeyi değişkenine göre sayılara ve oranlara bakıldığında, ebeveynlerin 5'inin okuma yazma bilmeyen (%1,3), 15'inin okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen (%3,8), 118'inin ilkokul mezunu (%29,5), 79'unun ortaokul mezunu (%19,8), 98'inin lise mezunu (%24,5), 10'unun yüksekokul mezunu (%2,5), 65'inin üniversite mezunu (16,3) ve 10'unun ise yüksek lisans ve üzeri mezun (2,3) olduğu görülmektedir. Araştırmaya en çok ilkokul mezunu ebeveynlerin katılım gösterdiği, en az okuma yazma bilmeyen ebeveynlerin katılım gösterdiği görülmektedir.

Evlilik süresi değişkenine göre sayılara ve oranlara bakıldığında, ebeveynlerin 117'sinin 0-10 yıl (%29,3), 242'sinin 11-20 yıl (%60,5) ve 29'unun ise 20 yıl ve üzeri (%7,2) süredir evli olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya en çok 11-20 yıl süresince evli olan ebeveynlerin katılım gösterdiği, en az 20 yıl ve üzeri evli olan ebeveynlerin katılım gösterdiği görülmektedir.

Araştırmaya ilişkin ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu ölçeği ile ilgili bilgiler tablo 3'te görülmektedir.

4.2. Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ile Evlilik Doyumu Ölçeği Puan Ortalamalarından Elde Edilen Bulgular

Tablo 3.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve Evlilik Doyumu Ölçeğinden Elde Ettikleri Puanlara Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	N	$\bar{X}$	Ss
AEDÖ-Çİ	400	39,47	5,59
AEDÖ-OE	400	25,67	3,4
AEDÖ-ZET	400	16,25	6,09
AEDÖ-TD	400	15,58	3,57
AEDÖ-DC	400	5,28	2,06
EDÖ	400	40,02	20,48

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu, EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği.

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan ebeveynlerin AEDÖ'nin Çocukla İlgilenme alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması 39,47 (Ss: 5,59), AEDÖ'nin Olumlu Ebeveynlik alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması 25,67 (Ss: 3,4), AEDÖ'nin Zayıf Ebeveyn Takibi alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması 16,25 (Ss: 6,09), AEDÖ'nin Tutarsız Disiplin alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması 15,58 (Ss: 3,57), AEDÖ'nin Dayakla Cezalandırma alt boyutundan elde ettikleri puanların ortalaması 5,28 (Ss: 2,06) ve EDÖ'den aldıkları puanların ortalaması 40,02 (Ss: 20,48) olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya ilişkin ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu ölçeği puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler tablo 4'te görülmektedir.

4.3. Cinsiyete Göre Elde Edilen Bulgular

Tablo 4.

Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve Evlilik Doyum Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Cinsiyetine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklem T Testi Sonuçları

Ölçekler ve Alt boyutlar		Gruplar	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
AEDÖ	AEDÖ-Çİ	Anne	277	40,5	5,28	2,797	398	0,005*
		Baba	123	38,9	6,01			
	AEDÖ-OE	Anne	277	25,9	3,24	1,635	398	0,103
		Baba	123	25,3	3,7			
	AEDÖ-ZET	Anne	277	15,8	5,95	-2,045	398	0,041*
		Baba	123	17,2	6,34			
	AEDÖ-TD	Anne	277	15,6	3,59	-0,303	398	0,762
		Baba	123	15,7	3,53			
	AEDÖ-DC	Anne	277	5,3	1,95	0,357	398	0,721
		Baba	123	5,22	2,3			
EDÖ	EDÖ-EU	Anne	277	15,8	14,3	0,24	398	0,811
		Baba	123	15,4	14,5			
	EDÖ-EA	Anne	277	2,99	2,58	4,495	286	0,000**
		Baba	123	1,8	2,08			
	EDÖ-TOPLAM	Anne	277	25,9	20,4	1,258	398	0,209
		Baba	123	23,1	20,6			

*p< .05, **p< .001.

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu; EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği, EDÖ-EU: Evlilik Uyumu Alt Boyutu, EDÖ-EA: Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu.

Tablo 4 incelendiğinde 277 anne ve 123 babadan oluşan 400 kişilik bir grupta annelerle babaların Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak adına yapılan İlişkisiz Örneklem T Testi sonuçlarına göre; Çocukla İlgilenme [$t_{(398)} = 2,797$, $p < .05$] ve Zayıf Ebeveyn Takibi [$t_{(398)} = -2,045$, $p < .05$] alt boyutları arasında annelerin puanları ile babaların puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Çocukla İlgilenme puanı açısından annelerin puan ortalaması (40, 53) babaların puan ortalamasından (38,86) daha yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. Zayıf Ebeveyn Takibi puanı açısından babaların puan ortalaması (17,18) annelerin puan ortalamasından (15,83) daha yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. Diğer yandan Olumlu Ebeveynlik [$t_{(398)} = 1,635$, $p > .05$], Tutarsız Disiplin [$t_{(398)} = -0,303$, $p > .05$] ve Dayakla Cezalandırma [$t_{(398)} = 0,357$, $p > .05$] alt boyutları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

EDÖ-Ebeveynlik Anlayışı [$t_{(286)} = 4,495$, $p < .05$] alt boyutu arasında annelerin puanları ile babaların puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Annelerin ebeveynlik anlayışı puanı (2,99) babaların ebeveynlik anlayışı puanından (1,80) yüksek çıkmıştır. Evlilik Doyum Ölçeği ters kodlanan bir ölçek olduğundan puanların yüksek olması aslında ölçülen niteliğin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Yani, babaların ebeveynlik anlayışı annelerin ebeveynlik anlayışından yüksek derece anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Diğer yandan EDÖ-Toplam [$t_{(398)} = 1,258$, $p > .05$] ve EDÖ-Evlilik Uyumu [$t_{(398)} = 0,24$, $p > .05$] alt boyutları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmaya ilişkin ebeveyn davranışları ile evlilik doyum ölçeği puanlarının yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler tablo 5’te görülmektedir

4.4. Yaşa Göre Elde Edilen Bulgular

Tablo 5.

Alabama Ebeveyn Davranışları ve Evlilik Doyumu Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Yaşı Değişkenine Göre Farklaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçekler ve Alt boyutlar		A		B		C		F	p
		20-30 Yaş		31-40 Yaş		41-50 Yaş			
		N: 67		N: 295		N: 26			
		$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss		
AEDÖ	AEDÖ-Çİ	40,37	5,61	40,09	5,42	38,04	6,72	1,806	0,166
	AEDÖ-OE	25,98	3,61	25,68	3,29	24,5	4,3	1,783	0,17
	AEDÖ-ZET	16,06	5,63	16,13	6,09	17,82	7,09	0,954	0,386
	AEDÖ-TD	15,07	3,54	15,65	3,54	15,9	3,57	0,835	0,434
	AEDÖ-DC	5,36	1,74	5,2	2,02	5,54	2,81	0,447	0,64
EDÖ	EDÖ-EU	14,64	12,84	15,25	14,42	19,46	15,46	1,166	0,313
	EDÖ-EA	2,91	2,22	2,52	2,53	2,65	2,65	0,658	0,518
	EDÖ-TOPLAM	24,4	17,69	24,3	20,74	29,69	23,32	0,839	0,433

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu; EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği, EDÖ-EU: Evlilik Uyumu Alt Boyutu, EDÖ-EA: Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu.

Tablo 5 incelendiğinde ebeveynlerin AEDÖ' nin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında ebeveynin yaşı değişkenine göre bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, ebeveynlerin Çocukla İlgilenme [$F_{(2-385)} = 1,806, p > .05$], Olumlu Ebeveynlik [$F_{(2-385)} = 1,783, p > .05$], Zayıf Ebeveyn Takibi [$F_{(2-385)} = 0,954, p > .05$], Tutarsız Disiplin [$F_{(2-385)} = 0,835, p > .05$] ve Dayakla Cezalandırma [$F_{(2-385)} = 0,447, p > .05$] alt boyutlarından elde ettikleri puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Yine ebeveynlerin EDÖ-Evlilik Uyumu [$F_{(2-385)} = 1,166, p > .05$], EDÖ-Ebeveynlik Anlayışı [$F_{(2-385)} = 0,658, p > .05$] alt boyutları ve EDÖ-toplam [$F_{(2-385)} = 0,839, p > .05$] elde ettikleri puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Araştırmaya ilişkin ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu ölçeği puanlarının eşler arası yaş farkına göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler tablo 6'da görülmektedir.

4.5. Eşler Arasındaki Yaş Farkına Göre Elde Edilen Bulgular

Tablo 6.

Alabama ebeveyn davranışları ve evlilik doyumu ölçeği puanlarının ebeveynin eşi ile arasındaki yaş farkına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ilişkisiz örneklem t testi sonuçları

Ölçekler ve Alt boyutlar		Gruplar	<i>N</i>	$\bar{X}$	ss	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
AEDÖ	AEDÖ-Çİ	0-5 yıl	280	39,86	5,47	-0,96	394	0,338
		6-10 yıl	116	40,45	5,78			
	AEDÖ-OE	0-5 yıl	280	25,58	3,29	-0,711	394	0,478
		6-10 yıl	116	25,84	3,66			
	AEDÖ-ZET	0-5 yıl	280	16,28	6,21	0,159	394	0,873
		6-10 yıl	116	16,17	5,81			
	AEDÖ-TD	0-5 yıl	280	15,59	3,47	0,215	394	0,83
		6-10 yıl	116	15,51	3,82			
	AEDÖ-DC	0-5 yıl	280	5,2	2,1	-1,031	394	0,303
		6-10 yıl	116	5,44	1,95			
EDÖ	EDÖ-EU	0-5 yıl	280	15,73	14,61	0,199	394	0,842
		6-10 yıl	116	15,42	13,83			
	EDÖ-EA	0-5 yıl	280	2,63	2,63	0,041	394	0,967
		6-10 yıl	116	2,62	2,62			
	EDÖ-TOPLAM	0-5 yıl	280	25,13	25,13	0,236	394	0,813
		6-10 yıl	116	24,59	24,59			

*p< .05

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu; EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği, EDÖ-EU: Evlilik Uyumu Alt Boyutu, EDÖ-EA: Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu.

Tablo 6 incelendiğinde ebeveynlerin AEDÖ'nin alt boyutlarından elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak adına yapılan İlişkisiz Örneklem T Testi sonuçlarına göre; ebeveynlerin, Çocukla İlgilenme [$t_{(394)} = 0,338$, $p > .05$], Olumlu Ebeveynlik [$t_{(394)} = 0,478$, $p < .05$], Zayıf Ebeveyn Takibi [$t_{(394)} = 0,873$, $p < .05$], Tutarsız Disiplin [$t_{(394)} = 0,930$, $p > .05$] ve Dayakla Cezalandırma [$t_{(394)} = 0,303$, $p > .05$] alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Ebeveynlerin EDÖ-Evlilik Uyumu [$t_{(394)} = 0,842$, $p > .05$], EDÖ-Ebeveynlik Anlayışı [$t_{(394)} = 0,967$, $p > .05$] alt boyutları ve EDÖ-toplam [$t_{(394)} = 0,813$, $p > .05$] elde ettikleri puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Araştırmaya ilişkin ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu ölçeği puanlarının eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler Tablo 7'de görülmektedir.

4.6. Eğitim Düzeyine Göre Elde Edilen Bulgular

Tablo 7.

Alabama Ebeveyn Davranışları ve Evlilik Doyum Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçekler ve Alt boyutlar		A		B		C		D		F	p	Anlamlı Fark
		İlkokul mezunu		Ortaokul mezunu		Lise mezunu		Üniversite ve Üzeri mezun				
		N: 138		N: 79		N: 98		N: 85				
		$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss			
AEDÖ	AEDÖ-Çİ	39,2	6,3	39	5,35	40,7	4,93	41,6	4,71	4,6	0,00*	A<D B<D
	AEDÖ-OE	25,3	3,78	25,6	3,26	25,8	3,42	26,1	2,75	1	0,39	
	AEDÖ-ZET	17,5	7,16	15,9	5,27	15,5	5,75	15,4	4,95	3,1	0,03*	A>C A>D
	AEDÖ-TD	16	3,53	15,9	4,02	15	3,01	15,3	3,7	1,6	0,19	
	AEDÖ-DC	5,86	2,31	5,27	1,98	4,93	1,83	4,74	1,69	6,6	0,00*	A>C A>D
EDÖ	EDÖ-EU	18,4	15,3	14,8	12,6	15,1	14,6	13,7	13,3	3,1	0,03*	A>D
	EDÖ-EA	2,78	2,6	2,53	2,39	2,83	2,69	2,21	2,13	1,3	0,29	
	EDÖ-TOPLAM	28,9	22,5	24	17,9	24,4	20,8	20,2	18	3,3	0,02*	A>D

*p< .05

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu; EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği, EDÖ-EU: Evlilik Uyumu Alt Boyutu, EDÖ-EA: Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu.

Tablo 7 incelendiğinde ebeveynlerin AEDÖ'nin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında ebeveynin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, ebeveynlerin, Çocukla İlgilenme [$F_{(3-396)} = 4,621, p < .05$], Zayıf Ebeveyn Takibi [$F_{(3-396)} = 3,10, p < .05$] ve Dayakla Cezalandırma [$F_{(3-396)} = 6,608, p < .05$] alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Üniversite ve üzeri programlardan mezun olan bireylerin çocukla ilgilenme puanı (41,57), ilkokul mezunu bireylerin çocukla ilgilenme puanından (39,17) ve ortaokul mezunu bireylerin çocukla ilgilenme puanından (39,04) anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. İlkokul mezunu bireylerin zayıf ebeveyn takibi davranışı puanı (17,48) lise mezunu bireylerin (15,45) ve üniversite mezunu bireylerin (15,42) zayıf ebeveyn davranışı puanından yüksektir. Ortaokul mezunu bireylerin dayakla cezalandırma puanı (5,27), lise mezunu bireylerin dayakla cezalandırma puanından (4,93) ve üniversite mezunu bireylerin dayakla cezalandırma puanından (4,74) anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Olumlu Ebeveynlik [$F_{(3-396)} = 1,003, p > .05$] ve Tutarsız Disiplin [$F_{(3-396)} = 1,592, p > .05$] alt boyutlarından elde ettikleri puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Ebeveynlerin EDÖ-Evlilik Uyumu [$F_{(3-396)} = 3,10, p < .05$] alt boyutu ve EDÖ-toplam [$F_{(3-396)} = 3,30, p < .05$] elde ettikleri puanların arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. İlkokul mezunu bireylerin evlilik doyumu toplam puanları (28,92), üniversite ve üzeri mezun olan bireylerin evlilik doyumu toplam puanından (20,22) anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. İlkokul mezunu bireylerin evlilik uyumu puanları (18,42), üniversite ve üzeri mezun olan bireylerin evlilik uyumu puanından (12,67) anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Evlilik Doyum Ölçeği ters kodlanan bir ölçek olduğundan puanların yüksek olması aslında ölçülen niteliğin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Bu da demek oluyor ki üniversite ve üzeri mezun olanların evlilik doyumu ve evlilik uyumu ilkokul mezunu olanlardan yüksek derecede anlamlı farklılık oluşturmuştur. EDÖ-Ebeveynlik Anlayışı [$F_{(3-396)} = 1,30, p > .05$] alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Araştırmaya ilişkin ebeveyn davranışları ile evlilik doyum ölçeği puanlarının evlenme tarzına göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler tablo 8'de görülmektedir.

4.7. Evlenme Tarzına Göre Elde Edilen Bulgular

Tablo 8.

Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği ve Evlilik Doyum Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Evlenme Tarzı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklem T Testi Sonuçları

Ölçekler ve Alt boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	t	df	p	
AEDÖ	AEDÖ-Çİ	Görücü usulü	252	39,26	5,77	-3,701	346	0,00**
		Tanışıp anlaşılarak	147	41,27	4,89			
	AEDÖ-OE	Görücü usulü	252	25,32	3,57	-2,838	348	0,05*
		Tanışıp anlaşılarak	147	26,26	2,99			
	AEDÖ-ZET	Görücü usulü	252	16,9	6,53	2,98	364	0,03*
		Tanışıp anlaşılarak	147	15,15	5,09			
	AEDÖ-TD	Görücü usulü	252	15,79	3,63	1,7	397	0,9
		Tanışıp anlaşılarak	147	15,17	3,4			
	AEDÖ-DC	Görücü usulü	252	5,46	2,16	2,438	348	0,015*
		Tanışıp anlaşılarak	147	4,96	1,82			
EDÖ	EDÖ-EU	Görücü usulü	252	16,93	14,44	2,289	397	0,023*
		Tanışıp anlaşılarak	147	15,44	13,93			
	EDÖ-EA	Görücü usulü	252	2,84	2,57	2,288	329	0,023*
		Tanışıp anlaşılarak	147	2,26	2,33			
	EDÖ-TOPLAM	Görücü usulü	252	26,95	20,76	2,467	397	0,014*
		Tanışıp anlaşılarak	147	21,74	19,66			

*p< .05, **p< .001

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu; EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği, EDÖ-EU: Evlilik Uyumu Alt Boyutu, EDÖ-EA: Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu.

Tablo 8 incelendiğinde ebeveynlerin AEDÖ'nin alt boyutlarından elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak adına yapılan İlişkisiz Örneklem T Testi sonuçlarına göre; ebeveynlerin, Çocukla İlgilenme [$t_{(346)} = -3,701$, $p < .05$], Olumlu Ebeveynlik [$t_{(348)} = -2,838$, $p < .05$], Zayıf Ebeveyn Takibi [$t_{(364)} = 2,98$, $p < .05$] ve Dayakla Cezalandırma [$t_{(348)} = 2,438$, $p < .05$] alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin çocukla ilgilenme puanı (41,27) görücü usulü evlenen bireylerin çocukla ilgilenme puanından (39,26) anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin olumlu ebeveynlik puanı (26,26) görücü usulü evlenen bireylerin olumlu ebeveynlik puanından (25,32) anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Görücü usulü evlenen bireylerin zayıf ebeveynlik takibi puanı (16,90) tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin zayıf ebeveynlik takibi puanından (15,15) anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Görücü usulü evlenen bireylerin dayakla cezalandırma puanı (5,46) tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin dayakla cezalandırma puanından (4,96) anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Tutarsız Disiplin [$t_{(397)} = 1,7$, $p > .05$] alt boyutunda elde ettikleri puan ortalaması arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Ebeveynlerin EDÖ-Evlilik Uyumunu [$t_{(397)} = 2,289$, $p < .05$] ve EDÖ-Ebeveynlik Anlayışı [$t_{(329)} = 2,288$, $p < .05$] alt boyutları ve EDÖ-toplam [$t_{(347)} = 2,467$, $p < .05$] elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Görücü usulü evlenen bireylerin evlilik doyumu toplam puan ortalaması (26,95) tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin evlilik doyumu toplam puan ortalamasından (21,74) anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Görücü usulü evlenen bireylerin evlilik uyumu puan ortalaması (16,93) tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin evlilik uyumu puan ortalamasından (13,54) anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Görücü usulü evlenen bireylerin ebeveynlik anlayışı puan ortalaması (2,84) tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin ebeveynlik anlayışı puan ortalamasından (2,26) anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Evlilik Doyum Ölçeği ters kodlanan bir ölçek olduğundan puanların yüksek olması aslında ölçülen niteliğin düşük olduğu anlamına gelmektedir. Bu da demek oluyor ki, tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin evlilik doyumu, evlilik uyumu ve ebeveynlik anlayışı, görücü usulü evlenen ebeveynlerden yüksek düzeyde anlamlıdır. Araştırmaya ilişkin ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu ölçeği puanlarının evlilik süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair bilgiler tablo 9'da görülmektedir.

4.8. Evlilik Süresine Göre Elde Edilen Bulgular

Tablo 9.

Alabama Ebeveyn Davranışları ve Evlilik Doyumu Ölçeği Puanlarının Ebeveynin Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçekler ve Alt boyutlar		A 0-10 yıl		B 11-20 yıl		C 21-30 yıl		F	p
		N: 117		N: 242		N: 29			
		$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss		
AEDÖ	AEDÖ-Çİ	39,98	5,16	39,97	5,62	39,84	6,87	0,008	0,992
	AEDÖ-OE	25,7	3,22	25,65	3,41	25,41	3,8	0,083	0,92
	AEDÖ-ZET	16,35	5,41	16,09	6,32	17,05	7,45	0,342	0,71
	AEDÖ-TD	15,64	3,24	15,46	3,75	16,97	2,86	2,349	0,097
	AEDÖ-DC	5,32	1,8	5,29	2,08	5,38	2,85	0,036	0,964
EDÖ	EDÖ-EU	14,45	14,83	15,54	14,12	18,31	11,72	0,786	0,457
	EDÖ-EA	2,69	2,48	2,54	2,51	3	2,32	0,883	0,414
	EDÖ-TOPLAM	23,49	20,91	24,81	20,37	28,75	17,6	0,493	0,611

AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu; EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği, EDÖ-EU: Evlilik Uyumu Alt Boyutu, EDÖ-EA: Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu.

Tablo 9 incelendiğinde ebeveynlerin AEDÖ'nin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında ebeveynin evlilik süresi değişkenine göre bir fark olup olmadığına ilişkin yapılan İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, ebeveynlerin Çocukla İlgilenme [$F_{(2-385)} = 0,008$, $p > .05$], Olumlu Ebeveynlik [$F_{(2-385)} = 0,083$, $p > .05$], Zayıf Ebeveyn Takibi [$F_{(2-385)} = 0,342$, $p > .05$], Tutarsız Disiplin [$F_{(2-385)} = 2,349$, $p > .05$] ve Dayakla Cezalandırma [$F_{(2-385)} = 0,036$, $p > .05$] alt boyutlarından elde ettikleri puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Ebeveynlerin EDÖ-Evlilik Uyumu [$F_{(2-385)} = 0,786$, $p > .05$] ve EDÖ-Ebeveynlik Anlayışı [$F_{(2-385)} = 0,883$, $p > .05$] alt boyutlar ve EDÖ-toplam [$F_{(2-385)} = 0,493$, $p > .05$] elde ettikleri puanların ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Araştırmaya ilişkin ebeveyn davranışlarının evlilik doyumları ile olan ilişkisi tablo 10'da görülmektedir.

4.9. Ebeveyn Davranışları ve Evlilik Doyumuna Dair Elde Edilen Bulgular

Tablo 10.

Ebeveyn Davranışlarının Kişilerin Evlilik Doyumları İle Olan İlişisini Belirlemek Adına Yapılan Basit Doğrusal Korelasyon Analizi Sonuçları

	1.EDÖ- Toplam	2.EDÖ- EU	3.EDÖ- EA	4.AEDÖ- Çİ	5.AEDÖ- OE	6.AEDÖ- TD	7.AEDÖ- ZET	8.AEDÖ- DC
1.EDÖ- Toplam	1	0,978**	0,726**	-0,315**	-0,266**	0,110*	0,248*	0,365**
2. EDÖ- EU		1	0,644**	-0,306**	-0,242**	0,106*	0,225**	0,340**
3. EDÖ- EA			1	-0,263**	-0,241**	0,109*	0,198**	0,292**
4. AEDÖ- Çİ				1	0,655**	-0,071	-0,445**	-0,368**
5. AEDÖ- OE					1	-0,028	-0,408**	-0,244**
6. AEDÖ- TD						1	0,274**	0,142**
7. AEDÖ- ZET							1	0,443**
8. AEDÖ- DC								1

*p< .05; **p< .001; n=400

EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği, EDÖ-EU: Evlilik Uyumu Alt Boyutu, EDÖ-EA: Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu; AEDÖ: Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği, AEDÖ-Çİ: Çocukla İlgilenme Alt Boyutu, AEDÖ-OE: Olumlu Ebeveynlik Alt Boyutu, AEDÖ-ZET: Zayıf Ebeveyn Takibi Alt Boyutu, AEDÖ-TD- Tutarsız Disiplin Alt Boyutu, AEDÖ-DC: Dayakla Cezalandırma Alt Boyutu

Tablo 10’da ebeveyn davranışları ile kişilerin evlilik doyumları arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal korelasyon işlemine göre, EDÖ toplam puanları ile AEDÖ-Çİ ($r = -0,315$, $p < 0,001$) ve AEDÖ-OE ($r = -0,266$, $p < 0,001$) arasında negatif yönde ve anlamlı; AEDÖ-TD ($r = 0,110$, $p < 0,05$), AEDÖ-ZET ($r = 0,248$, $p < 0,05$) ve AEDÖ-DC ($r = 0,365$, $p < 0,001$) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Evlilik Doyumu Ölçeği tersten kodlanan bir ölçek olduğu için yüksek puan aslında o niteliğin düşük olduğunu göstermektedir. Basit doğrusal korelasyon işlemine göre; Evlilik Doyumu arttıkça Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik davranışları artmaktadır. Evlilik Doyumu azaldıkça Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma davranışları artmaktadır.

EDÖ- EU alt boyutu puanları ile AEDÖ-Çİ ($r = -0,306$, $p < 0,001$) ve AEDÖ-OE ($r = -0,242$, $p < 0,001$) arasında negatif yönde ve anlamlı; AEDÖ-TD ($r = 0,106$, $p < 0,05$), AEDÖ-ZET ($r = 0,225$, $p < 0,001$) ve AEDÖ-DC ($r = 0,340$, $p < 0,001$) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Evlilik Doyumu Ölçeği tersten kodlanan bir ölçek olduğu için yüksek puan aslında o niteliğin düşük olduğunu göstermektedir. Basit doğrusal korelasyon işlemine göre Evlilik Uyumu arttıkça Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik davranışları artmaktadır. Evlilik Uyumu azaldıkça Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma davranışları artmaktadır.

EDÖ-EA alt boyutu puanları ile AEDÖ-Çİ ($r = -0,263$, $p < 0,001$) ve AEDÖ-OE ($r = -0,241$, $p < 0,001$) arasında negatif yönde ve anlamlı; AEDÖ-TD ($r = 0,109$, $p < 0,05$), AEDÖ-ZET ($r = 0,198$, $p < 0,001$) ve AEDÖ-DC ($r = 0,292$, $p < 0,001$) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Evlilik Doyumu Ölçeği tersten kodlanan bir ölçek olduğu için yüksek puan aslında o niteliğin düşük olduğunu göstermektedir. Basit doğrusal korelasyon işlemine göre Ebeveynlik Anlayışı arttıkça Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik davranışları artmaktadır. Ebeveynlik Anlayışı azaldıkça Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma davranışları artmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Cinsiyete Göre Bulguların Tartışılması

Anne babaların Ebeveyn Davranışları alt ölçeklerinden Çocukla İlgilenme ve Zayıf Ebeveyn Takibi alt boyutları cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Fakat Olumlu Ebeveynlik, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma alt boyutları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Anneler babalara göre daha fazla çocukla ilgilenme davranışı sergilemektedir. Babalar ise annelere göre daha fazla zayıf ebeveyn takibi davranışı göstermektedir. Araştırma sonucunu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Vazquez ve ark. (2019) Meksika popülasyonunda kadınların çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışlarının erkeklerden fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Robert (2009) kadınların olumlu ebeveynlik davranışının erkeklerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Erkekler için üç olumsuz alt ölçeğin (Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma) hepsinde puanlar daha yüksek çıkmıştır. Benzer şekilde, ikinci pozitif alt boyut olan Çocukla ilgilenme davranışı kadınlarda erkeklere göre daha yüksektir ancak anlamlı düzeyde değildir. Escribano ve ark. (2013) İspanyol çocukların üzerinde APQ Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği nin psikometrik özelliklerini ve faktör yapısını analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışmasında cinsiyet farklılıklarının ebeveyn davranışları ile anlamlı farklılığı bulunmamıştır. Sadece erkekler ‘Zayıf ebeveyn Takibi’ alt boyutunda kadınlardan yüksek puan almıştır. Servera ve ark. (2015) çalışmanın amacı Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğini İtalyan nüfusuna uyarlama çalışmasıdır. Babalar ve anneler arasında negatif ebeveyn davranışları açısından bir fark yoktur, ancak olumlu ebeveynlikte annelerin puanları daha yüksektir. Benedetto ve Ingrassia (2015) evlilikteki çatışma biçimleri ve ebeveyn davranışları ebeveynin cinsiyetine bağlı olarak değişmektedir. Anneler için yıkıcı çatışma biçimleri (şiddet ve saldırganlık)

Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeğinin alt boyutu Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik ile negatif yönde, Tutarsız Disiplin alt boyutu ile pozitif yönde ilişkilidir. Babalar için uzlaşma, kaçınma ve saldırı, Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik ile olumlu yönde ilişkilidir. Araştırmanın desteklenmediği çalışmalar daha azdır. Mazefsky ve Farrell (2005) çalışmasında ebeveyn davranışlarının kadınlar ve erkekler üzerinde anlamlı ilişkisi bulunmamıştır.

Türkiye’de bu ölçeğin uyarlama çalışması yeni olduğundan yurt içinde karşılaştırma ve atıf yapılacak bir araştırma yoktur. Yurt dışında da çalışmanın çıkan sonucu destekleyen ve desteklemeyen örnekler verilmiştir. Annelerin çocukla ilgilenme davranışlarının babalardan yüksek çıkmasının sebebi, kadın popülasyonunun çoğunluğunun çalışmaması olabilir. Büyük çoğunluğu çalışmayan popülasyonun çocuğuyla ilgilenme, çocuğun ihtiyaçlarını giderme ve çocuğun problem yaşadığı durumda hemen ilk müdahaleyi kendisinin yapacak uygun ortam ve koşulların olması çocukla ilgilenme davranışlarının annelerde yüksek çıkmasının sebebi olabilir. Ayrıca çalışan annelerde de çocukla ilgilenmenin annenin ana görevi olduğu toplumsal baskısı annenin çalışsa dahi çocukla ilgilenme davranışının yüksek olması sebeplerinden olabilir. Birey yaşama gelince ilk bilgileri ailesinden özellikle de annesinden alır. Anne, çocuğun yol göstericisi ve ona ışık tutanıdır ve anne davranışlarını karşılık beklemeden doğal sevgisiyle yapar. Annenin çocuğun üzerinde olan büyük etkisi de buradan kaynaklanır. Babanın sevgisini ise ilkeler ve umutlar belirler (Çiftçi, 1991). Anne babanın çocuğa olan bakış açıları da çocukla ilgilenme davranışlarının annelerde yüksek çıkmasının sebebi olabilir. Babaların annelere göre daha yüksek düzeyde zayıf ebeveyn takibi sergileme sebebi, yukarıdaki açıklamalara benzer şekilde, baba çalışan ve günün çoğunu işte geçiren ebeveyndir. Çocukla ilgilenmeye zamanının olmaması söz konusu olabilir. Ayrıca babaların ev içindeki durumlardan daha az haberi olmalı toplumsal normu da babaların çocuklarının yaptıklarından habersiz olmalarının ve çocuğun takibinin yetersiz olmasının sebebi olabilir.

Evlilik doyumu alt boyutlarının anne ve baba açısından incelendiğinde: babaların ebeveynlik anlayışı annelerin ebeveynlik anlayışından anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Evlilik doyumu toplam puanı, evlilik uyumu alt boyutu cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Literatürde çalışmayı destekleyen çalışmalar mevcuttur: Çıtışlı Turgut (2018), Uçar (2018), Yanar Güngör (2019), Altun (2015), Çelik (2006), Çavuşoğlu (2011), Berk (2009), Güven (2005), Çağ ve Yıldırım (2013),

Yıldız (2018), Sarı (2012), Taşköprü (2013), Yıldız (2013), Demiray (2006), Erden (2016), Döner (2015), Turanlı (2010), Özaydınlık (2014), Kılıç (2017), Bildirici (2016) çalışmalarında kadın ve erkeklerin evlilik doyumu arasında farklılık gözlenmemiştir. Bu durumun tam tersi sonuçlar da mevcuttur: Tozan (2018), Aktürk (2006) ve Çınar (2008), Çağ (2011), Şentürk (2018) araştırmasında evlilik doyumu cinsiyete göre farklılaşmaktadır ve erkeklerin evlilik doyumu kadınlarınkinden fazladır. Anar (2011) ise çalışmasında kadınların evlilik doyumlarının erkeklerin evlilik doyumlarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu bulmuştur. Ebeveynlik anlayışı alt boyutu ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye dair sorumluluklardan kaynaklanan anlaşmazlıkları ve bunların ilişkiye yansımaları ölçmektedir (Canel, 2007). Babaların ebeveynlik anlayışının annelerden fazla olması, babaların annelere göre çocuk yetiştirmede sorumluluk aldıklarına dair inançlarının olduğunu, çocuklarla iletişiminin yeterli olarak algılandığını ve çocuk yetiştirirken anlaşmazlıkların daha az olduğu şeklinde yorumlanabilir. Erkekler baba olmanın kendilerini daha çok olgunlaştıracağına ve sorumluluk sahibi yapacağına inanırlar (İşmen Gazioğlu, 2017). Bu durumdan da dolayı babaların ebeveynlik anlayışı annelerden yüksek çıkmış olabilir.

5.2. Yaşa Göre Bulguların Tartışılması

Anne babaların Ebeveyn Davranışları alt boyutları: Çocukla İlgilenme, Olumlu Ebeveynlik, Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma davranışları ebeveynlerin yaşına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Eminoğlu (2007) 4-5 yaş çocukların sosyal davranışları ile ebeveynlerin davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Annelerin ayrıcalıklardan yoksunlaştırma alt boyutunda yaşa göre anlamlı fark bulunurken, babaların amaçlara ulaşmada yardımcı olma, tutarlı disiplin ve başarı için baskı boyutlarında yaşa göre anlamlı farklılık çıkmıştır. Anne babaların ebeveyn davranışlarının yaşa göre farklılık göstermeme sebebi, anne babaların yaşlarının ilerlemesine rağmen çocuklarına sergiledikleri ebeveyn davranışları benzerlik gösteriyor olabilir.

Evlilik doyumu ve alt boyutları açısından incelendiğinde Anne babaların Evlilik Doyumu toplam puanı, Evlilik Uyumu ve Ebeveynlik Anlayışı alt boyutları ebeveynlerin yaşına göre anlamlı bir fark göstermemektedir. Literatürde bu durumu destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar mevcuttur. Şentürk (2018), Güven (2005),

Berk (2009), Uçar (2018), Altun (2015), Çınar (2008), Anar (2011), Çağ (2011), Yıldız (2013), Gürsoy (2004), Turanlı (2010), Kılıç (2017) çalışmasında yaş değişkeninin evlilik doyumunu yordamadığı sonucuna varmıştır. Tezer (1994), Tozan (2018), Baş (2018), Yıldız (2018), Öztahtacı (2017), Taşköprü (2013), Demiray (2006), Özaydınlık (2014) ve Bildirici (2016) çalışmalarında yaş ilerledikçe evlilik doyumunun arttığını bulmuştur. Anne babaların kaç yaşında oldukları evlilik süresi değişkeninden bağımsız analiz edilmesi anlamlı farklılık çıkmamasının sebebi olabilir.

5.3. Eşlerin Arasındaki Yaş Farkı Değişkenine Göre Bulguların Tartışılması

Anne babaların Ebeveyn Davranışları alt boyutları: Çocukla İlgilenme, Olumlu Ebeveynlik, Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma eşler arasındaki yaş farkına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Literatürde ebeveyn davranışları ile eşler arasındaki yaş farkını çalışan araştırmaya rastlanmamıştır.

Evlilik doyumu ve alt boyutları yaş farkı açısından incelendiğinde Evlilik Doyumu toplam puanı, Evlilik Uyumu ve Ebeveynlik Anlayışı alt boyutları eşlerin arasındaki yaş farkına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürde bu çalışmayı doğrulayan çalışmalar mevcuttur. Çağ (2011), Çağ ve Yıldırım (2013), Kılıç (2017) yaptığı çalışmada evli bireylerin eşleri arasındaki yaş farkının evlilik doyumunu yordamadığı sonucuna varılmıştır. Erden (2016) ise eşler arasındaki yaş farkı ile evlilik doyumu arasında negatif yönlü bir korelasyon olmasına rağmen bu ilişkinin anlamlı olmadığını bulmuştur. Ovalı (2010) farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırdığı çalışmasında, eşler arasındaki yaş farkının artmasının çatışmaların artmasına sebep olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yaş farkının fazla olması aile yaşam döngüsünde bulundukları aşamayı, hayata bakış açılarını etkileyeceğinden eşlerin uyumunu zorlaştırabilecek etmen olarak değerlendirilebilir (Günayer Şenel, 2017). Evlilik doyumunun eşlerin arasındaki yaş farkına göre farklılaşmaması eşler arasındaki yaş farkı ne olursa olsun bireyler evliliklerinden benzer düzeylerde doyum almakta ve evliliklerinden doyum istemektedirler. Önemli olan yaş farkı değil, eşlerin birbiriyle anlaşması ve iletişim kurmaları olabilir.

5.4. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Bulguların Tartışılması

Anne babaların Ebeveyn Davranışları alt ölçeklerinden Çocukla İlgilenme, Dayakla Cezalandırma ve Zayıf Ebeveyn Takibi alt boyutları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Üniversite ve üzeri programlardan mezun olan bireylerin çocukla ilgilenme davranışı, ilkokul ve ortaokul mezunu bireylerin çocukla ilgilenme davranışından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. İlkokul mezunu bireylerin zayıf ebeveyn takibi davranışı lise mezunu bireylerin ve üniversite mezunu bireylerin zayıf ebeveyn takibi davranışından yüksektir. Ortaokul mezunu bireylerin dayakla cezalandırma davranışı, lise ve üniversite mezunu bireylerin dayakla cezalandırma davranışından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Fakat Olumlu Ebeveynlik ve Tutarsız Disiplin alt boyutları eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Badahdah ve Le (2016) ebeveynlerin eğitim düzeyinin Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği üzerindeki etkisini incelenmiştir. Ebeveynleri iki gruba ayrılmıştır: lisans derecesine sahip ebeveynler (% 42.5) ve bir üniversite derecesinden düşük ebeveynler (% 57.5). Lisans Derecesi veya daha yüksek olan ebeveynlerin, Lisans derecesinden daha düşük eğitim düzeyindeki anne-babalardan Dayakla Ceza ve Tutarsız Disiplin alt boyutlarını daha az uyguladığı bulunmuştur. Elgar ve ark (2007) araştırmasında anne babanın eğitim düzeyi ile ebeveyn davranışları arasında farklılık bulunmamıştır. Hawess ve Dadds (2006) çalışmasında ebeveyn davranışları ile eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Üniversite ve üzeri programlardan mezun olan bireylerin çocukla ilgilenme davranışının, ilkokul ve ortaokul mezunu bireylerin çocukla ilgilenme davranışından anlamlı düzeyde yüksek çıkmasının sebebi, belirli düzeyde eğitim almış kişilerin çocuklarının ihtiyaçlarını görmede ve anlamada daha olgun oldukları ve çocuklarının ihtiyaçlarına cevap vermek için kendilerini geliştirmeye açık görüşe sahip olmalarından kaynaklanıyor olabilir. İlkokul mezunu bireylerin zayıf ebeveyn takibi davranışının lise mezunu ve üniversite mezunu bireylerin zayıf ebeveyn davranışından yüksek olmasının sebebi, ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça çocuklarının takibine yönelik davranışların daha önemli olduğunu düşünmeleri etkili olabilir. Ortaokul mezunu bireylerin dayakla cezalandırma davranışının, lise mezunu ve üniversite mezunu bireylerin dayakla cezalandırma davranışından yüksek çıkmasının sebebi, eğitim seviyesinin arttıkça bireylerin olumlu disiplin yöntemlerini uygulamayı tercih etmeleri olabilir.

Ebeveynlerin evlilik doyumu ve alt ölçeklerine bakıldığında, anne babaların Evlilik Doyumu ölçeği Ebeveynlik Anlayışı alt boyutunda eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Evlilik Doyumu toplam puanı ve Evlilik Uyumu alt boyutları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Üniversite mezunu bireylerin evlilik doyumu ve evlilik uyumu ilkökul mezunlarının evlilik doyumu ve evlilik uyumundan daha yüksektir. Literatürdeki eğitim düzeyi değişkeni ile yapılan çok sayıda çalışma mevcuttur. Gürsoy (2004) çalışmasında kadınların eğitim düzeyi arttıkça evlilik uyumunun yükseldiği sonucuna ulaşmıştır. Özaydınlık (2014) ve Bildirici (2016) Evli çiftlerin eğitim düzeyi arttıkça evlilik uyumu artmaktadır. Yanar Güngör (2019)'ün çalışmasında eğitim seviyesinde lisans mezunu evli bireylerin evlilik doyumunun, ön lisans mezunu evli bireylerin evlilik doyumundan anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu ortaya koyulmuştur. Anar (2011) çalışmasında lisans üstü eğitim derecesine sahip bireylerin evlilik doyumları, üniversite ile ortaöğretim ve altı kurumlardan mezun olan bireylerin evlilik doyumlarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu ve eşleri lisans üstü eğitim derecesine sahip bireylerin evlilik doyumları, eşleri ortaöğretim ve altı kurumlardan mezun olan bireylerin evlilik doyumlarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun tam tersi sonuca ulaşan çalışmalar da vardır. Çağ ve Yıldırım (2013) çalışmalarında evlilik doyumu ile eğitim düzeyi değişkeni arasında ters yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani eğitim düzeyi arttıkça evlilik doyumu azalmaktadır. Yıldız (2013) araştırmasına göre eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin evlilik doyumunun eğitim durumu düşük olan bireylere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tozan (2018), Şentürk (2018), Altun (2015), Çınar (2008), Çelik (2006), Çavuşoğlu (2011), Çağ (2011), Yıldız (2018), Öztahtacı (2017), Taşköprü (2013), Turanlı (2010), Kılıç (2017) çalışmasında eğitim durumu evlilik doyumu üzerinde farklılık yaratmamıştır. Üniversite mezunu bireylerin evlilik doyumu ve evlilik uyumu ilkökul mezunlarının evlilik doyumu ve evlilik uyumundan daha yüksek olmasının sebebi, eğitim düzeyi arttıkça eşlerin sağlıklı iletişim kurması ve ben dilini doğru kullanması, birbirlerini daha iyi anlamaları, evlilikle ilgili karşılaştıkları sorunları yapıcı şekilde alternatif yollarla çözebilmeleri ve uzlaşma sağlayabilmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Eğitim seviyesiyle birlikte daha farkındalığa sahip bir düşünce yapısına sahip olan bireyler evliliklerinde yardım arama ve çözüm arayışına girme çabasında olduğundan kaynaklanabilir.

5.5. Evlilik Tarzı Değişkenine Göre Bulguların Tartışılması

Anne babaların Ebeveyn Davranışları alt ölçeklerinden Çocukla İlgilenme, Olumlu Ebeveynlik, Zayıf Ebeveyn Takibi ve Dayakla Cezalandırma alt boyutları evlilik tarzı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışları görücü usulü evlenen bireylerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Görücü usulü evlenen bireylerin zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezalandırma davranışları tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezalandırma davranışlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Fakat Tutarsız Disiplin davranışı evlilik tarzı değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışı görücü usulü evlenen bireylerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveynlik davranışından anlamlı düzeyde yüksek çıkmasının sebebi, tanışıp anlaşılarak evlenen bireyler kendilerinin seçtiği ve zaman içerisinde kişilik özelliklerini, huylarını tanıdığı bireyler ile evlenmektedir. Ortak anlayış ve görüşe sahip olmasalar bile birbirlerinin özelliklerini çözüp önceden önlem almış ve kuralları beraber koyup çocuk yetiştirmeye dair fikir birliğinde olmuş olabilirler. Görücü usulü evlenen bireylerin zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezalandırma davranışlarının tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezalandırma davranışından anlamlı düzeyde yüksek çıkmasının sebebi, aileleri aracılığıyla evlenen bireylerin birbirlerini görece az tanımaları ve çocuklarına dair uygulamaya konulacak davranışlar ve stillerin farklılık göstermesi neden olmuş olabilir.

Ebeveynlerin evlilik doyumu ve alt boyutlarına bakacak olursak, anne babaların Evlilik Doyumu, evlilik uyumu ve ebeveynlik anlayışları ile evlilik tarzı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin evlilik doyumu, evlilik uyumu ve ebeveynlik anlayışları görücü usulü evlenen bireylerin evlilik doyumu, evlilik uyumu ve ebeveynlik anlayışlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Baş (2018) çalışmasında flört ederek evlenen bireylerin görücü usulüyle evlenen bireylere göre evlilik doyumu daha yüksek çıkmıştır. Yanar Güngör (2019) evlenme biçimine göre aşk evliliği yapan evli bireylerin evlilik doyumunun mantık evliliği ve görücü usulüyle evlenenlerin evlilik doyumundan anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu bulunmuştur. Uçar (2018) evlilik doyumu ölçeğinin alt boyutları olan; evlilik uyumu, öfke, eşin ailesiyle iletişim ve ekonomik anlayış boyutları puanları eşle tarzına göre anlamlı farklılık

yaratmamaktadır. Yıldız (2013), Bildirici (2016) ve Özaydınlık (2014) anlaşılarak, kendi karar vererek evlenenlerin görücü usulü ile evlenenlere göre evlilik doyumu daha yüksek bulunmuştur. Altun (2015), Berk (2009), Çağ (2011), Yıldız (2018), Özahtacı (2017), Ayer Darcan (2016), Demiray (2006), Döner (2015), Polat (2006), Gürsoy (2004), Kılıç (2017), Kublay ve Oktan (2015) çalışmalarında evlilik tarzının evlilik doyumu ile ilişkili olmadıklarını bulmuştur. Güren (2017) anlaşılarak evlenen çiftlerin evlilik uyumları aracı vasıtası ile evlenen çiftlerin evlilik uyumlarından daha yüksek sonuç vermiştir fakat anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Tanışarak ve anlaşılarak evlenen bireylerin evlilik doyumu ve evlilik uyumu, görücü usulü evlenen bireylerin evlilik doyumu ve evlilik uyumundan anlamı düzeyde yüksektir. Günümüz şartlarındaki genel yargı, bireylerin kendi seçtikleri ve ilgi duydukları kişilerle evlenmelerinin daha uyumlu evlilikler oluşturacağı yönündedir (Kublay ve Oktan, 2015). Tanışıp evlenen bireylerin birbirlerinin kişilik özellikleri ve huylarına hakim olması evlilik doyumunun düşmesinin en baştan önünü kesmiş olabilir.

5.6. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Bulguların Tartışılması

Anne babaların Ebeveyn Davranışları alt boyutları: Çocukla İlgilenme, Olumlu Ebeveynlik, Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma evlilik süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Literatürde ebeveyn davranışlarının evlilik süresi değişkenine bağlı olarak değişip değişmediğini çalışan araştırmaya rastlanmamıştır.

Anne babaların Evlilik Doyumu toplam puanı, Evlilik Uyumu ve Ebeveynlik Anlayışı alt boyutları evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir fark göstermemektedir. Yanar Güngör (2019), Şentürk (2018), Berk (2009), Altun (2015), Çelik (2006), Çınar (2008), Çavuşoğlu (2011), Çağ (2011), Çağ ve Yıldırım (2013), Yıldız (2013), Döner (2015), Gürsoy (2004), Kılıç (2017), Ovalı (2010) çalışmalarında evli bireylerin evli olma süresine göre evlilik doyumlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Tozan (2018) çalışmasında evlilik süresi 0-5 yıl olanların 6 yıl ve üstü evlilik süresine sahip olanlara göre evlilik doyumu anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur. Uçar (2018) evlilik doyumu ölçeğinin alt boyutları olan; evlilik uyumu, öfke, eşin ailesiyle iletişim ve ekonomik anlayış ve ebeveynlik anlayışı alt boyutları evlilik süresi değişkenine göre anlamlı farklılık yaratmamaktadır. Genel evlilik doyumu evlilik

süresi değişkenine göre farklılık göstermektedir. 0-5 yıl arası evli olan katılımcıların evlilik doyumu; 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri evli olan katılımcıların evlilik doyumundan düşük olduğu belirlenmiştir. Güren (2017) Evlilik süresi değişkenine göre en yüksek evlilik uyum düzeyinin ilk 5 yıllık süreçte olduğu, 6 ile 15 yıl arasında evlilik uyumunda düşüş yaşandığı ve 16 ile 25 yılları arasında evliliğin ilk 5 yılındakinden daha az olmak üzere uyumun arttığı sonucu elde edilmiştir. Yıldız (2018) 1 yıldan az evli olan bireylerin evlilik doyumlarının 16 yıl ve üzeri evli olan bireylerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Taşköprü (2013) çalışmasında evlilik doyumu ile evlilik süresi açısından ters yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur. Demiray (2006) çalışmasında evlilik uyumunun ilk 10 yıldan sonra azaldığı 16- 20 yıl arasında ise yeniden arttığı görülmüştür. Özaydınlık (2014) evli çiftlerin evlilik süresi arttıkça evlilik uyumunun azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Bildirici (2016) evlilik süresi arttıkça evlilik uyumunun arttığı sonucuna ulaşmıştır. Evlilik doyumu, ebeveynlik anlayışı ve evlilik uyumu alt boyutlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşmama sebebi, evli bireyler süreç içerisinde farklı rollere girmekte ve bunlara uyum sağlanmaktadır. Evliliğin ilk yılları karı-koca olma durumuna alışmaya, eş olarak davranmaya uyum sağlamaya ve birbirlerinin özelliklerine adapte olmaya çalışarak geçmektedir. Sonrasında çocuğun varlığına uyum, çocuğun okul macerası, çocukların evden uzaklaşması gibi süreç içerisindeki birçok değişime adapte olmaya çalışan anne ve babanın evlilik yıllarına göre doyumun farklılaşmaması normal kabul edilebilir.

5.7. Ebeveyn Davranışları ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Araştırma kapsamında yapılan korelasyon analizi sonucunda şu bulgular elde edilmiştir:

1- Evlilik Doyumu arttıkça Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik davranışları artmaktadır. Evlilik Doyumu azaldıkça Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma davranışları artmaktadır.

2- Evlilik Uyumu arttıkça Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik davranışları artmaktadır. Evlilik Uyumu azaldıkça Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma davranışları artmaktadır.

3- Ebeveynlik Anlayışı arttıkça Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik davranışları artmaktadır. Ebeveynlik Anlayışı azaldıkça Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma davranışları artmaktadır.

Araştırma sonucu incelendiğinde ebeveyn davranışlarının olumlu 2 boyutu evlilik doyumunun artması ile artmaktadır. Ebeveyn davranışlarının olumsuz 3 boyutu da evlilik doyumunun azalmasıyla ilişkili çıkmıştır.

Anne babaların ebeveyn davranışları ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki çıkmıştır. Bu sonuçlar beklenen ve istenilen yöndedir. Literatürde çocukların sosyal beceri gelişiminin, çocuk yetiştirme ortamından etkilendiğine dair çalışma (NICHD Early Child Care Research Network, 2002), çocukların sosyal uyumları ile anne babanın evlilik çatışmasının etkilerine dair çalışma (Güngören 2011), çocukluk ve ergenlik döneminde suçluluk davranış bozuklukları gibi davranışların ebeveyn davranışları ile ilişkili olduğu çalışma (Gross, Fleming, Mason ve Haggerty, 2015) madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde anne babanın birlikteliğini düşük olduğuna ve ebeveynlerinin çift uyumunun düşük olduğu çalışma (Öngel Atar, Yalçın, Uygun, Çiftçi Demirci, Erdoğan, 2016) çocuk davranış bozuklukları ile evlilik doyumu arasında ilişki olduğuna dair çalışma (Jouriles, Bourg ve Farris, 1991) bulunmaktadır. Bu çalışmalardan da anlaşılacağı üzere çocuk davranışları evlilik doyumundan ve ebeveyn davranışlarından etkilenmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

6.1.Sonuç

6.1.1.Ebeveyn Davranışlarının Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Sonuçları

1. Ebeveyn davranışlarından Çocukla İlgilenme ve Zayıf Ebeveyn Takibi anne ve baba olma durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Annelerin çocukla ilgilenme davranışı babalardan daha fazla, babaların zayıf ebeveyn davranışı annelerden daha fazladır. Olumlu Ebeveynlik, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Ceza anne ve baba olma durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

2. Ebeveyn davranışlarının 5 alt boyutunda da anne babaların yaş değişkeni anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

3. Ebeveyn davranışlarının 5 alt boyutunda da anne babalar arasındaki yaş farkı değişkeni anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

4. Ebeveyn davranışlarından Çocukla İlgilenme, Zayıf Ebeveyn Takibi ve Dayakla Ceza davranışları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Üniversite ve üzeri programlardan mezun olan bireylerin çocukla ilgilenme davranışı, ilkökul mezunu bireylerin çocukla ilgilenme davranışından ve ortaokul mezunu bireylerin çocukla ilgilenme davranışından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. İlkokul mezunu bireylerin zayıf ebeveyn takibi davranışı lise mezunu bireylerin ve üniversite mezunu bireylerin zayıf ebeveyn davranışından yüksektir. Ortaokul mezunu bireylerin dayakla cezalandırma davranışı, lise mezunu bireylerin dayakla cezalandırma davranışından ve üniversite mezunu bireylerin dayakla cezalandırma davranışından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Olumlu Ebeveynlik ve

Tutarsız Disiplin davranışları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

5. Ebeveyn davranışlarından Çocukla İlgilenme, Olumlu Ebeveynlik, Zayıf Ebeveyn Takibi ve Dayakla Ceza evlilik tarzı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveyn davranışları görücü usulü evlenen bireylerin çocukla ilgilenme ve olumlu ebeveyn davranışlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Görücü usulü evlenen bireylerin zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezalandırma davranışları tanışıp anlaşılarak evlenen bireylerin zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezalandırma davranışlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Tutarsız Disiplin davranışı evlilik tarzı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

6. Ebeveyn davranışlarının 5 alt boyutunda da evlilik süresi değişkeni anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

6.1.2.Evlilik Doyumunun Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Sonuçları

1. Evlilik Doyumunun alt boyutu olan Ebeveynlik Anlayışı anne ve baba olma durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Babaların ebeveynlik anlayışı annelerden yüksektir. Evlilik doyumu ve Evlilik Uyumunu alt boyutu anne ve baba olma durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

2. Evlilik Doyumunun alt boyutu olan Evlilik Uyumunu ve Ebeveynlik Anlayışı ile Evlilik Doyumu anne babaların yaş değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

3. Evlilik Doyumunun alt boyutları olan Evlilik Uyumunu ve Ebeveynlik Anlayışı ile Evlilik Doyumu bireylerin eşleri arasındaki yaş farkı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

4. Evlilik Doyumunun alt boyutu olan Evlilik Uyumunu ve Evlilik doyumu bireylerin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Üniversite mezunu bireylerin evlilik doyumu ve evlilik uyumu ilköğretim mezunlarının evlilik doyumu ve evlilik uyumundan daha yüksektir. Ebeveynlik Anlayışı alt boyutu bireylerin eğitim düzeyi değişkenine durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

5. Evlilik Doyumu, Evlilik Uyumunu ve Ebeveynlik Anlayışı evlilik tarzı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Tanışarak ve anlaşılarak evlenen

bireylerin evlilik doyumu evlilik uyumu ve ebeveynlik anlayışı görücü usulü evlenen bireylerin evlilik doyumu, evlilik uyumu ve ebeveynlik anlayışından anlamlı düzeyde yüksektir.

6. Evlilik Doyumunun alt boyutu olan Evlilik Uyumu ve Ebeveynlik Anlayışı ile Evlilik Doyumu evlilik süresi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

6.1.3.Ebeveyn Davranışlarının Evlilik Doyumu İle Arasındaki İlişkinin Sonuçları

Ebeveyn davranışlarının olumlu boyutları olan Çocukla İlgilenme ve Olumlu Ebeveynlik davranışları evlilik doyumu ile pozitif yönde anlamlı ilişkili, ebeveyn davranışlarının olumsuz boyutları olan Zayıf Ebeveyn Takibi, Tutarsız Disiplin ve Dayakla Cezalandırma davranışları ile evlilik doyumu negatif yönde anlamlı ilişkilidir.

6.2. Öneriler

Bu çalışma sonucunda araştırma sonuçlarından yola çıkılarak araştırmacılara aşağıdaki öneriler sunulabilir.

1. Bu araştırmanın Gaziantep ili Şahinbey ilçelerine bağlı 7 farklı ilkokulda çocuğu olan 400 tane ebeveyne yapılmış olması, sonuçların genellenebilmesi açısından sınırlılık oluşturduğu için sonraki çalışmalarda daha geniş örneklem grubuyla çalışılmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

2. Araştırma sonuçlarında ebeveyn davranışlarının olumsuz alt boyutlarıyla evlilik doyumunun negatif düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Bireylerin evliliklerinden doyum sağlamaları ebeveyn davranışlarını etkilemektedir. Öncelikle anne babalara sağlıklı ebeveyn davranışlarına bilgilendirme yapılabilir. Ebeveyn davranışlarının çocuğun hayatın önemli bir rolünün olduğuna dair bilgilendirmeler yapılabilir. Ayrıca evlilik doyumunu artıracak grup çalışmaları, evliliğe dair eğitimler de düzenlenebilir.

3. Araştırma sonunda babaların zayıf ebeveyn takibi davranışının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babaları ebeveyn olma sürecine dahil edecek çalışmalar yapılabilir.

4. Dayakla cezalandırma davranışı eğitim düzeyi arttıkça azalmaktadır. Bu sonuca göre eğitim düzeyi düşük anne babalara çocuk davranışları ve olumlu disiplin yöntemleri ile ilgili eğitim verilebilir.

5. Görücü usulü evlenen bireylerin zayıf ebeveyn takibi ve dayakla cezalandırma ebeveyn davranışları fazla çıkmıştır. Bu sonuca göre görücü usulü evlenen bireylere çocukların eğitimi ile ilgili daha fazla eğitim verilebilir.

6. Evlilik doyumu ve evlilik uyumu eğitim düzeyi arttıkça artmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olan bireylere evlilik doyumunu artıracak çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, C. (2017). *Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Uyumu Ve Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akdağ, F. (2014). *Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluşun Kök Aile İle İlişkiler, Benlik Saygısı Ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Aksoy, A.B., Kılıç, Ş., Kahraman, Ö. (2009). Asya Kültürlerinde Ebeveynlik Stilleri Ve Uygulamaları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 14-25
- Aktürk, B. E. (2006). *Marital Satisfaction in Turkish Remarried Families: Comparison Among Marital Status, Effect of Stepchildren, and Contributing Factors*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altun, G. (2015). *Evli Bireylerde Bağlanma Tarzları Ve Erken Dönem Uyumu Bozucu Şemaların Evlilik Doyumu İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Amato, P.R. (1988). Parental Divorce and Attitudes toward Marriage and Family Life. *Journal of Marriage and Family*, 50(2), 453-461.
- Anar B. (2011). *Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi.
- Angusamy, A., Kuppusamy, J., Anantharaman, R. N., & Syafiqah, S. A. (2017). Study on marital satisfaction among Malaysian women. *International Journal for Studies on Children, Women, Elderly and Disabled*, 1, 85-89.
- Arslan, S. (2017). *Ebeveynlerin Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantısı Ve Bazı Demografik Özellikleri İle Çocuk Yeyiştirmeye Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atar, A. Ö., Yalçın Ö, Uygun E., Demirci A, Erdoğan, A. (2016). Madde Kullanım Bozukluğu Olan Ergenlerde Aile İşlevlerinin, Çift Uyumunun ve Anne Baba Tutumunun Değerlendirilmesi. *Arch Neuropsychiatr*, 53, 38-44.
- Aydın, E. (2017). Kültür Bağlamında Sosyal Mübadele: Kuramsal Bir Çalışma. *Uiiid-Ijeas*, (16. Uik Özel Sayısı), 547-562.
- Ayer Darcan, F. (2016). *Evlilik Doyumunun, Eş Desteği, Evlilik İletişim Şekilleri Ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Badahdah, A., & Le, K. T. (2016). Parenting Young Arab Children: Psychometric Properties of an Adapted Arabic Brief Version of the Alabama Parenting Questionnaire. *Child Psychiatry & Human Development*, 47(3), 486-493.
- Bandura, A. (1989). Human Agency In Social Cognitive Theory. *American Psychologist*, 44, 1175-1184.

- Baş, A. B. (2018). *Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ebeveynler İle Normal Gelişim Gösteren Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Yalnızlık Düzeyleri Ve Evlilik Doyumu İle İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-908.
- Bayrakçı, M. (2007). Sosyal Öğrenme Kuramı Ve Eğitimde Uygulanması, *Saü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 198-209.
- Benedetto, L. ve Ingrassia, M. (2015). What connections between Marital conflict and Parenting Quality? Evidence from parent's gender in spillover effects. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology MJCP*, 13(2) : DOI: 10.6092/2282-1619/2015.3.1066.
- Berk, M. (2009). *Evli öğretmenlerin yüklenme tarzları ve evlilik doyum algılarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bildirici, A. (2016). *Evlilik süresinin, cinsel yaşama ve evlilik uyumuna etkisi ve sonuçların demografik özelliklere göre karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Binici Azizoglu S. (2000). *Psikolojik yardım için başvuruda bulunan ve bulunmayan evli çiftlerin evlilik ilişkilerini değerlendirmelerinin karşılaştırılması*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Boran, F. (2003). *Aşk ve evlilik*. İstanbul:Epsilon.
- Bornstein, M.H. (2001). Parenting: Science and Practice. *Parenting*, 1:1-2, 1-4, DOI: 10.1080/15295192.2001.9681208.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss*, Vol. 1: Attachment. Attachment and Loss. New York: Basic Books.
- Bradbury, T. N. & Fincham, F. D. (1988). Individual Difference Variables in Close Relationships: A Contextual Model of Marriage as an Integrative Framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 713-721.
- Bradbury, T. N., Fincham F. D. & Beach, S.R.H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: a decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62 (4), 964-980.
- Can, A. (2014). *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Canel, A.N. (2007). *Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu Ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Carla A. M., and Albert D. F., (2005). The Role of Witnessing Violence, Peer Provocation, Family Support, and Parenting Practices in the Aggressive Behavior of Rural Adolescent. *Journal of Child and Family Studies*, 14(1): 71–85 DOI: 10.1007/s10826-005-1115-y.
- Essau, C.A., Sasagawa, S. Ve Frick, P.J. (2006). *Journal of Child and Family Studies*, 15(5), 597–616.
- Chandrakanth, J. (2015). Marital coping style among working and non-working women. *International Journal of Management and Social Science*, 3(6), 57-64.
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K.A. ve McBride-Chang, C. (2003). Harsh Parenting in Relation to Child Emotion Regulation and Aggression. *Journal of Family Psychology*, 17(4), 598-606.

- Chao, R. (2001). Extending Research on the Consequences of Parenting Style for Chinese Americans and European Americans. *Child Development*, 72(6), 1832–1843.
- Chapin, L.R. ; Chapin, T.J. ; Sattler, L.G. (2001). The Relationship of Conflict Resolution Styles and Certain Marital Satisfaction Factors to Marital Distress. *Family Journal*, 9(3), 259-265.
- Colder, C. R., Lochman, J. E., & Wells, K. C. (1997). The moderating effects of children's fear and activity level on relations between parenting practices and childhood symptomatology. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 25, 251–263.
- Coln, K.L., Jordan, S.S. ve Mercer, S.H. (2012). A Unified Model Exploring Parenting Practices as Mediators of Marital Conflict and Children's Adjustment. *Child Psychiatry Hum Dev*, 44, 419–429. DOI 10.1007/s10578-012-0336-8.
- Coplan, R. J., Hastings, P. D., Lagacé-Séguin, D. G., Moulton, C. E. (2002). Authoritative and authoritarian mothers' parenting goals, attributions, and emotions across different childrearing contexts. *Parenting: Science and Practice*, 2 (1), 1-26.
- Cummings, E.M., Kouros C.D & Papp, L.M. (2007). Marital Aggression and Children's Responses to Everyday. *Interparental Conflict. European Psychologist*, 12, 17-28.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, Evlilik Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin Yordanması*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cutler, H. A. Ve Radford, A. (1999). Adult Children of Alcoholics: Adjustment to a College Environment: Counseling and Therapy For Couples and Families. *The Family Journal*. 7, 148-153.
- Çağ, P. (2011). *Evli Bireylerde Eş Desteği Ve Evlilik Doyumu*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağ, P. Ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel Ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çakır, A. (2017). *Anne Baba Tutumunun, Evlilikte Uyum Ve Sorun Çözme Becerisine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelebi Öncü, E. Ve Ünlüer E. (2012). Parent s' Attitude Towards Their Children Before and After Parental Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 5933 – 5936.
- Çekiç, A., Türk, F., Buğa, A., Hamamcı, Z. (2018). Alabama Ebeveyn Davranışları Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 728-743.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çıtışlı Turgut, M. K. (2018). Evlilik Çatışması Ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Affetmenin Aracı Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Çiftçi, O. (1991). Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Rolü. *Aile ve Toplum*, 1(2).
- Çolak Yılmaz, B. (2018). *Kadınların Evlilikteki Sorunlarla Başa Çıkma Yöntemleri İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Dadds, M. R., Maujean, A. ve Fraser, J.A. (2003). Parenting and Conduct Problems in Children: Australian Data and Psychometric Properties of the Alabama Parenting Questionnaire. *Australian Psychologist*, 38(3), 236-241.
- David J. Hawes and Mark R. Dadds, (2006). Assessing Parenting Practices Through Parent-Report and Direct Observation During Parent-Training. *Journal of Child and Family Studies*, 15(5), 555–568.
- Demir, M. (2018). *10-12 Yaş Arasındaki Çocukların Evlilik Çatışması Algısı, Saldırganlık Ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirbilek M. (2016). Aile Danışmanlığı: Bir Uygulama Örneği. *TJFM&PC*, 10 (2), 109-120.
- Derebaşı, I. (2004). *Evlilik Doyumu Ölçeğinin Madde Cevap Kuramına Dayalı Olarak Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi Ve Adaptasyon Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğru, D. (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumlarının Eş Seçme Stratejileri Ve Evlilik Tutumu İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Donovick, M.R. ve Rodriquez M.M.D. (2008). Parenting Practices Among First Generation Spanish-Speaking Latino Families: A Spanish Version of the Alabama Parenting Questionnaire. *Graduate Student Journal of Psychology*, 10, 52-63.
- Döner, A. Ç. (2015). *Cinsel mitlerin, evlilik doyumu ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dönmezer, İ. (2001). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duman Kula, M. (2018). *Genç Yetişkinlerin Ebeveyn Yetkinliklerinin Evlilik Doyumu Ve Algıladıkları Anne-Baba Davranışları Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dursun, A. (2010). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Edwards, G. S. (2015). *Examination Of The Psychometric Properties Of The Retrospective Alabama Parenting Questionnaire*. Master of Science, Louisiana State University, Graduate Faculty. South Alabama.
- Elgar, F.J., Waschbusch, D.A., Dadds, M. R. ve Sigvaldason, N. (2007). Development and Validation of a Short Form of the Alabama Parenting Questionnaire. *Journal of Child and Family Studies*, 16, 243. <https://doi.org/10.1007/s10826-006-9082-5>.
- Ellis, M.A., ve Nigg, J. (2009). Parenting Practices and Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: New Findings Suggest Partial Specificity of Effects. *J. Am. Acad. Child Adolesc. Psychiatry*, 48(2), 146-154.
- Eminoğlu, B. (2007). *Dört-Beş Yaş Çocuklarının Sosyal Davranışları İle Ebeveyn Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erbek, E., Bestepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. & Alpkın, R.L. (2005). Evlilik Uyumu. *Düşünen Adam. Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18 (1), 39 - 47.

- Erden, A. D. (2016). *Kendini izleme tarzı, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve algılanan eş davranışlarının evlilik doyumu üzerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, Ö. E. (2017). *Günümüz Evliliklerinin Sağlıklı Aile Kavramı Bağlamında Değerlendirilmesi: Yeni Evli Bireyler Üzerine Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ural, O., Haktanır, G. Ve Üstün, E. (2010). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* (Ed: F.Temel). Ankara: AnıYayıncılık.
- Escribano, S., Aniorte, J. Ve Orgilés, M. (2013). Factor structure and psychometric properties of the Spanish version of the Alabama Parenting Questionnaire (APQ) for children. *Psicothema*, 25(3), 324-329. Doi: 10.7334/psicothema2012.315.
- Fine, M.A., Voydanoff, P. Ve Donnelly, B.V. (1994). Parental Perceptions of Child Well-Being: Relations to Family Structure, Parental Depression, and Marital Satisfaction. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 15, 165-186.
- Fishman, E.A. & Meyers, S.A. (2000). Marital Satisfaction And Child Adjustment: Direct And Mediated Pathways. *Contemporary Family Therapy*, 22,437. <https://doi.org/10.1023/A:1007848901640>.
- Frick, P. J. (1991). The Alabama parenting questionnaire. Unpublished rating scale, University of Alabama.
- Frick, P. J., Christian, R. E., & Wootton, J. M. (1999). Age trends in the association between parenting practices and conduct problems. *Behavior Modification*, 23(1), 10628.
- Garip, E.S. (2010). *5-6 Yaş Döneminde, Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocuğu Olan Eşlerin Çocuk Yetiştirme Stilleri İle Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Glenn, N. D. (1991). The recent trend in marital success in the United States. *Journal of Marriage and the Family*, 261-270.
- Greef, A.P. (2000). Characteristics of families that function well. *Journal of family Issues*, 21(8), 948-962.
- Goldberg, W.A. (1990). Marital Quality, Parental Personality, and Spousal Agreement About Perceptions and Expectations for Children. *Merrill-Palmer Quarterly*, 36(4), 531-556.
- Gorchoff, S.M., John O.P. ve Helson, R. (2008). Contextualizing Change in Marital Satisfaction During Middle Age. *Psychological Science*, 19(11), 1194-1200.
- Gordon T, (2019). *Etkili Anne-Baba Eğitimi*, Profil Yayıncılık.
- Gross, T.J., Fleming, C.B., Mason, W.A. ve Haggerty, K.P. (2015). Alabama Parenting Questionnaire–9: Longitudinal Measurement Invariance Across Parents and Youth During the Transition to High School. *Sage Journals*, 1-14. DOI: 10.1177/1073191115620839.
- Guerro, L.K. ve Eloy, S.V. (1992). Relational Satisfaction and Jealousy Across Marital Types. *Communication Reports*, 5(1), 23-31. DOI: 10.1080/08934219209367540.
- Günayer Şenel, H. (2017). Eş Seçim Kararı. H. Yavuzer, (Ed.), *Evlilik Okulu* içinde (ss.61-91).
- Güngören, D. (2011). *Evlilik çatışmasının okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2017). Evlilik ve Çocuk. H. Yavuzer, (Ed.), *Evlilik Okulu* içinde (ss.125-148).

- Güren, A.S. (2017). *Evli Ve Çocuk Sahibi Çiftlerin Evlilik Uyumu, Evlilik Çatışması, Yakın İlişki Düzeyi Ve Yalnızlık Düzeylerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürler, A. (2005). *Çocuğun Suça Yönelmesinde Aile Faktörünün ve Akran Gruplarının Rollerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürsoy, Ç. (2004). *Kaygı ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ve Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumu İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hamurcu, G. (2018). *Paternal Bağlanma İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hinshaw, S.P., Owens, E.B., Wells, K.C., Kraemer, H.C., Abikoff, H.B., Arnold L.E., Connors C. K., Elliott G., Greenhill L.L., Hechtman L., Hoza, B., Jensen P.S., March, J.S., Newcorn, J.H., Pelham, W.E., Swanson, J.M., Vitiello, B., Wigal, T. (2000). Family Processes and Treatment Outcome in the MTA: Negative/Ineffective Parenting Practices in Relation to Multimodal Treatment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 28(6), 555–568.
- Hogge J. L. (2007). *Relationships Among Marital Satisfaction, Marital Conflict Dimensions, And Marital Conflict Strategies*. Master Of Science. Utah State University.
- Hortaçsu, N. (2003). *İnsan İlişkileri*. Ankara: İmge Yayınları.
- Howes, P., & Markman, H. (1989). Marital Quality and Child Functioning: A Longitudinal Investigation. *Child Development*, 60(5), 1044-1051. doi:10.2307/1130778.
- Hünler, O. S. Ve Gençöz, T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 99 – 108.
- İnanç, B., Bilgin, M. Ve Kılıç Atıcı, M. (2012). *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Pegem Akademi: Ankara.
- İnanç Yazgan, B. Ve Çelik, M. (2009). Evlilik Doyum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 247-269.
- İşmen Gazioglu, E. (2017). Aile Yaşam Döngüsü. H. Yavuzer, (Ed.), *Evlilik Okulu* içinde (ss.22-47).
- Jouriles, E. N., Bourg, W.J, & Farris, A.M., (1991). Marital adjustment and child conduct problems: a comparison of the correlation across subsamples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(2), 354 - 357.
- Kanbir, A.E. (2018). *Engelli Çocuğa Sahip Ailelerde Evlilik Doyumu: Niteliksel Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kansız, M. ve Arkar, H. (2011). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik doyumu üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 24-29.
- Kapçı E. G. Ve Küçük, S. (2006). The Parental Bonding Instrument: Evaluation of its Psychometric Properties with Turkish University Students. *Turkish Journal of Psychiatry*, 17(4), 1-10.
- Karakoç Demirkaya, S. Ve Abalı, O. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Dönem Davranış Sorunları İle İlişkisi. *Anatolian Journal Of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(1): 67-74.

- Karasan, S. (2015). *Bireylerin Ebeveynlerinin Göstermiş Oldukları Ebeveyn Tutumları İle Sahip Oldukları Düşünme Stilleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kavak, A. (2018). *Evli Bireylerde Çatışma Yönetimi Ve Evlilik Doyumu*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, A., Bozaslan, H. Ve Genç, G. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaya, İ. (2003). *Evlilik Uyumu ile Çocuklardaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, S. (2005). *Ergenlikte Kendine Güven ve Aile İle İlişkilendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurt, İ.E. (2018). *Ebeveynlik Stresi Ve Evlilik Kalitesi Arasındaki İlişkide Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Aracı Rolünün İncelenmesi*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Litzinger S. ve Gordon K. C. (2005). Exploring Relationships Among Communication, Sexual Satisfaction and Marital Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31, 409–424.
- Locke, L. J., Prinz, R.J. (2002). Measurement Of Parental Discipline And Nurturance. *Clinical Psychology Review*, 22,895-930.
- Lucey, C. ve Fitzgerald, M. (1989). Marital Adjustment and Behaviour Problems in Children. *Irish Journal of Medical Science*, 158(11), 269-271.
- Masoumi SZ, Khani S, Kazemi F, Kalhori F, Ebrahimi R, Roshanaei Gh.(2017). Effect of marital relationship enrichment program on marital satisfaction, marital intimacy, and sexual satisfaction of infertile couples.*International Journal of Fertility and Sterility*, 11(3), 197-204.
- Mazefsky, C.A. & Farrell, A.D. (2005). The Role of Witnessing Violence, Peer Provocation, Family Support, and Parenting Practices in the Aggressive Behavior of Rural Adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 14(1), 71-85. <https://doi.org/10.1007/s10826-005-1115-y>.
- Nadia, A. Ve Iram, F. (2015). Marital Satisfaction in different types of Marriage. *Pakistan Journal of Social and Clinical Psychology*, 13 (1), 36-40.
- NICHD Early Child Care Research Network (2002). Early child care and children's development prior to school entry: results from the NICHD study of early child care. *American Educational Research Journal*, 39(1), 33–164. DOI: 10.3102/00028312039001133.
- Noller, P. Ve Feeney, J.A. (2002). Communication, Relationship Concerns and Satisfaction in Early Marriage. Stability and Change in Relationships. (Edt.: Harry T. Reis). Cambridge University Press, New York, p: 31.
- Onyekuru, B.U. (2015). Relationship between parenting styles and marital adjustment of married teachers in secondary schools in obio/akpor local government area of rivers state. *Global Journal of Educational Research*, 14(2); 131-139.
- Ovalı, H. (2010). *Farklı Coğrafi Bölgelerde Yaşayan Bireylerin Evlilik Çatışmalarının Çeşitli Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öngel Atar, A., Yalçın, Ö., Uygun, E., Çiftçi Demirci, A., Erdoğan, A. (2016). Madde Kullanım Bozukluğu Olan Ergenlerde Aile İşlevlerinin, Çift Uyumunun ve Anne Baba Tutumunun Değerlendirilmesi. *Arch Neuropsychiatr*, 53, 38-44.

- Özabacı, N., Körük, S. Ve Kara A. (2019). A Metaphoric Examination of the Meaning of Marriage. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48(1), 693-736.
- Özaydınlık, Ş. (2014). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile kişilik özellikleri ve romantik ilişkilerindeki sosyal ilginin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özer, E. (2016). *Evlilik Doyumu ve Çift İlişkisi*. Akademisyen Kitapevi: Ankara
- Özer, M. (2011). *Suçluluk-utanç, bağlanma, algılanan ebeveynlik (anne) tarzı ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler*. Yüksek lisans Tezi. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü.
- Öztahtacı, D. (2017). *Evli Kadınlarda Evlilik Doyumu, Yetişkin Bağlanma Stilleri Ve Depresyon Düzeyinin İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pehlivan, K. (2006). Psikiyatrik Kadın Hastalarda Evlilik ve Ebeveyn Olma; Bir Gözden Geçirme. *Düşünen Adam Dergisi*, 19 (3), 143-154.
- Rosen-Grandon, J.R. (1999). *The Relationship Between Marital Characteristics, Marital Interaction Process And Marital Satisfaction*. Unpublished Doctoral Dissertation, University Of North Carolina.
- Rosen-Grandon, J., Myers, J.E., & Hattie, J. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling and Development*, 82(1), 58-68
- Robert, C. J. (2009). *Parenting Practices and Child Behavior in Mexico: A Validation Study of the Alabama Parenting Questionnaire*. The Faculty Of The Graduate School Of The University Of Minnesota.
- Roberts, L. (2005). Fire And Ice In Marital Communication: Hostile And Distancing Behaviors As Predictors Of Marital Distress. *Journal Of Marriage And The Family*. 62(3), 693-707.
- Safford, S. M., Alloy, L. B., & Pieracci, A. (2007). A comparison of two measures of parental behavior. *Journal of Child and Family Studies*, 16(3), 375-384.
- Samani, S., Kayyer, M. Ve Sedaghat, Z. (2010). Parenting Style in Different Types of Family in the Family Process and Content Model. *Journal of Family Research*, 6(2); 161-174.
- Sarı, T. (2012). *Evli Bireylerin Ebeveyn Alguları, Otomatik Düşünceleri Ve Bağlanma Stilllerinin Evlilik Doyumu İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saygıdeğer Demir, B. (2017). *Annelerde Kaygı Düzeyi Ve Evlilik Doyumunun Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Alguları Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schermerhorn, A.C., Cummings, E.M., De Carlo, C.A. ve Davies, P.T. (2007). Children's Influence in the Marital Relationship. *Journal of Family Psychology*, 21(2), 259-269. doi: 10.1037 / 0893-3200.21.2.259.
- Schoen, R., N.M. Astone, K. Rothert, N.J. Standish and Y.J. Kim, (2002). *Womens employment, marital happiness and divorce*. *Soc. Forces*, 81, 643-662.
- Sebre, S. B., Jusiene, R., Dapkevice, E., Skreitule-Pikse, I., & Bieliauskaite, R. (2014). Parenting dimensions in relation to pre-schoolers' behaviour problems in Latvia and Lithuania. *International Journal of Behavioral Development*, 39(5), 458-466. <https://doi.org/10.1177/0165025414548774>.
- Segrin, C. (2004). *Family Communication*. Lawrence Erlbaum Associates, Incorporated, Mahwah, NJ, USA.

- Sertbaş, N. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinde Davranış Problemleri Ve Yordayan Değişkenler. Yüksek Lisans Tezi.* Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Servera1, M., Esposito, A., Garcia, G.B., Giudice, E.D. (2015). Factor Analysis of the Italian Version of the Alabama Parenting Questionnaire in a Community Sample. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 1208–1217. DOI 10.1007/s10826-015-0291-7.
- Sevinç, M., Garip, E.S. (2010). A study of parents' child raising styles and marital harmony. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2; 1648-1653.
- Sezen, L. (2005). Türkiye'de Evlenme Biçimleri. *A.Ü Türkiye Araştırmaları Estitüsü Dergisi, Prof. Dr. Şinasi Tekin Özel Sayısı* , 185-195.
- Shelton, K. K., Frick, P. J., ve Wootton, J. (1996). Assessment of parenting practices in families of elementary school-age children. *Journal of Clinical Child Psychology*, 25, 317-329. doi:10.1207/s15374424jccp2503_8.
- Snyder, D.K. (1979). Multidimensional Assessment Of Marital Satisfaction. *Journal Of Marriage And The Family*. 41(4), 813-823.
- Sokolski, D.M. & Hendrick, S.S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26(1), 39-49.
- Soylu, Y ve Kabasakal, Z. (2016). Evli Kadınların Yaşam Doyumunun Evlilik Doyumu Ve Çalışma Durumu İle İlişkilerinin İncelenmesi. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5(4), 215-221.
- Şentürk, E. (2018). *Evlilikte Özyetkinlik, Ebeveyn Özyetkinliği, Bilişsel Duygu Düzenleme Ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki.*Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Tarhan, N. (2017). *Aile Okulu ve Evlilik.* Timaş yaynevi: İstanbul.
- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik Doyumu İle Problem Çözme Becerileri, Stresle Başa Çıkma Ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TDK. (2019). Mayıs 9, 2019 tarihinde tdk.gov.tr adresinden alındı. Türk Medeni Kanunu Mevzuatı (2017). <http://www.basarmevzuat.com/dustur/kanun/5/4721/a/4721k-2.htm>.
- Tezer, E. (1992). Evlilik. Doyumu ve İş Doyumu Bir Ön Çalışma. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 1(3), 1-3.
- Tezer, E. (1994). Evlilik ve İş Doyumu İlişkisi: İkili Çatışmalar ve Bazı Demografik Değişkenlerin Rolü. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(1), 1-12.
- Timm, T. (1999). *The effects of differentiation of self, adult attachment, and sexual communication on sexual and marital satisfaction: A path analysis.*Purdue University, Submitted to the Faculty, Doctor of Philosophy.
- Topses, G. Ve Serin, N.B. (2012). *Psikolojik Danışma ve Kişilik Kuramları.* Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Tozan, S. (2019). *Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Uyumu Ve Evlilik Doyumuna Etkisi.*Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turanlı, P. (2010). *Orta Yetişkinlikte Evlilik Uyumu ile Benlik Saygısı ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Saptanması.* Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tutarel- Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemelere ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3 (9), 61-68.

- Twenge, J.M., Campbell, W.K., Foster, C.A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65, 574-583.
- Uçak, J. (2018). *Çalışan Ve Çalışmayan Kadınlarda İletişim Becerilerinin Evlilik Doyumuna Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uçar, E. (2018). *Psikolojik İyi Oluş Yordayıcısı Olarak Dindarlık, Evlilik Doyumu Ve Problem Çözme*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üney, T. (2016). *Ebeveyn Evlilik Çatışma Çözüm Stilleri, Ergenin Duygu Düzenlemesi Ve Ergen Çatışma Çözme Davranışları Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vazquez, A.L, Domenech Rodríguez, M.L., Amador Buenabad, N.G., Bustos Gamiño, M.N., Lourdes Gutierrez López, M., Villatoro Velázquez, J.A. (2019). The influence of perceived parenting on substance initiation among Mexican children. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2019.05.026>.
- Yalçın, F. ve Tünnüklü, A. (2011). Algılanan ana-baba davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1): 717-735.
- Yalçın, V. (2016). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci İle Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yanar Güngör, Z. (2019). *Evli Bireylerde Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Evlilik Doyumu Ve Bağlanma Boyutları*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşar, F. (2009). *İlköğretime Devam Eden Öğrencilerin Anne-Çocuk İlişisini Kabul ve Reddedici Algılama Düzeyinin Annenin Evlilik Doyumu ve Evlilik Uyumu Düzeyiyle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (2018). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitapevi: İstanbul.
- Yıldırım, İ. (1993). Farklı sosyoekonomik düzeydeki evli bireylerin uyum düzeyleri. *Psikolojik danışma ve rehberlik dergisi*, 1(4),23-28.
- Yıldırım, Ş. (2017). *Görücü Usulü Evlenen Ve Flört Ederek Evlenen Çiftlerin Duygusal Farkındalık Ve Duyguları İfade Etme Düzeylerinin Evlilik Doyumuna Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, A. (2013). *Anne Baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldız, Ö. Z. (2018). *Evlilik Doyumunun Öncülleri Ve Sonuçları: Depresyon, Kaygı, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yücel, Y. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı Ve Öğrenilmiş Çaresizlik İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zara, A. Ve Yücel, F.G. (2017). The Effect of Projective Identification, Conflict Resolution Styles, and Gender Roles on Marital Satisfaction. *Turkish Journal Clinical Psychiatry*, 20, 76-83. DOI: 10.5505/kpd.2017.68077.
- Zencir, T. (2018). *Çocuklukta Ebeveynleştirilme, Evlilik Doyumu Ve Depresyon*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli Bireylerin Benlik Saygısı, Kıskançlık Düzeyi, Evlilikteki Çatışmalar Ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zlomke, KR, Lamport, D., Bauman, S. ve diğ. (2014). *Journal of Child and Family Studies*, 23, 1484. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9803-5>.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Ek 2. Ebeveyn Davranışları Ölçeği

Ek 3. Evlilik Doyumu Ölçeği

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili anne/baba bu çalışma Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı yüksek lisans tezi kapsamında veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Öncelikle vereceğiniz tüm bilgiler gizli tutulacak ve hiçbir şekilde bilimsel amaç dışında kullanılmayacaktır. Bu yüzden ad-soyad yazmanıza gerek yoktur. Lütfen soruların tamamını içten ve samimi olarak cevaplayınız. Çalışmaya katkılarınızdan dolayı teşekkürlerimizi sunarız. Araştırma ile ilgili bilgi almak isterseniz iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Tez Danışmanı: Yrd.Doç. Dr. Ahmet BUĞA
Araştırmacı: Rehber Öğretmen Ayşe Gül KAYA
İletişim Bilgileri:
Cep: E-mail:

Lütfen aşağıdaki soruları (...) sınıfa giden çocuğunuzu düşünerek cevaplayınız. Lütfen sizin için en uygun durumun önündeki boşluğa çarpı işareti koyunuz. (X)

1. Ebeveynlik Durumu:☐ Anne☐ Baba**2. Yaşınız:.....****3. Eşinizle Aranızdaki Yaş Farkı:.....****4. Nerede büyüdünüz? :**☐ İl☐ İlçe☐ Kırsal kesim/ Köy**5. Mesleğiniz Nedir? :****6. Eşinizin Mesleği Nedir? :****7. Aylık Geliriniz Nedir? :****8. Eğitim düzeyiniz:**☐ Okuma yazma bilmeyen☐ Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen☐ İlkokul mezunu☐ Ortaokul mezunu☐ Lise mezunu☐ Yüksekokul mezunu☐ Üniversite mezunu☐ Yüksek lisans ve üstü mezunu

9.Evlilik kararını nasıl verdiniz?

- ☐ Görücü usulüyle
- ☐ Tanışıp anlaşılarak

10. Ne kadar zamandır evlisiniz? :

Ek 2. Ebeveyn Davranışları Ölçeği

Sevgili anne babalar, aşağıda çocuk yetiştirme ile ilgili ifadeler vardır. Bu ifadelerin sizin için ne kadar uygun olduklarını size göre en doğru olacak şekilde her madde için ayrı ayrı işaretleyiniz (x). İşaretlediğiniz bu maddeleri velisi olduğunuz öğrencinize yönelik davranışlarınızı göz önünde bulundurarak cevaplayınız. Lütfen anketteki bütün maddeleri cevaplayınız.

Katkılarınız için teşekkürler.

	Maddeler	Hiç	Neredeyse hiç	Bazen	Sık sık	Her zaman
1	Çocuğumla arkadaşça konuşurum.					
2	Çocuğum iyi bir şey yaptığında bunu ona söylerim.					
3	Çocuğumu cezalandırmakla tehdit etsem de bunu yapmam.					
4	Çocuğumun sosyal aktivitelere katılmasını desteklerim.					
5	Söylediklerimi yaptığında veya uslu durduğunda çocuğumu ödüllendiririm.					
6	Çocuğum gittiği yeri bana haber vermez.					
7	Çocuğumla oyun oynarım ya da onunla eğlenceli etkinlikler yaparım.					
8	Çocuğum yanlış bir şey yaptığında konuşarak beni cezalandırmaktan vazgeçirir.					
9	Çocuğuma okulda gününün nasıl geçtiğini sorarım.					
10	Çocuğum akşamları olması gereken saatte evde olmaz.					
11	Çocuğumun ödevlerini yapmasına yardım ederim.					
12	Çocuğuma söylediklerimi yaptırmak için harcadığım çaba emeğime değmiyor.					
13	İyi bir şey yaptığında çocuğumu takdir ederim.					
14	Çocuğuma bir sonraki günüyle ilgili planlarını sorarım.					
15	Çocuğumu sosyal etkinliklere götürürüm.					

16	Akıllı durduğunda çocuğumu överim.					
17	Çocuğum benim tanımadığım arkadaşlarıyla vakit geçirir.					
18	İyi bir şey yaptığında çocuğumu kucaklar veya öperim.					
19	Çocuğum ne zaman döneceğini söylemeden dışarı çıkar.					
20	Çocuğumla arkadaşları hakkında konuşurum.					
21	Çocuğum hava karardıktan sonra yanında bir yetişkin olmadan da dışarı çıkar.					
22	Çocuğuma verdiğim cezayı zamanından önce bitiririm.					
23	Çocuğum ailece yapacağımız etkinliklerin planlanmasında fikrini söyler.					
24	O kadar meşgul olurum ki çocuğumun nerede olduğunu ve ne yaptığını unuturum.					
25	Çocuğum yanlış bir şey yaptığında onu cezalandırmam.					
26	Çocuğumun veli toplantılarına katılırım.					
27	Ev işlerinde yardım ettiğinde bundan memnun olduğumu çocuğuma söylerim.					
28	Çocuğumun söylediğim saatte eve gelip gelmediğini kontrol etmem.					
29	Nereye gittiğini çocuğuma söylemem.					
30	Çocuğum, okuldan dönmesi gereken saatten daha geç evde olur.					
31	Çocuğuma verdiğim ceza o anki ruh halime bağlıdır.					
32	Çocuğum evde tek başına kalır.					
33	Çocuğum yanlış bir şey yaptığında hafifçe vururum.					
34	Çocuğum yaramazlık yaptığında bunu görmezden gelirim.					
35	Yanlış bir şey yaptığında çocuğuma tokat atarım.					
36	Verdiğim bazı imkânları veya harçlığını geri alarak çocuğumu cezalandırırım.					

37	Çocuğumu odasına göndererek cezalandırırım.					
38	Yanlış bir şey yaptığında çocuğumu kemer veya başka bir şeyle döverim.					
39	Yanlış bir şey yaptığında çocuğuma bağırıp çağırırım.					
40	Yaramazlık yaptığında bunun neden yanlış olduğunu çocuğuma sakince açıklarım.					
41	Çocuğumu bir süreliğine bir köşede oturttarak veya ayakta durdurarak cezalandırırım.					
42	Ev işleri yaptırarak çocuğumu cezalandırırım.					

Ek 3. Evlilik Doyum Ölçeği

Lütfen aşağıdaki maddeleri dikkatle okuyunuz ve eşinizle olan ilişkinizi göz önüne alarak yanıtlayınız. Her bir durumun yanında doğru ve yanlış seçenekleri bulunmaktadır. Eğer okuduğunuz maddenin evlilik ilişkiniz açısından doğru veya kısmen doğru olduğunu düşünüyorsanız D, yanlış veya çoğu zaman yanlış olduğunu düşünüyorsanız Y şıklarının yanındaki parantezlere X işareti koyunuz. Lütfen her bir madde için yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz.

1	İlişkimiz bana mutluluk veriyor.	D()	Y()
2	Evlilik hayatım böyle olmamalıydı.	D()	Y()
3	İçimden eşime sevgi göstermek gelmiyor.	D()	Y()
4	Tartışmalarımızın çoğu moral bozukluğuyla sonuçlanır.	D()	Y()
5	Eşimin sürekli bir şeylerden şikâyet etmesinden bıktım.	D()	Y()
6	Eşimle konuşabileceğimiz fazla ortak konumuz yok.	D()	Y()
7	Eşim bütçemizi çok iyi idare eder.	D()	Y()
8	Cinsel hayatımızla ilgili her türlü konuyu, eşimle rahatlıkla konuşabilirim.	D()	Y()
9	Bazen eşimin ailesinin davranışlarından dolayı mutsuzluk duyuyorum.	D()	Y()
10	Berberliğimizden her zaman memnuniyet duydum.	D()	Y()
11	Eşimin pek çok özelliğine hayranım.	D()	Y()
12	Eşimle aramızdaki anlaşmazlıkları gidermenin bir yolunu bulamıyoruz.	D()	Y()
13	Eşim beni sürekli eleştirir.	D()	Y()
14	Eşim beni hiçbir zaman fiziksel olarak incitmemiştir.	D()	Y()
15	Şimdiki aklım olsa eşimle evlenmezdim.	D()	Y()
16	Eşimle birbirimize sık sık “seni seviyorum” deriz.	D()	Y()
17	Eşimle birbirimize sinirlenmeden tartışmayı başaramıyoruz.	D()	Y()
18	Eşim her şeye sinirlenir.	D()	Y()
19	Hayatımızda beraberce yapmaktan zevk aldığımız pek çok şey var.	D()	Y()
20	Arkadaşlarımla eşimle olduğundan daha çok eğleniyorum.	D()	Y()
21	Bazen eşimin ailesinden kaynaklanan küskünlük ve kırgınlıklarımız olur.	D()	Y()
22	Berberliğimizin iyi yönleri, kötü yönlerinden daha fazla.	D()	Y()
23	İlişkimizde beni üzen bir şey olduğunda, bunu eşime rahatlıkla söyleyebilirim.	D()	Y()
24	Eşim ne kadar sinirlenirse sinirlensin, bana asla vurmaz.	D()	Y()
25	Eşim sık sık onu anlamadığımdan yakınıp.	D()	Y()
26	Eşimin zekâsına ve yeteneklerine her zaman güvenirim.	D()	Y()
27	Eşim benim olaylara bakış açımı anlayamıyor.	D()	Y()
28	Eşime her konuda güvenirim.	D()	Y()
29	Eşim bana çok ters davranıyor.	D()	Y()
30	Cinsel birlikteliğimizde bazı sorunlar var.	D()	Y()
31	İlişkimizin geleceği, ileriye dönük ciddi bir plan yapamayacak kadar belirsiz.	D()	Y()
32	Eşim benimle kavga etmeye çok meraklı.	D()	Y()
33	Cinsel ilişkimizde bir sorun olduğunu düşünmüyorum.	D()	Y()
34	Bir gün eşimin ailesi yüzünden boşanabileceğimizi düşünüyorum.	D()	Y()
35	Birbirimizi yeterince sevmediğimizi düşünüyorum.	D()	Y()
36	Eşimin beni aldattığından şüpheleniyorum.	D()	Y()
37	Aramızdaki küçük anlaşmazlıklar, çoğu zaman büyük münakaşalara dönüşüyor.	D()	Y()

38	Eşimin sinirlendiğinde kontrolünü yitirmesi beni korkutuyor.	D()	Y()
39	Para konusunda eşime tamamen güvenirim.	D()	Y()
40	Eşimin çok çekici olduğunu düşünüyorum.	D()	Y()
41	Keşke eşim aileme biraz daha yakın davranabilseydi.	D()	Y()
42	Berberliğimizde beni hayal kırıklığına uğratan şeyler var.	D()	Y()
43	Tartışmalarımız çoğunlukla, birimizin incinmesi ya da ağlamasıyla sonuçlanır.	D()	Y()
44	Eşim öfkелendiğinde ondan korkuyorum.	D()	Y()
45	Mutlu bir beraberliği olan çiftler, bizden daha iyi geçiniyor olmalılar.	D()	Y()
46	Eşim çok fazla ailesinin etkisi altında kalıyor.	D()	Y()
47	Bazen beraberliğimizin ayrılık veya boşanmayla bitebileceğini düşündüğüm oluyor.	D()	Y()
48	Eşimin ailesiyle olan ilişkimden memnunum.	D()	Y()
49	Bu beraberliğe başlamasaydım daha mutlu olabilirdim.	D()	Y()
50	Eğer eşimin ailesi, bize bu kadar karışmasaydı, daha mutlu bir beraberliğimiz olabilirdi.	D()	Y()
51	İlişkimizde halledemediğimiz bazı ciddi problemler var.	D()	Y()
52	Eşimden ayrılmayı istediğim zamanlar oldu.	D()	Y()
53	Bu ilişkide bazı önemli ihtiyaçlarımın karşılanmadığını düşünüyorum.	D()	Y()
54	İlişkimizde eşimin ailesinden dolayı mutsuzluk yaşanmaz.	D()	Y()
55	Evin içinde iki yabancı gibiyiz.	D()	Y()
56	Eşimle beraberken hiç canımız sıkılmaz.	D()	Y()
57	Eşime her zaman isteyerek ve sevgi ile dokunuyorum.	D()	Y()
58	Eşimin ailesinin bazı gelenek ve adetlerine uymakta zorlanıyorum.	D()	Y()
59	Eşimle her hangi bir konuda aynı fikirde olmadığımız zaman, bunu oturup tartışırız.	D()	Y()
60	Eşim sinirlendiği zaman etraftaki eşyaları fırlatır veya yere atar.	D()	Y()
61	Eşim kazancımızdan fazlasını harcamaktan bir türlü vazgeçmiyor.	D()	Y()
62	Eşimin ailesiyle sürekli beraber olmamız beni rahatsız ediyor.	D()	Y()
63	Her gün eşimle beraber paylaşabileceğim bir şeye zaman ayırıyorum.	D()	Y()
64	Eşim cinsel birlikteliğimizden benim kadar zevk alır.	D()	Y()
65	Eşim sinirliyken bana kaba kuvvet sergilemez.	D()	Y()
66	Eşim boş zamanlarını benimle paylaşmaktan mutluluk duyar.	D()	Y()
67	Eşim ailesiyle ilgili eleştirileri duymaya dayanamaz.	D()	Y()
68	Başarılı bir beraberliğimiz olduğuna inanıyorum.	D()	Y()
69	Eşim hiçbir zaman beni, zarar vermek ya da canımı yakmakla tehdit etmedi.	D()	Y()
70	Eşimle beraber oyun ve eğlenceye bir hayli zaman ayırırız.	D()	Y()
71	Eşimin vücudumda çürük veya darbe izleri bıraktığı oluyor.	D()	Y()
72	Eşim beni içinden gelerek sarılıp öpmez.	D()	Y()
73	Biz birbirimiz için yaratılmışız.	D()	Y()
74	Tatmin edici bir beraberliğimiz var.	D()	Y()
75	Eşim hiçbir zaman kıymetimi bilmedi.	D()	Y()
76	Eşim kişiliğimin bazı yönlerini değiştirmemi istiyor.	D()	Y()
77	Biz birbirimizin en iyi arkadaşız.	D()	Y()
78	Hiçbir zaman eşimin ailesinden kaynaklanan bir sorun yaşamayız.	D()	Y()
79	Oldukça mutlu bir çift olduğumuza inanıyorum.	D()	Y()
80	İlişkimizde yoğun bir aşk ve sevgi var.	D()	Y()
81	Eşim bana karşı çok acımasız.	D()	Y()
82	Eşimle beraber boş zamanlarımızı çok güzel değerlendiririz.	D()	Y()

83	Eşimin kredi kartı borçları beni bıktırdı.	D()	Y()
84	Onsuz bir hayatı düşünemiyorum.	D()	Y()
85	Tartıştığımız zaman, eşim ortak bir noktada buluşmamıza yardımcı olur.	D()	Y()
86	Huzurlu bir evlilik ortamının özlemi içerisindeyim.	D()	Y()
87	Eşimin beni yeterince sevmediğini düşünüyorum.	D()	Y()
88	Eşimle beraber her şeyin üstesinden gelebileceğimize inanıyorum.	D()	Y()
89	Eşim bana yeterince ilgi göstermiyor.	D()	Y()
90	Birbirimize yeterince yakın değiliz.	D()	Y()
91	Bazen aramızdaki anlaşmazlığın günlerce sürdüğü oluyor.	D()	Y()
92	Bazen kendimi çok yalnız hissediyorum.	D()	Y()
93	Çocuklarımızı yetiştirmek konusunda eşimle mükemmel bir uyum içerisindeyiz.	D()	Y()
94	Eşim mükemmel bir anne / baba' dır.	D()	Y()
95	Eşim çocuklarla yeterince zaman geçirmez.	D()	Y()
96	Çocuklarımıza vereceğimiz terbiye konusunda çoğu zaman hem fikiriz.	D()	Y()
97	Eşim çocukların bakımını üstlenmeyi daha çok benden bekler.	D()	Y()
98	Çocuklarımızı yetiştirme konusunda eşimle eşit sorumluluğa sahibiz.	D()	Y()
99	Eşim çocuklara yeterince ilgi göstermez.	D()	Y()
100	Çocuklarla ilgili kuralları, eşimle beraber koyarız.	D()	Y()
101	Eşimle çocuklarla ilgili konularda anlaşmazlık yaşamayız.	D()	Y()

ÖZGEÇMİŞ

Ayşe Gül KAYA 1993 yılında Gaziantep/Nizip’te doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Osmaniye/Bahçe, Ordu/Ünye ve Malatya’da tamamladıktan sonra 2016 yılında Adıyaman Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında yüksek lisansa kabul edildi. Araştırmacı Eylül 2016’dan bu yana Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde özel okulda Okul Psikolojik Danışmanı/Rehber Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

VITAE

Ayşe Gül KAYA was born in Gaziantep/Nizip in 1993. Upon graduating from high school in Osmaniye/Bahçe, Ordu/Ünye ve Malatya she started his studies at the Psychological Counselling and Guidance Department of Adıyaman University, in Adıyaman, Turkey, from which he graduated in 2016. Following his undergraduate degree, he was accepted to the Master’s Programme at Gaziantep University Psychological Counselling and Guidance. Since September 2016 The researcher has been working as a private school counsellor under The Ministry of Education.